

Täysistunto

Tiistai 4.6.2024 klo 14.00—18.39

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.39.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.30) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.30—18.39).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 25, 26/2024 vp.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ulkoministeri Valtonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 Ulkoministeri Elina Valtonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän hyökättyä Ukraina helmikuussa 2022 Suomi on joutunut uudelleen arvioimaan turvalli-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

suuspoliittista tilannettaan. Turvallisuusympäristömme on muuttunut perustavanlaatuisesti, ja arviomme on, että muutos on pitkäkestoinen.

Muutoksen seurauksena Suomi hakeutui Naton jäseneksi. Nyt olemme olleet jo reilun vuoden osa Naton yhteistä puolustusta ja Naton viidennen artiklan turvatakuiden piirissä.

Tässä rinnalla, ja jo useamman vuoden ajan, puolustusyhteistyötä keskeisten kumppaneiden kanssa on tiivistetty. Nato-jäsenyys on tuonut tähän uusia mahdollisuuksia. Neuvoteltu ja nyt eduskunnan käsittelyyn etenevä puolustusyhteistyösopimus, DCA, Yhdysvaltojen kanssa on yksi konkreettinen osoitus tästä.

Päätös neuvotteluiden aloittamisesta tehtiin viime hallituskaudella. Tasavallan presidentti asetti valtuuskunnan, joka kävi neuvotteluja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan ja tasavallan presidentin yhteisen kokouksen eli TP-UTVAN ohjauksessa. Neuvottelut saatiin päätökseen lokakuussa 23, ja sopimus allekirjoitettiin joulukuussa 23.

Vuorovaikutus eduskunnan kanssa on ollut tiivistä koko neuvotteluprosessin ajan. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle sekä puolustusvaliokunnalle on annettu säännöllisesti tietoja neuvotteluista perustuslain 47 ja 97 pykälien mukaisesti. Hallituksen esitys on valmisteltu tiiviissä aikataulussa kuluvan vuoden keväällä. Se muodostaa vankan pohjan aidolle ja avoimelle eduskuntakäsittelylle sopimuksen sisällöstä ja sen merkityksestä Suomelle.

Arvoisa puhemies! Yhdysvallat on Suomelle keskeinen strateginen liittolainen. Tiiviin ja saumattoman yhteistyön merkitys Yhdysvaltojen kanssa korostuu entisestään turvallisuusympäristön muututtua. Jo Nato-jäsenyys tuo mukanaan tietyt periaatteet joukkojen toimimisessa liittolaismaan alueella. DCA tarkentaa ja konkretisoi tätä. Sopimuksilla halutaan luoda yhdessä sovittu, nykyaikaan soveltuva toimintaraami, joka luo ennakoitavuutta sekä selkeyttä yhteistyöhön eri tilanteissa. Tämä on sekä Suomen että Yhdysvaltojen intressissä, jotta voimme toimia saumattomasti kaikissa turvallisuustilanteissa.

On selvää, että sopimus edistää yhteistyötä ja Yhdysvaltojen toimintaedellytyksiä myös alueellisesti, sillä Yhdysvallat on neuvotellut vastaavat sopimukset kaikkien Pohjoismaiden kanssa. Pohjoismaat muodostavat tässäkin mielessä yhtenäisen puolustuksellisen kokonaisuuden. Yhdysvalloilla on DCA-sopimukset myös Baltian maiden ja Puolan kanssa.

Arvoisa puhemies! DCA perustuu eduskunnan jo hyväksymään Nato-sofa-sopimukseen ja täydentää sitä. Yhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa DCA:ta ja Nato-sofaa sovelletaan rinnakkain. DCA:ta sovelletaan myös Nato-yhteistyössä silloin, kun Yhdysvaltojen joukot ovat Suomessa.

DCA:ssa sovitaan Yhdysvaltojen pääsystä Suomen alueelle ja liikkumisesta täällä, tiettyjen sopimuksen liitteessä lueteltujen sovittujen tilojen ja alueiden käytöstä, puolustuskaluston, tarvikkeiden ja materiaalin ennakkosijoittamisesta, Yhdysvaltojen joukkojen, siviilihenkilöstön, huollettavien ja sopimustoimittajien oikeudellisesta asemasta, Yhdysvaltojen joukkojen turvallisuudesta, rikosoikeudellisesta tuomiovallasta sekä käytännön kysymyksistä, kuten verotus, tulli, vahingonkorvaukset ja maahantuonti.

Keskeiset periaatteet sopimuksen soveltamisessa ovat Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittaminen sekä osapuolten välinen konsultaatio. Kunnioittamisvelvoite on Suomen vaatimuksesta kirjattu keskeisiin Suomen suvereniteettia koskeviin sopimusmääräyksiin.

Kunnioittamisvelvoitteeseen kytkeytyy konsultaatio, joka puolestaan tarkoittaa näkemysten vaihtoa Yhdysvaltojen kanssa eri tasoilla aina valtion ylimpään johtoon asti. Sen tarkoitus on varmistaa riittävä tilannetietoisuus, ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittis-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

ten näkökohtien huomioiminen sekä tarvittaessa päätöksenteko. Konsultaatiossa Suomi voisi ilmoittaa joko yleisesti tai yksittäistapauksessa, että tiettyntyyppinen toiminta ei ole hyväksyttävissä. Yhdysvaltojen joukkojen tulisi toimia Suomen kannan mukaisesti ottaen huomioon sopimukseen kirjattu Yhdysvaltojen joukkojen velvollisuus kunnioittaa Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

Tätä velvoitetta tukee osaltaan myös sopimuksen määräys puolustusyhteistyökehyksen luomisesta kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja Suomen suostumuksella. Mikäli Suomi ilmoittaisi, että jokin toiminta ei ole Suomen lainsäädännön tai Suomea sitovien kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden mukaista taikka että se edellyttää kansallista päätöksentekoa, tulisi Yhdysvaltojen joukkojen pidättäytyä kyseisestä toiminnasta ja toimia Suomen kannan mukaisesti.

Periaate Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittamisesta on merkityksellinen myös esimerkiksi ydinräjähteiden kohdalla. Konsultaatiossa Suomen on mahdollista ilmoittaa, että lainsäädäntömme ei mahdollista ydinräjähteiden maahantuontia. Tällöin Yhdysvaltojen tulisi pidättäytyä kyseisestä toiminnasta ja toimia Suomen kannan mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Sopimus syventää ja laajentaa turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä Suomelle keskeisen strategisen liittolaisen kanssa. Se edistää puolustusyhteistyötä kaikissa turvallisuustilanteissa. Kyse on Suomen omasta täysivaltaisuutensa puitteissa tekemästä ratkaisusta. Sopimus on tehty Suomen puolustuksen ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Haluaisin vielä alleviivata, että sopimus on Suomen näkökulmasta kiinteä osa Nato-liittolaisuuttamme. Kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen edistää osaltaan myös Naton pelotetta ja puolustusta.

Suomen kanssa neuvoteltu sopimus ei ole ainutlaatuinen. Yhdysvallat on tehnyt puolustusyhteistyösopimuksia maailmanlaajuisesti ja näistä kymmeniä Euroopassa. Niin Norjalalla, Tanskalla kuin Ruotsilla on Suomen lisäksi neuvoteltuna vastaava DCA-sopimus Yhdysvaltojen kanssa. Pohjoismaiden sopimuksissa on joitakin eroja, jotka johtuvat lähinnä kansallisesta lainsäädännöstä ja erilaisista politiikkalinjauksista, mutta sopimusten päävelvoitteet ovat samanlaiset.

Hallituksen esityksen valmistelussa on voitu monilta osin tukeutua Nato-sofaan liittymistä koskevaan aineistoon sekä perustuslakivaliokunnan lausuntoihin. Tietyiltä osin kyse on kuitenkin täysin uudenlaisesta arvioinnista.

Rikosoikeudellisen tuomiovallan osalta Yhdysvalloilla on Nato-sofan mukainen oikeus käyttää tuomiovaltaa sellaisten rikosten osalta, jotka on tehty osana virallisia tehtäviä. Ero on kuitenkin se, että DCA:lla Suomi luopuisi ensisijaisesta tuomiovallasta koskien niitä Yhdysvaltojen joukkojen jäsenten tekemäksi epäiltyjä rikoksia, jotka eivät johdu jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virallisessa tehtävässä.

Sopimus sisältää kuitenkin menettelyn, jonka mukaisesti Suomi voi tapauskohtaisesti peruuttaa tuomiovallasta luopumisen Suomelle erityisen merkityksellisissä tapauksissa, mukaan lukien sellaisissa, joissa olisi kuolemanrangaistuksen uhka.

Ärade talman! I avtalet om försvarssamarbete avgränsas inte Åland utanför avtalets tillämpningsområde. I enlighet med avtalets ingress tar parterna hänsyn till Ålands folkrättsliga särställning, vilket i detta sammanhang särskilt pekar på Ålands demilitarisering och neutralisering. Åland har en etablerad folkrättslig ställning som inte hindrar att Finlands

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

militära samarbete med olika aktörer intensifieras och inte heller att avtal om försvarssamarbete ingås.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy sopimuksen voimaansaattamislaki, joka sisältää myös joitakin DCA:n toimeenpanon kannalta välttämättömiä, sopimusmääräyksistä johtuvia aineellisia lainsäädäntömuutoksia. Lisäksi esitykseen sisältyy liitelakeina toimialakoh- taiseen lainsäädäntöön tehtävät välttämättömät muutosehdotukset. On selvää, että lainsäädännön tarkistamistyötä on tarve jatkaa, kun sopimuksen soveltamisesta on kertynyt koke- musta.

Sopimuksen tosiasialliset vaikutukset tulevat määräytymään sen mukaan, kuinka laajas- ti yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa tehdään ja missä määrin Yhdysvaltojen joukkoja sekä huollettavia ja Yhdysvaltojen sopimustoimittajia tulee Suomen alueelle. Osana sopimuk- sen toimeenpanoa vaikutuksia seurataan ja arvioidaan ja ryhdytään tarvittaessa toimenpi- teisiin, mukaan lukien mahdolliset lainsäädäntömuutokset.

Hallitus on arvioinut sopimuksen suhdetta perustuslakiin ja kuullut valmistelun aikana asiasta perustuslakiasiantuntijoita. Arvioinnissa on todettu, että sopimus ei ole perustus- lain kannalta täysin ongelmaton.

Tämän perusteella hallitus esittää johtopäätöksensä, että sopimuksen sovittuihin tiloi- hin ja alueille pääsyä koskeva 3 artikla, materiaalin ennakkosijoittamista koskeva 4 artikla, turvallisuutta koskeva 6 artikla sekä Yhdysvaltojen maahanpääsyä ja liikkumista koskeva 11 artikla sisältävät määräyksiä, jotka koskevat perustuslakia. Tämän johdosta hallitus kat- soo, että sopimus olisi hyväksyttävä eduskunnassa päätöksellä, joka edellyttää kahden kol- masosan enemmistöstä. Tämä asia jää perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Arvoisa puhemies! Olemme tarjonneet ajantasaista tietoa sopimuksesta, sen sisällöstä ja siihen liittyvistä neuvotteluista ja sen vaiheista eduskunnan lisäksi myös kansalaisille ja tiedotusvälineille kautta neuvottelujen ja jo ennen niiden aloittamista. Tätä vuoropuhelua haluamme jatkaa myös tästä eteenpäin, kuten demokraattisessa valtiossa kuuluukin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Debatointihaluiset edustajat voivat pyytää mi- nuutin mittaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

14.14 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisat minis- terit! On hienoa, että tämä Yhdysvaltain ja Suomen välinen DCA-sopimus on saatu vih- doinkin tänne eduskuntaan ratifioitavaksi — kiitos siitä neuvottelutyöstä ja valmistelutyös- tä, jota olette tehneet. Sopimuksen myötä sovitaan siis niistä periaatteista ja puitteista, joil- la USA:laiset sotilaat voivat toimia Suomessa: liikkua täällä, varastoida materiaalia ja myöskin harjoitella. Kaiken kaikkiaan tämä sopimus on erittäin tervetullut.

Muilla mailla näitä DCA-sopimuksia todellakin on, niin kuin ministerin esittelypuheen- vuorosta kuultiin. Pääsääntöisesti, tai itse asiassa poikkeuksetta, taitavat kaikki kommen- tit, mitkä sieltä muista maista on kuultu, olla positiivisia, eikä tästä DCA-sopimuksesta ole negatiivista palautetta tullut. Toiveissa onkin, että myös Suomen osalta paketti on niin hy- vä, että tämä etenee hyvin ja on meille hyödyllinen.

Eduskunta tietysti ottaa tämän asian käsittelylle sen ajan, minkä ottaa, mutta toivon, [Pu- hemies koputtaa] että asian käsittely etenee ripeästi — josko mahdollisesti jopa ennen ke- sätaukoa [Puhemies koputtaa] saataisiin asia puikkoihin.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

14.15 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisat ministrit! Mielestäni tämä DCA-sopimus on ehdottoman hyvä Suomelle, Suomen kannalta, mutta kaksi kysymystä arvoisille ministereille.

Kun puhumme näistä yhteisistä alueista, onko esimerkiksi Tampere—Pirkkalan osalta niin, että siellä on oma alue suomalaisille joukoille, oma alue USA:n joukoille ja yhteiset alueet siten, että nämä on varsin selkeästi rajattu, eli niissä ei tule mitään epäselvyyksiä? Sitten sillä kohtaa, jos tämä sopimus joskus päättyy, onko niin, että nämä USA:n tekemät rakennelmat jäävät Suomen valtion hyväksi korvauksetta?

Toinen asia, mitä kysyin myöskin esimerkiksi asiantuntijana professori Koskenniemeltä, oli tämä USA:n sotilaan tekemä rikos vapaa-ajallaan. Hän oli varsin vahvasti sitä mieltä, että sitä ei tulla käsittelemään suomalaisissa oikeusasteissa, vaan se menee automaattisesti Amerikkaan.

Arvoisa ulkoministeri, äsken mainitsitte, että voidaan täällä käsitellä — tähän ehkä tarkennusta. Myöskin se, jos tässä tulee [Puhemies koputtaa] joku vahingonkorvauslakiin perustuva osio, missä se käsitellään? Onko se täällä [Puhemies koputtaa] vai amerikkalaisissa oikeusasteissa? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

14.16 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puolustusyhteistyösopimus Yhdysvaltain kanssa on historiallinen ja tärkeä. Sen tehtävänä on ensisijaisesti vahvistaa Suomen turvallisuutta, ja lähtökohtaisesti sitä sopimusta ei tehdä ketään vastaan, se on se lähtökohta. Se kunnioittaa Suomen suvereniteettia kaikilta osin ja myöskin seuraa Suomen lainsäädäntöä ja kansainvälisiä sopimusvelvoitteita.

Tämä on tärkeä myöskin siinä puitteissa, kuten ulkoministeri tässä esittelyssään totesi, että tässä on pyrkimys rakentaa Pohjolasta yhtenäinen alue myöskin puolustusyhteistyön osalta suhteessa Yhdysvaltoihin, eli kaikissa Pohjoismaissa ovat lähes identtiset nämä sopimusmenettelyt, mukaan lukien se seikka, minkä ministeri omassa puheenvuorossaan vahvasti toi esille, että tässä on olemassa tämä niin sanottu ydinaserajoite tämän sopimuksen puitteissa. Kaikki Pohjoismaat tässä mielessä ovat ydinasevapaita alueita, ja tämä sopimus ei sinänsä muuta tätä perustilannetta. Suomessa on tämä ydinenergialaki voimassa. Siinä suhteessa tämä on nähtävä osana myöskin Suomen Nato-jäsenyyttä, [Puhemies koputtaa] jossa meillä hyvin keskeisellä sijalla on tämä puolustusyhteistyö Pohjoismaiden kanssa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

14.18 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä sopimus tehdään sen takia, että ei tarvitse miettiä, kuinka toimitaan, jos kriisi tulee. Me ollaan Naton jäsenmaa, ja nyt me syvennetään entisestään kahdenvälistä yhteistyötä Naton sotilasmahdin eli Yhdysvaltain kanssa. Tämän sopimuksen myötä tehdään käytännön lainsäädäntö sille, kuinka harjoittelutoiminnan suhteen toimitaan, kuinka varastoinnin suhteen toimitaan, kuinka alueitten käyttö Suomessa tapahtuu, ja tämä on hyvä asia.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Tämä sopimus tarvitsee kahden kolmasosan enemmistön. Keskusta tukee tätä esitystä, DCA-sopimus on meille tärkeä.

Kuten myös edellä mainittiin puheenvuoroissa, Pohjoismaissa on tehty näitä vastaavallaisia sopimuksia. Kysynkin ministereiltä: Kuinka te näette, millaisia mahdollisuuksia Pohjoismaiden kesken tämä DCA-sopimus nyt tuo? Kuinka se tiivistää meidän pohjoismaista yhteistyötämme entisestään nykyisestä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

14.19 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Odotetusti tosiaan Pohjoismaiden DCA-sopimukset ovat pitkälle toistensa kaltaisia. Hallituksen esityksestä käy kuitenkin ilmi aika kiinnostavia eroja näiden sopimusten välillä. Esimerkiksi Norjan ja Tanskan DCA-sopimukseen on eksplisiittisesti kirjattu se, mitä näiden maiden lainsäädännössä sanotaan ydinaseista. Näin ei käsittäkseni ole Suomen sopimuksen kohdalla. Voitteko, ministeri, avata tätä eroa ja sen taustoja?

Kuolemanrangaistuksen suhteen hallituksen esitys toteaa, että Suomi voisi aina peruuttaa tuomiovallasta luopumisensa. Minkä takia tämä kirjaus ei ole kategorinen? Minkä takia se ei ole ehdoton, että kaikissa tapauksissa Suomi käyttää tuomiovaltaa silloin, kun vaarana on, että rikoksesta voidaan tuomita kuolemanrangaistus?

Norjan ja Ruotsin sopimuksissa edellytetään, että Yhdysvallat ilmoittaa kaikki joukkonsa kohdemaan alueella tekemät rikokset. Suomessa tämä raja on sellaisissa rikoksissa, joista voidaan tuomita enintään alle vuosi vankeutta. Minkä takia Suomi ei edellytä kaikkia rikoksista ilmoittamista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

14.20 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Eri valtioiden DCA-sopimukset todella ovat hyvin samanlaisia, ja erojakin on, kuten tässä esiin nostettu suhtautuminen ydinaseisiin. Tämä itse sopimushan ei eduskunnassa enää muutu, mutta olennaista on nyt se tulkinta, mikä me täällä tehdään, ja vielä tällä hetkellä me olemme vallassa Suomen kansanedustajina siitä, mitä Suomen maaperällä tapahtuu. Vasemmistoliiton mielestä näin pitää olla jatkossakin. Ei voi olla niin, että eduskunta päättää antaa esimerkiksi puolustusministeriölle valtuudet laajentaa näitä alueita ilman, että eduskunta päättää muutoksista, mitä tämän sopimuksen noudattamiseen jatkossa tulee.

Parhaimmillaan DCA voi olla keino tuoda meille asevarastoja, tavanomaisten aseiden varastoja, jotka voidaan sitten ottaa nopeasti käyttöön, jos tarvitaan. Se on hyvä keino esimerkiksi estää nämä vieraat tukikohdat, joita muilla Venäjän rajanaapureilla ja Valko-Venäjän rajanaapureilla on. Mutta pahimmillaan tämä DCA voi antaa hyvinkin laajat alueet. Jos me emme halua rajata sisältöä [Puhemies koputtaa] ja fyysistä laajuutta, niin silloin meidän turvallisuus voi vähentyä, kun me emme ole enää [Puhemies koputtaa] johdossa omalla maaperällämme, ja tämä on otettava vakavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet, varsågod.

14.21 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kiitos ulkoministerille siitä, että nostitte esiin, että hallitus on tuonut perustuslain mukaisesti tietoja eduskunnalle

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

koko tämän neuvotteluprosessin aikana. Ehkä aika paljon keskustelua on tämän talon ulkopuolella siitä, että keskustelua ei ole ollut riittävästi siitä, onko tietoa, mutta mielestäni eduskunta on saanut aika paljon tietoa jatkuvasti.

Sopimushan sisältää tietenkin tällaisia vaikeitakin asioita, jos ajattelee meidän oikeusjärjestelmää, ja se liittyy tietenkin näihin rikosoikeudellisiin asioihin tuomiovallan luovuttamiseksi. Mutta olen tosi iloinen siitä, että sekä ulkoministeriö että oikeusministeriö ovat neuvotteluissa ja pyrkineet valmistelemaan meille lainsäädäntöä, joka turvaa kuitenkin rikoksen uhrin aseman mielestäni hyvin säilyttämällä tämän rinnakkaisen tuomiovallan sekä mahdollistamalla sen, että pyydetään, että se tuomiovalta jää Suomeen silloin, kun kysymys on merkittävistä henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista, esimerkiksi seksuaalirikoksista.

Toinen asia on tietenkin tämä kuolemanrangaistus. [Puhemies koputtaa] Sekin mielestäni on tosi tärkeää muistaa, että kansainväliset sopimukset estävät meitä luovuttamasta, [Puhemies koputtaa] kuten myös lainsäädäntö estää virkamiehiä avustamasta esimerkiksi kiinniottamisessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.23 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattien mielestä hallituksen esitys puolustusyhteistyösopimukseksi on hyvä, koska se perustuu Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittamiseen. Niin kuin me kuulimme, Suomi ei ole Euroopassa ainoa maa, joka on tehnyt puolustusyhteistyösopimuksen Yhdysvaltojen kanssa, vaan useita muita puolustusalan sopimuksia on tehty Naton eri jäsenvaltioiden kanssa, ja muun muassa Ruotsi ja Tanska kävivät neuvotteluja samanaikaisesti Suomen kanssa ja allekirjoittivat sopimukset jo joulukuussa 2023. Tässä mielessä edustaja Savolan kysymykset olivat ihan paikallaan. Olisi hyvä kuulla vähän, miten siellä ollaan toimittu.

Lopuksi totean, että jalkaväenkenraali Adolf Ehrnroothin sanat ”ei koskaan enää yksin” kaikuvat tänäänkin puolustusvoimain lippujuhlan päivänä, ja myös tästä syystä tuntuu erityisen arvokkaalta käydä keskustelua puolustusyhteistyösopimuksen hyväksymisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

14.24 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ja suomalaiset on pidettävä turvassa kaikissa tilanteissa. Osa tätä kokonaisuutta on se, että DCA-sopimus on edennyt tänään eduskuntaan. Sopimus vahvistaa Suomen puolustusta ja täydentää Nato-jäsenyyttämme. Sopimus siis tehdään vahvistamaan pidäkettä ja pelotetta, jotta emme koskaan sotaan joutuisi. Ja jos kriisitilanne kuitenkin tulisi, niin sopimuksen myötä apu on nopeasti läsnä. Tämä siis vahvistaa Suomen puolustusta ja turvallisuutta.

Mitä tulee näihin eroihin Pohjoismaiden välillä, arvoisa puhemies, niin toki meidän tulee aina muistaa se, että erona on myös se, että meillä on Venäjän kanssa yli 1 300 kilometriä yhteistä rajaa, joka on myös Naton ulkoraja suhteessa Venäjään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

14.25 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia sekä ulkoministerille että puolustusministerille tästä sopimuksesta ja neuvotteluihin annetusta panoksesta ja työstä isänmaan eteen. Moni ehkä kotikatsomossa kysyy, minkä takia tällaisia sopimuksia tehdään. Sama syy kuin Naton kanssa: Suomihan liittyi siihen sen takia, että meillä on rajanaapurina Venäjä, joka käy häikäilemätöntä hyökkäyssotaa Ukrainaa kohtaan. Eikä se ole ensimmäinen kerta, kun Venäjä on horjuttanut omia naapurivaltioitansa. Me ollaan nähty tämä vastaava jo Georgiassa. He käyttävät raakalaismaisesti voimaa välittämättä yhtään siitä, mitä kansainväliset sopimukset määrittelevät, ja välittämättä kansallisvaltioiden itsemääräämisoikeudesta.

Tämä sopimus vahvistaa Suomen ja suomalaisten turvallisuutta, ja sen takia tämä tehdään. Ja tästä syystä myös Venäjä ärsyyntyy näistä sopimuksista, niin Natosta, niin DCA:sta, niin sofasta, kaikesta, mitä Suomi tekee vahventaakseen omaa turvallisuuttaan, koska se vaikeuttaa Venäjän kykyä käydä meidän kimppuumme. Ja tästä syystä tämä tehdään. Eli tämä on pidäke, jonka avulla varmistetaan se, että suomalaiset toivottavasti eivät missään tilanteessa enää joutuisi sotaan, ja jos sinne joutuvat, niin eivät ainakaan yksin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.26 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen turvallisuuden vahvistaminen on yhtäältä suurten historiallisten valintojen tekemistä ja toisaalta käytännönläheisten, pragmaattisten, asioiden sopimista, ja tässä Suomen ja Yhdysvaltojen kahdenvälisessä puolustusyhteistyösopimuksessa on kysymys oikeastaan näistä kahdesta. Onhan tämä historiallinen valinta, että me tulemme tällä sopimuksella näin lähelle puolustuksessa Yhdysvaltoja. Tämä on kiistatta Suomelle uusi sivu, ja hyvä niin. Toisaalta tämä on käytännönläheinen sopimus, joka ikään kuin täydentää jo tehtyä historiallista valintaa tulla puolustusliitto Naton jäseneksi. Tämä mahdollistaa kaikissa mahdollisissa tilanteissa puolustusliiton ja Yhdysvaltojen toiminnan sujuvalla tavalla ja vahvistaa meidän turvallisuutta tavalla, joka kaikissa tilanteissa kunnioittaa Suomen suvereniteettia. Hyvä sopimus, joka on toistaiseksi myös muilla Pohjoismailla, Ruotsilla, Norjalla ja Tanskalla, ja se mahdollistaa myös ikään kuin pohjoismaisen ulottuvuuden tämän kokonaisuuden sisällä.

Sosiaalidemokraatit suhtautuvat tähän sopimukseen myönteisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

14.28 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tuo synkkä sota alkoi keväällä 22, niin pian sen jälkeen tehtiin useita toimenpiteitä, joilla on vahvistettu Suomen turvallisuutta. Yksi niistä oli linjaus siitä, että lähdemme tiivistämään Suomen ja Yhdysvaltain keskinäistä puolustusyhteistyötä, ja tämä DCA-sopimus on siitä konkreettinen tulos.

Sopimus on mielestäni merkittävä, parantaa Suomen turvallisuutta ja täydentää Nato-jäsenyyttämme. Sanoisin, että se sujuvoittaa yhteistoimintaamme Yhdysvaltain kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa. Se on nykymaailmassa entistäkin tärkeämpää.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Arvoisa puhemies! Yhdysvallat on meille aivan keskeinen liittolainen. Politiikkahan on sellaista, että poliittiset suhdanteet voivat muuttua Atlantin molemmin puolin, mutta sopimus pohja ja liittolaisuus pysyvät.

Lopuksi haluan todeta, että vaikka tiivistämme ja vahvistamme kumppanuuttamme ja liittolaisuuttamme, kaikissa oloissa on välttämätöntä, että pidämme huolta omasta kansallisesta puolustuksestamme, siitä, että se on kunnossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.29 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä turvallisuus on erittäin tärkeä asia, ja sen takia onkin tärkeätä, että tämä DCA-sopimus käsitellään eduskunnassa erittäin huolellisesti ja demokraattisesti. Terveessä demokratiassa on myös sijaa kriittiselle keskustelulle ja myös avoimelle kansalaiskeskustelulle, ja tämä on ehkä tässä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ollut semmoinen asia, joka viime vuosina on jäänyt vähemmälle huomiolle.

Niin kuin edustaja Saramo tässä edellä painotti, niin Suomen ei tule sallia ydinaseita alueellaan missään olosuhteissa, ja tämä on asia, joka ei saa jäädä tässä eduskuntakäsittelyssä millään tavalla epäselväksi. Pidän hyvänä esimerkiksi Norjan linjausta tässä asiassa. Meille on tietenkin tärkeätä myös, että tätä omaa lainsäädäntöä tässä suhteessa ei myöskään avata.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

14.30 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää ulkoministeri Elina Valtosta ja puolustusministeri Antti Häkkästä hyvästä työstä. Tämä Suomen ja Yhdysvaltain välinen DCA-sopimus, puolustusyhteistyösopimus, on merkittävä kokonaisuus. Kun naapureita emme voi valita, niin onneksi voimme valita ystävämme. Tämä DCA-sopimus on yksi turvallisuutemme tärkeä uusi peruskivi vahvalle, uskottavalle maanpuolustukselle. Oma puolustus, korkea maanpuolustustahto, joka täällä on esille noussut, Nato, kahdenväliset ja monenväliset puolustusyhteistyösopimukset ja nyt Yhdysvaltain kanssa DCA-sopimus — nämä kaikki vahvistavat meidän omaa turvallisuuttamme epävakaaan diktatuurin naapurissa. Itse uskon, että tämä sopimus saadaan eduskunnassa nopeasti käsiteltyä hyvällä, demokraattisella, avoimella käsittelyllä, niin kuin nyt on tapahtunut, ja sen kautta voimaan. Turvallisuuden takaaminen on meidän kansanedustajien keskeisin tehtävä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

14.31 Tomi Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikä voisikaan olla sopivampi päivä käydä keskustelua Suomen ja Yhdysvaltojen välisestä puolustusyhteistyösopimuksesta kuin tämä päivä: puolustusvoimain lippujuhlan päivä, marsalkka Mannerheimin syntymäpäivä, suomalaisen maanpuolustuksen suuri juhlapäivä, jota symboloi suomalainen paraati Hangossa tänään tällä kertaa.

Arvoisa puhemies! Yhdysvallat osoittaa kaikille Pohjoismaille sekä Baltian maille arvostusta solmimalla puolustusyhteistyösopimuksia kahdenvälisesti. Niillä lujitetaan entisestään maiden välisiä suhteita, ja sopimuksessa korostetaan molempien maiden suvereni-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

teettia sekä kansallisen lainsäädännön kunnioitusta. Mielestäni on hienoa, että itsenäisenä valtiona saamme tasavertaisena kumppanina solmia sopimuksia, joissa lähtökohtana on molempien maiden arvostus toista kohtaan. Lisäksi tämän sopimuksen myötä saamme Itämerelle turvallisuutta lisää. Venäjälle tärkeä väylä, meille suomalaisille Itämeri elintärkeä väylä — nyt sen ympärille on syntymässä turvallinen yhteisö. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

14.32 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! DCA-sopimuksen tehtävänä on vahvistaa nimenomaan Suomen turvallisuutta, ja se täydentää osaltamme Nato-jäsenyyttä. Niin kuin täällä aikaisemminkin on todettu, sopimus ei sinänsä ole ketään vastaan, vaan nimenomaan luo suomalaisille turvallisuutta, tuo Naton myös käytännön rakenteisiin tänne kotimaahan. Voikin sanoa, että DCA-sopimus on eräänlainen sääntökirja, joka luo nyt selkeät puitteet Suomen ja Yhdysvaltain väliselle sotilaalliselle yhteistyölle. Oli erinomaisen hyvä, että arvoisa ulkoministeri mainitsi myös tämän ydinenergialakiasian ja siihen yhteyteen myös tämän Suomen suvereniteetin lainsäädännön osalta, tuomiovallan osalta siltä osin kuin se DCA:han on kirjattu.

Pidän tärkeänä, että sopimus etenee eduskunnan käsittelyssä nopeasti, tarkasti. Meillä on perustuslakivaliokuntavaihe vielä tässä, joka sekin on tälle sopimukselle ehdoton edellytys, niin kuin hallitus omassa paperissaan toteaa. Mutta pidän tärkeänä myös, että korostamme, että tämä ei muuta meidän peruspiireitamme: [Puhemies koputtaa] yleinen asevelvollisuus, koko maan puolustaminen ja vahva maanpuolustustahto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.34 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on tänään niin sanottu DCA-sopimus, Suomen ja Yhdysvaltojen välinen yhteistyösopimus puolustuksessa, ja kuten täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa asiantuntevasti edustajat Savola ja Kaikkonen ovat todenneetkin, niin keskustan eduskuntaryhmä tukee tätä sopimusta. Kuten keskustelussa on esille tullut, niin tähän on oikeudellisesti hyvin vaativa, vaatii vaikeutetun lainsäätämismenettelyn, mutta olen vakuuttunut siitä, että eduskunnan valiokunnat käsittelevät tämän sillä vakavuudella ja huolellisuudella, mitä tarvitaan, ja saadaan tämä sopimus hyväksyttyä. Mielestäni tämä täydentää omalta osaltaan Suomen Nato-jäsenyyttä ja on erittäin positiivinen asia meille. Varmasti tulevaisuudessa korostuu erityisesti Pohjolan yhteinen puolustus, miten Suomen, Ruotsin ja Norjan puolustus kytketään entistä enemmän yhteen, tällainen Pohjolan linnake -ajattelu.

Arvoisa puhemies! Haluan tässäkin kohtaa vähän niin kuin paikallisesti ja likietuisesti vielä ottaa sen esille, että Kauhavan sotilaslentokenttä on jatkossakin niin Suomen puolustusvoimien kuin liittokunnankin käytössä. Kauhavalaiset ovat aina valmiita, jos isänmaa sitä tarvitsee, [Puhemies koputtaa] isänmaalliset tarpeet tarvitsevat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

14.35 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministeri Valtoselle selkeästä esittelystä ja ministeri Häkkäselle myös.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Ymmärrän hyvin, että kansalaisten keskuudessa tämä sopimus joissain tapauksissa saat-
taa herättää paljon oikeusturvaan ja oikeudenkäyttöön liittyviä kysymyksiä, ja joskus nämä
esitetyt huolenaiheet ovat jopa täysin vastakkaisia. Viime viikolla sain nimittäin lähes sa-
malla minuutilla kaksi sähköpostia kansalaisilta. Toisessa oltiin huolissaan siitä, pääseekö
tänne tuleva amerikkalainen sotilas rikoksen tehdessään nyt kuin koira veräjästä; sitten toi-
sessa postissa taas pelättiin, ettei nyt vaan ketään amerikkalaista sotilasta tuomita kuole-
maan, jos täällä Suomessa kaidalta polulta erehtyy. No, näille ihmisille, joille olen sitten
vastannut, olen sanonut, että pelko pois. Kuten ministeri Valtonenkin ja monet muutkin
täällä totesivat, Yhdysvalloilla on vastaava sopimus useiden muidenkin eurooppalaisten
Nato-maiden kanssa. Esitetyn kaltaisista huolista ei esimerkiksi Tanskassa tai Norjassa ole
mitään viitteitä, [Puhemies koputtaa] ei ole uutisoitu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

14.36 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! DCA-sopimus
on välttämätön osa Suomen puolustusjärjestelyjä Nato-sopimuksen ja Nato-sofa-sopimuk-
sen täydentäjänä.

Keskustelussa on viitattu niihin ongelmiin, jotka koituvat pitkälti siitä, että nämä Yhdys-
valtain solmimat DCA-sopimukset ovat luonteeltaan vakiosopimuksia. Tietyt perusfunda-
mentit ovat aina samanlaisia, eikä päästä täysin ikään kuin suvereenisti sopimaan meille
parhaiten sopivista yksityiskohdista, ja tässä keskustelussahan on jo puolen tusinaa kohtaa
käyty läpi. Sopimuksen valmistelun aikana ulkoasiainvaliokunta ja puolustusvaliokunta
saivat tietoa näistä ja pystyttiin ikään kuin konsultoimaan, mitä kaikkea voidaan tehdä täs-
sä sopimusrakenteessa, jotta Suomelle ja Suomen oikeusjärjestykselle tulevat ongelmat
ovat mahdollisimman vähäisiä, ja nähdäkseni ministeriöt ovat siinä onnistuneet aika hy-
vin. Myöskin tämä hallituksen esitys kokonaisuutena tuo hyvin julki ne tavat, joilla toi-
mien [Puhemies koputtaa] Suomi pitää mahdollisimman pieninä nämä vaikutukset Suo-
men parlamentaariseen, demokraattiseen ja oikeudelliseen elämään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ulkoministeri Valtonen, neljä minuuttia, olkaa
hyvä.

14.38 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Erinomaista keskustelua, kii-
tos siitä. Nyt ennen kuin unohdan, haluan kyllä kiittää myös Suomen erittäin hyvää virka-
kuntaa tästä työstä. Täällä on ministereitä kiitetty, mutta ilman sitä työhönsä paneutuvaa
otetta ei oltaisi tässä pisteessä, ja tämä työhän on alkanut tosiaan jo edellisellä hallituskau-
della. Eli kiitos.

Mutta sitten kysymyksiin. Yritän olla nopea, ja sitten valiokuntakäsittelyssä toki tulee
laajemmin, yksityiskohtaisesti vastauksia kaikkien edustajien kysymyksiin.

Edustaja Niemen kysymyksiin yhteisistä alueista: lähtökohtaisesti tosiaan alueet ovat
yhteiskäytössä, mutta Suomella on mahdollisuus osoittaa niistä osia omaan käyttöönsä ja
vastaava oikeus on myös Yhdysvalloilla. No, kaikki rakennukset ja rakennelmat, joita
alueelle tehdään, ovat Suomen omaisuutta.

Sitten tämä rikoskäsittely ja tuomiovalta. Tässä oli useampikin kysymys, mutta sanon
niin, että jos rikos tapahtuu vapaa-ajalla, niin silloin tuomiovalta on ensisijaisesti Yhdys-
valloilla. Jos Suomi katsoo, että tällä kyseisellä asialla on erityistä merkitystä Suomelle,

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Suomi voi peruuttaa silloin tuomiovallasta luopumisen ja silloin päätöksen tekee valtakunnansyyttäjä.

Sitten myös edustaja Eerolan nostamiin hyviin kansalaisten huoliin: on täysin totta, että näiden sopimusten määräykset eivät siis vapauta ketään rikosoikeudellisesta vastuusta, vaan sopimuksessa määritellään, miten tuomiovalta määräytyy kahden valtion välillä, ja tässä on tosiaan näitä erityiskysymyksiä erityisesti tähän kuolemanrangaistukseenkin liittyen.

Sitten edustaja Savolan kysymys, miten tämä tiivistää pohjoismaista yhteistyötä. No, nyt pelkästään jo se, että olemme kaikki Pohjoismaat Natossa, antaa tietysti aivan valtavan hyvän viitekehyksen meidän yhteistyön tiivistämiselle ulko- ja turvallisuuspolitiikassa erityisesti puolustuksen saralla. Ja toden totta myös se, että kaikilla mailla on DCA-sopimus, joka on kaikilla tärkeimpien määräysten osalta lähes samanlainen, toki helpottaa yhteistyötä ja sitä kautta parantaa meidän pelotettamme ja puolustustamme olennaisesti.

Sitten edustaja Tynkkysen yksityiskohtaisiin kysymyksiin. Ensimmäiseksi mitä tulee Norjan ja Tanskan lähtökohtaan ydinräjähteiden osalta. No, meillä tosiaan on päädytty siihen, että kun me ollaan kirjattu yleisesti kansallisen lainsäädännön kunnioittamisvelvoite, niin se sisältää meidän ydinenergiain ja sen kunnioittamisen. Suomen ydinenergiainlaki tosiaan kieltää ydinräjähteiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen, ja se kieltää myös ydinaseiden kuljettamisen Suomen kautta.

Mitä tulee edustaja Tynkkysen toiseen kysymykseen, kysymykseen kuolemanrangaistuksesta: silloin kun kuolemanrangaistus uhkasi, niin Suomi tosiaan voisi peruuttaa tuomiovallan, ja kysymys kuuluu, että miksi ei aina. No, Suomen viranomaisella on velvoite aina toimia Suomea sitovien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisesti. Silloin tosiaan, kun meillä on yksiselitteinen kuolemanrangaistuksen kieltä, niin se käytännössä tarkoittaisi sitä, että suomalaisella viranomaisella olisi velvollisuus toimia siten, että tuomiovallan luopumisesta peruutetaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Puolustusministeri Häkkänen, neljä minuuttia, olkaa hyvä.

14.42 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat! Historiallinen päivä: eduskuntaan, eduskunnan käsittelyyn sopimus, joka on painava mitaluokassaan, ja tietysti, kun katsotaan vähän Euroopan turvallisuustilannetta, se on välttämätön.

Siitä hyvä huomio: kiitos laaja-alaisesta tuesta kaikista puolueista tälle sopimukselle. Kiitos myös aiemmalle hallitukselle, joka itse asiassa käynnisti tämän, ja haluan muistuttaa siitä, että tämä on hyvin pitkälti tietysti vakiosopimusmuotoinen, eli kun sopimusta käynnistettiin, kuten täällä edustaja Kaikkonen kuvasi, silloin jo tiedettiin suurin piirtein se rakenne. Nyt on neuvoteltu jonkin verran lisää, ja olennainen kysymys on toimeenpano, joka käynnistyy sitten tämän käsittelyn jälkeen.

Puolustuksen pilarit, neljä keskeistä kokonaisuutta: Aina tinkimättömästi — vähän juhlapäivän nimessäkin — oma kansallinen puolustus, jota pidämme koko ajan ykkössijalla myös Nato-jäsenyyden aikana. Kakkosena on Naton uskottava toimintakyky täällä Pohjolessa, jossa on monta raidetta nyt etenemässä. Kolmantena pilarina on tämä puolustusyhteistyörakenne, jossa USA-pilari ja pohjoismainen pilari ja JEF-yhteistyö ovat kolme keskeisintä pilaria. Ja neljäntenä ovat kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuuden järjestelyt.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Tämän puolustusyhteistyön pilarissa USA-sopimus näyttää nyt erittäin keskeistä roolia, koska siihen ankkuroidaan nyt tuoreeltaan allekirjoitettu pohjoismaisen puolustuksen uusi laaja-alainen sopimusasiakirja. Pari kolme viikkoa sitten allekirjoitettiin sopimusasiakirja, joka kattaa kovan operatiivisen suunnittelun aina huoltovarmuuteen asti, ja se yhdistetään DCA-sopimukseen, joka on kaikilla Pohjoismailla, ja Naton puolustus suunnitelmien tukemiseen Pohjolassa. Näin siis toimii kokonaisuus, jossa kaikilla on oma roolinsa, ja DCA-sopimus näyttää tässä erittäin keskeistä roolia.

Korostan siis sitä, että kun eduskunta huolellisesti käsittelee tämän, pääsemme heti toimeenpanoa käynnistämään, siis käytännössä suunnittelemaan kriisitilanteita varten joukkojen liikuttelua, ennakko varastointia ja muita järjestelyjä, joista jo tällä hetkellä käydään keskustelua sitä silmällä pitäen, että eduskunta tämän jossain vaiheessa hyväksyy — toivottavasti mahdollisimman piakkoin. Muiden Pohjoismaiden kanssa tässä on koordinaatio myös käynnissä, ja tätä tehdään yhteisenä Pohjolan puolustuksen rakentamisena, kokonaisuutena.

Lopuksi haluan vielä nostaa esiin myös sen, että meidän USA-puolustusyhteistyösuhde on käytännössä hyvin laaja-alainen, useita eri asiakirjoja, sopimuksia kattava kokonaisuus, jota on Hornet-hankinnoista lähtien 90-luvulta syvennetty eri pilareilla: teknologia- ja materiaaliyhteistyötä, F-kolmevitosta, kyberpuolustusta, ja vuonna 2016 allekirjoitettiin hyvin kattava puolustuksen asiakirja. Ja tämä DCA-sopimus tulee tähän laajaan puolustusyhteistyön asiakirjaperheeseen sille sijalle, jossa suunnitellaan Suomen maaperällä tapahtuvaa puolustautumista. Mutta meillä on myös laaja-alaisesti paljon muitakin USA-yhteistyössä. Eli tässä suunnitellaan, miten USA:n kanssa puolustetaan Suomen aluetta, ja tämä on nyt fokusalueena tämän vuoden aikana, kuinka tämä toimeenpano saadaan mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti vietyä eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.46.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.51.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Siellä ensimmäisenä listalla on edustaja Kiuru, Pauli.

16.51 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Valtonen piti hyvän esittelypuheen, ja hyviä debattipuheenvuoroja käytiin.

Turvallisuudestaan tässä on kysymys. Puolustusyhteistyösopimus parantaa sitä viitekehystä ja kokonaisuutta, mihin suuntaan olemme määrätietoisesti viime vuodet kulkeneet tässä muuttuneessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. On tärkeää saada ennakotieto siitä, mitä ympärillä tapahtuu, ja siihen auttavat tiedustelulait, jotka hyväksyttiin 2019. On tärkeää, että meillä on liittolaisia, ja siihen auttaa Nato-jäsenyys vuodelta 2023. Nato on kuitenkin iso, ja se toimii konsensusperiaatteella, päätöksenteko saattaa olla hidasta, ja jot-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

ta pystymme toimimaan tarvittaessa nopeasti, niin DCA-sopimus auttaa siinä. Varastointi, koulutus, yhteistoimintaharjoitukset — tämän tyyppiset asiat auttavat sellaisessa tilanteessa, missä nopeaa toimintaa mahdollisesti tarvitaan. Mitä parempi sopimuskehikko, sopimusjärjestelmä, meillä on, sen parempi pelotevaikutus myös on, jotta näitä ei sitten tarvitsisi missään tilanteessa edes käyttää. Siihenhän sillä pyritään.

Kaikissa sopimuksissa on hyvä olla tieto siitä, miten sopimuksesta voi irtautua, ja kun ikään kuin äänestäjinä, kansanedustajina, äänestämme sopimuksen puolesta tai mahdollisesti vastaan — kuka mitenkään äänestää — niin on hyvä ymmärtää se, minkä puolesta äänestää ja mihin sopimus meitä sitoo. Tässä hallituksen esityksessä ja sopimus pohjassa on kerrottu se, että sopimus on voimassa kymmenen vuotta ja siitä on mahdollista päästä irti, jos vuosi ennen irtisanomisaikaa siitä sitten jompikumpi haluaa ilmoittaa, että sopimuksellinen tila ei enää tyydytä.

Kiinnitin huomiota tuohon kymmenen vuoden aikajaksoon, ja en tiedä, onko omaa ajattelua vai onko siinä taustalla jotain laajempaakin, mutta ainakin se sopii hyvin yhteen USA:n presidentinvaalien kanssa. Kun miettii, miten neljän vuoden välein USA:ssa on presidentinvaalit, ja nyt kun ajatellaan, että jos tämä sopimus todennäköisesti tulee voimaan ja sitoudumme siihen, niin seuraavalla USA:n presidentinvaalikaudella siihen ei voi tehdä muutoksia. Eli tällainen nopeatempoinen ja äänestäjiä koskeleva lähestymistapa ei ole mahdollista, ja se on mielestäni hyvä asia tällaisissa turvallisuuspoliittista viitekehystä käsittelevissä teemoissa.

Näen, että tässä on oikeat askelmerkit eteenpäin, ja Suomen turvallisuus tästä ymmärtääkseni vain paranee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Immonen.

16.55 Tomi Immonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänään puolustusvoimain lippujuhlan päivänä ja marsalkka Mannerheimin syntymäpäivänä on mitä parhain ajankohta keskustella täällä eduskunnassakin maan puolustuksesta ja DCA-sopimuksesta osana sitä, siis Suomen ja Yhdysvaltojen välisestä puolustusyhteistyösopimuksesta. Itse painottaisin vahvasti jokaista sanaa: puolustus, yhteistyö ja sopimus.

Puolustusliitto Naton yhteenkään jäsenmaahan ei ole hyökätty sen 75 vuoden aikana, jona Nato on ollut olemassa. Mielestäni tämä seikka korostaa nimenomaan myös puolustuksellista elementtiä, jota myös Suomen ja Yhdysvaltojen välinen sopimus tarkoittaa 30 artiklan voimin, niistä toimintatavoista, joilla Suomen puolustusta voidaan entisestään vahventaa länsimaisia arvoja edistävän suurvallan kanssa. Siitä tässä on kyse: puolustuksen parantamisesta.

Puolustusyhteistyösopimuksesta löytyy myös sana ”yhteistyö”. Yhteistyö: toisen suvereniteetin ja kansallisen itsemääräämisoikeuden kunnioitus. Siitä tässä sopimuksessa on myös kyse. Yhteistyössä ja yhdessä määritetään niitä asioita, joilla edistetään yhteisymmärrystä, jotta yhteiset puolustukselliset tavoitteet toteutuvat. Sopimuksessa useassa kohdassa korostetaan nimenomaan yhteistä ja vahvaa pyrkimystä molemminpuoliseen kunnioitukseen.

Sopimus: siitä on myös kyse puolustusyhteistyösopimuksessa. Molemmat maat ovat saaneet esittää omia tavoitteitaan ja lopputuloksena on yhteisymmärrys yhteistyön syventämiseksi, niin hyvä yhteisymmärrys, että molemmat valtiot ovat halunneet siihen sitou-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

tua. Samanlainen sopimus Yhdysvalloilla on kaikkien Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa, joten me kaikki yhdessä muodostamme Itämeren ympärille vahvan ja yksituumaisen valtioiden joukon, joka suhtautuu oman alueensa turvallisuuteen vakavasti ja sitä yhdessä edistäen samansisältöisillä sopimuksilla.

Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on hienoa, että maan hallitus tässäkin asiassa on edistämässä ei pelkästään Suomen turvallisuutta, vaan hallitusohjelman kirjausten mukaisesti näin myös Itämeren turvallisuutta ja vakautta. Olisi kerrassaan noloa, jos Suomi ainoana Pohjoismaana jättäisi liittymättä omien liittolaistemme sopimusperheeseen jonkun yksittäisen sopimusteknisen yksityiskohdan vuoksi. Tärkeintä meille täällä salissa, meille edustajille, lieene ensisijaisesti Suomen oma turvallisuus ja hyvinvointi, ja sitä meidän osalta tämäkin sopimus edistää.

Haluan esittää kiitokseni hallitukselle ja ministereille hyvän sopimuksen valmistelusta, ja toivon täällä salissa sille nopeaa käsittelyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Limnell.

16.58 Jarno Limnell kok: Arvoisa rouva puhemies! On todellakin juhlovaa tänään puhua täällä eduskunnassa puolustusyhteistyösopimuksesta päivänä, jolloin vietämme puolustusvoimain lippujuhlan päivää. Mutta tänään on myös Toivon nimipäivä, ja itselleni ainakin toivo näyttyy ehkä tärkeimpänä politiikan tekemisen asiana — luoda toivoa ja perusteltua tulevaisuudenuskoa — ja sitä me tässä maailmanajassa epävakaaassa ja yhä epävakammaksi käyvässä turvallisuusympäristössä todellakin tarvitsemme. Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta on pidettävä poikkeuksellisen hyvää huolta.

Itse näen, että tänään käsiteltävä Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus on meidän turvallisuuspoliittisessa henkivakuutuksessa kolmas lenkki. Ensimmäinen ja kaikkein tärkein lenkki on, kuten tiedätte, maanpuolustustahtoinen ja maanpuolustuskykyinen Suomen kansa. Saimme tähän toisen lenkin, erittäin vahvan sellaisen, viime vuonna, kun me liityimme Natoon ja myös artikla 5:n yhteistyösopimuksiin. Nyt me syvennämme tätä verkkoa entisestään. On erittäin tärkeää, kun me huolehdimme Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta, että meillä on Naton sisällä vielä erityisiä kumppanuuksia ja kumppanuusjärjestelyitä, joilla me osoitamme tahtoa, kykyä ja ennen kaikkea myös yhteistyökykyä huolehtia suomalaisten turvallisuudesta.

Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että jokainen tässä salissa yhtyy siihen ajatukseen, että meidän tehtävänä on huolehtia suomalaisten vakaudesta ja siitä — vaikka historian valossa näyttää, että aina aika ajoin sota pääsee yllättämään — että tämä kansakunta ei enää koskaan sotaan joutuisi. Kaikkein paras tae sille on se, että me nostamme kynnyksen, me nostamme pelotteen hyvin korkealle, jotta mahdollinen hyökkääjä miettii toisen, ehkä kolmannenkin kerran, lähteekö meitä koettelemaan vai ei. Tällä puolustusyhteistyösopimuksella Yhdysvaltojen kanssa me vahvistamme Suomen turvallisuutta ja vakautta ja me myöskin varaudumme, ja näinä maailmanaikoina sitä toivoa luodaksemme varautuminen on viisautta.

Lämmin kiitos kaikille lakiesityksen valmistelijoille. Tästä on hyvä jatkaa, ja uskon, että tässä salissa löytyy päättäväisyyttä viedä tämä lakiesitys läpi ja siten vahvistaa Suomen turvallisuutta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo poissa, edustaja Kopra poissa, edustaja Hiltunen poissa. — Anteeksi, Koskela oli siellä välillä. Olkaa hyvä, edustaja Koskela.

17.02 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä Suomen turvallisuus on ensiarvoisen tärkeä asia. Siksi tämä DCA-yhteistyösopimus on käsiteltävä eduskunnassa tarkasti ja huolellisesti. Kyseessä on suvereniteetin kannalta merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen muutos, josta tarvitaan myös avointa ja reipastakin kansalaiskeskustelua. Lisäksi tarvitaan tarpeellinen aika eduskuntakäsittelylle.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa itse kaksi asiaa, jotka minusta ovat tämän DCA:n suhteen päällimmäisiä kysymyksiä, jotka itseäni pohdituttavat. Ensimmäinen asia on ydinaseet, ja toinen on kuolemanrangaistus ja siihen liittyvä Suomen tuomiovalta.

Ydinaseista toteaisin, että Suomen ei tule sallia ydinaseita alueellaan missään olosuhteissa, ja vasemmistoliiton mielestä ydinaseet olisi pitänyt kieltää tässä Suomen DCA-sopimuksessa erikseen, kuten Norja on omassa sopimuksessaan tehnyt ja kuten täällä aiemmin debatissa kävimmekin keskustelua aiheesta. Tässä Suomen sopimuksessa viitataan kuitenkin Suomen lainsäädännön ja kansainvälisten velvoitteiden kunnioittamiseen ja Suomen ydinenergialakiin, joka kieltää ydinaseiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen Suomessa. Tästä on tietenkin pidettävä kiinni, mutta edelleen korostaisin, että olisin pitänyt tarkoituksenmukaisena sitä, että Suomen DCA-sopimuksessa ydinaseet olisi kielletty erikseen.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys, jonka haluan itse tässä nostaa, on kuolemanrangaistus ja siihen liittyvä tuomiovallan luovutus. Eli kuolemanrangaistukseen liittyvien kysymysten osalta DCA ei tuo Nato-sofaan nähden muuta uutta kuin tämän Suomen lähtökohtaisen luopumisen rinnakkaisesta tuomiovallasta ja mahdollisuuden peruuttaa tämä luopuminen. Tämä ei kuitenkaan ole mitätön asia, eli kun Nato-sofan mukaan toista valtiota voi pyytää luopumaan tuomiovallasta, niin DCA:ssa Suomi oletusarvoisesti luopuu kaikesta tuomiovallastaan. Suomella on kuitenkin oikeus peruuttaa tuomiovallasta luopuminen yksittäisissä tapauksissa, mutta periaate on siis erilainen kuin Nato-sofassa, jossa lähtökohta tuomiovallan suhteen on ikään kuin päinvastainen. Tässä Nato-sofan yhteydessä USA:n kanssa on tehty noottien vaihto liittyen kuolemanrangaistukseen, ja se koskee myös DCA-sopimusta. Tässä noottien vaihdossa on muun muassa todettu yhteisymmärrys siitä, että USA:n on kunnioitettava Suomen lainsäädäntöä ja kansainvälisiä velvoitteita. Vaikka tämä noottien vaihto ei ole oikeudellisesti sitova, niin sitä tulee tämän sopimuksen mukaan kunnioittaa, ja näin ollen suomalaisten viranomaisten tulee soveltaa Nato-sofan ja DCA:n sopimusvelvoitteita Suomen ihmisoikeusvelvoitteet huomioon ottaen tavalla niin, että soveltamisessa turvataan kuolemanrangaistuksen kieltoon liittyvien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden toteutuminen. Suomalaisten viranomaisten tulee kieltäytyä esimerkiksi kiinniottoa, pidättämistä tai luovuttamista koskevista pyynnöistä, mikäli henkilöä uhkaa kuolemanrangaistus. Suomi voi myös pyrkiä aktiivisesti pyytämään ja ottamaan tuomiovaltaa itselleen.

Arvoisa puhemies! Tähän DCA-sopimukseen liittyvä tuomiovallan luovuttaminen ei ole mitätön asia, ja muun muassa siksi toivon, että tälle DCA:lle suodaan tarkka ja huolellinen eduskuntakäsittely.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

17.06 **Pia Hiltunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys Suomen ja Yhdysvaltojen välisestä puolustusyhteistyösopimuksesta on historiallinen. Sen myötä yhteistyöstämme Naton liittokunnan suurimman ja sotilaallisesti vahvimman jäsenmaan kanssa voi tulla entistä tiiviimpää ja saumattomampaa. Yhdysvallat on jo aiemmin ollut yksi Suomen keskeisimmistä liittolaisista, joten sopimus on jatketta maiden väliselle pitkän linjan turvallisuuspoliittiselle yhteistyölle sekä osa Nato-prosessia.

DCA-sopimuksella pyritään vahvistamaan Suomen puolustusta mahdollistamalla Yhdysvaltojen maahantulo, läsnäolo, harjoittelu ja puolustusmateriaalin ennakkosijoittaminen Suomessa sopimuksessa sovittavalla tavalla. Sopimus täydentääkin hiljattain eduskunnassa hyväksyttyä Nato-sofa-sopimusta, joka käsittelee Nato-maiden joukkojen oikeudellista asemaa niiden oleskellessa toisen sopimuspuolen alueella.

DCA-sopimuksen on ennen kaikkea tarkoitus entisestään vahvistaa maamme turvallisuutta. Se on tärkeä osa täydentämään tuoretta Nato-jäsenyyttämme, etenkin vallitsevassa turvallisuustilanteessa. Tarkoituksena on, että jatkossa sopimuksen luomien puitteiden myötä Suomen ja Yhdysvaltojen yhteistoiminta on sujuvaa kaikissa turvallisuustilanteissa. Myös puolustusta voidaan liittokunnan alueella tarvittaessa viedä täytäntöön mahdollisimman nopeasti ja sujuvasti, kun yksityiskohdista on sovittu etukäteen. Onkin huomattava, että sopimus on luotu omista turvallisuustarpeistamme lähtien eikä sitä ole myöskään suunnattu ketään vastaan. Tärkeää on, että Suomi ei ole tässä luovuttamassa itsemääräämisoikeuttaan vaan sopimuksen mukaisessa toiminnassa kunnioitetaan kaikilta osin maamme suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

Suomen DCA-sopimus ei ole ainutlaatuinen, vaan Yhdysvalloilla on vastaavanlaisia sopimuksia useiden maiden kanssa. Muista Pohjoismaista Ruotsilla, Tanskalla ja Norjalla on neuvoteltu pitkälle samankaltaiset sopimukset Yhdysvaltojen kanssa. Pohjolan maat muodostavat selkeän puolustuksellisen kokonaisuuden, ja onkin hyvä, että DCA-sopimus kytkee Suomen osaksi Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa.

Samalla on huomattava, että vaikka puolustusyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa tiivistetään, on selvää, etteivät maanpuolustuksemme kulmakivet muutu. Suomen puolustus perustuu, kuten tähänkin asti, yleiseen asevelvollisuuteen, laajaan ja koulutettuun reserviin, koko maan puolustamiseen sekä korkeaan maanpuolustustahtoon. Näistä pidämme kiinni jatkossakin. Puolustusratkaisuumme täydentää ja vahvistaa liittokunnan yhteinen puolustus ja pelote.

Arvoisa puhemies! DCA-sopimukseen sisältyy paljon perustavanlaatuisia yksityiskohtia, joilla on myös perustuslakikytköksiä. Siksi pidän tärkeänä, että sopimus näine yksityiskohtineen käsitellään eduskunnassa kaikin puolin huolellisesti. Esimerkiksi kysymykset joukkojen maahantulosta, tilojen ja alueiden käytöstä sekä rikosoikeudellisesta tuomiovallasta tulee selvittää tarkasti. Kysymyksiä käsiteltiin jo Nato-sofa-sopimuksessa, mutta DCA:ssa sovitut yksityiskohdat poikkeavat joiltain osin sofa-sopimuksesta. On tärkeää, että varsinkin oikeudellisesti haastaviin kysymyksiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Paljon yhteiskunnallista keskustelua on viime aikoina herättänyt myös muun muassa kysymys ydinaseista. Yhdysvaltojen pelote perustuu viime kädessä ydinaseisiin. Naton jäsenmaana ja Yhdysvaltain liittolaisena olemme myös tekemisissä ydinasepelotteen kanssa. Ydinasekysymyksen kannalta pidän erityisen tärkeänä painottaa, että DCA-sopimuksessa sovittu velvoittaa lainsäädäntömme kunnioittamiseen. On myös syytä huomata, että

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

kuten hallituksen esityksessään todetaan, nykyisen politiikan mukaan Yhdysvalloilla ei ole suunnitelmaa, aikomusta tai syytä sijoittaa ydinaseita uusiin maihin.

Arvoisa puhemies! Vallitsevassa maailmantilanteessa on välttämätöntä, että pyrimme entisestään vahvistamaan kansallista turvallisuuttamme, ja tässä puolustusyhteistyön tiivistäminen ja sujuvoittaminen Yhdysvaltojen kanssa on keskeinen osa. Samalla meidän on ensiarvoisen tärkeää huolehtia suvereniteettimme säilyttämisestä. Toivonkin, että valio-kunnissa käsitellään tätä tärkeää sopimusta huolellisesti ja turhaan kiirehtimättä, vaikkakin viivyttlemättä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras.

17.11 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Puolustusyhteistyön vahvistaminen on tarpeellista ilmeisistä syistä, ja sen ehtojen ja puitteiden määrittäminen sopimuksella on paitsi järkevää, osittain jopa välttämätöntä, ja tähän nyt käsitellyssä oleva DCA-sopimus pyrkii vastaamaan. Iso osa sopimuksen sisällöstä on aika ilmeisen ongelmaton ja osin teknistäkin, jos katsotaan vaikka kirjauksia autojen rekisterikilpien myöntämisestä, mutta samaan aikaan sopimuksessa on myös periaatteellisesti aika poikkeuksellisia ja erittäin merkittäviä piirteitä jopa niin, että hallituksen esityksessä itsessään käytetään osin ilmauksia ”hyvin poikkeuksellinen” ja ”erityislaatuinen”. Kuvaavaa on se, että hallituksen esityksessä sopimuksen suhdetta perustuslakiin kuvaava osio on liki 30 sivua pitkä.

Puhutaan siis hyvin merkittävästä ja osin monimutkaisestakin kokonaisuudesta, jonka takia se on perusteltua käsitellä eduskunnassa seikkaperäisesti. Käyn itse omassa puheenvuorossani läpi kaksi nähdäkseni aika perustavanlaatuaista kysymystä ja sitten joukon hie-man tarkempia.

Hallituksen esityksessä korostetaan toistuvasti sitä, miten kaikessa sopimuksen mukaisessa toiminnassa kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita. Edustaja Hiltunen muun muassa edellä omassa puheenvuorossaan näihin myös useaan otteeseen viittasi, ja hyvä niin — nämä ovat tietysti tässä salissa varmasti jaettuina tavoitteita. Toisaalta, kun hallituksen esityksen tekstiä lukee, siitä piiryy osin monimutkaisempi kuva. Esimerkiksi vastaanottajavaltion lainsäädännön kunnioittaminen ei voisi kuitenkaan johtaa siihen, että yhdessä sovitun toiminnan toteuttaminen estyisi tai siitä tulisi käytännössä hyvin hankalaa. Yhdysvaltojen joukot noudattavat Yhdysvaltojen lainsäädäntöä mutta kunnioittavat Suomen lainsäädäntöä. Myös kunnioittamisvelvoite tarkoittaa sitä, että Yhdysvallat ei puolustusyhteistyösopimuksen mukaisessa toiminnassa ole suoranaisesti velvoitettu noudattamaan Suomen lainsäädäntöä mutta pyrkii toimimaan mahdollisimman pitkälle sen mukaisesti. Sanotaanpa hallituksen esityksessä vielä suoremmin: ”USA:n joukot eivät ole sidottuja Suomen lainsäädännön noudattamiseen.”

Kun kuuntelin tänään tässä salissa keskustelua tästä sopimuksesta, niin aika monessa puheenvuorossa ykskantaan todettiin, että sopimus velvoittaa Yhdysvallat noudattamaan Suomen lainsäädäntöä. Hallituksen esityksen tästä antama kuva on toisenlainen.

On myös merkillepantavaa, että kaikki sopimusten tulkinnasta aiheutuvat erimielisyydet on tarkoitus ratkaista neuvottelemalla sopimusosapuolten kesken. Mitäs sitten tehdään, jos neuvottelu ei tuota haluttua tulosta? Niin valtioneuvoston kanslia, oikeuskansleri kuin eduskunnan oikeusasiamieskin ovat kiinnittäneet huomiota kysymykseen, mitä tapah-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

tuu, jos osapuolten näkemyksiä ei pystytä yhteensovittamaan. Tähän kysymykseen en löydä hallituksen esityksen sivuilta vastausta.

Toinen perustavanlaatuisempi kysymys itselläni on se, että sopimus on tosiaan aluksi voimassa kymmenen vuotta, minkä jälkeen se voidaan irtisanoa vuoden varoitusajalla. Tästä seuraa se, että ensimmäisen kymmenen vuoden aikana Suomella ei ole mahdollisuutta irtisanoa sopimusta, vaikka niin haluttaisiin. Tällä pitkällä kestolla on hyvät puolensa, joita tässä edellä puhuneet ovat tuoneet esiin. Semminkin kun Yhdysvaltain sisäpolitiikka on tunnetun poukkoilevaa ja epävakaa, voi olla Suomen etukin, että Yhdysvallat sidotaan kymmeneksi vuodeksi tämänkaltaiseen sopimukseen. Kääntöpuolena sitten on se, että samalla sidotaan myös Suomen kädet, enkä nyt ajattele meitä, tällä meneillään olevalla vaalikaudella eduskunnassa istuvia, vaan meidän jälkeemme tulevia ja sitä seuraavia kansanedustajia. Kymmenen vuoden aika tarkoittaa sitä, että se sitoo myös seuraavan eduskunnan ja sitä seuraavan eduskunnan kädet riippumatta vaalien tuloksesta. Vaikka itse olen sopimukseen perehdyttyäni valmis sitä tukemaan, olen myös niin vankka demokratian kannattaja, että haluan säilyttää jälkeeni tuleville kansanedustajille mahdollisuuden arvioida Suomen suhdetta tähän sopimukseen uudelleen, jos niin katsotaan tarpeelliseksi.

Sopimus sisältää myös tukun yksittäisiä kysymyksiä, joita tässä on monia jo edellä sivuttu, joten voin nyt ehkä ne itse kuitata aika lyhyesti. Tämä Norjan ja Tanskan suhde ydinaseisiin on kirjattu itse näiden maiden DCA-sopimuksiin mutta ei Suomen DCA-sopimukseen. En olisi nähnyt mitään vahinkoa siinä, että tämä vallitseva asiointi olisi myös Suomen sopimuksessa eksplisiittisesti mukana.

Kuolemanrangaistuksen suhteen ulkoministeri Valtonen aiemmin tänään vastasi, että Suomen viranomaiset ovat velvoitettuja toimimaan niin, että kuolemanrangaistukseen ei voida luovuttaa Suomesta ketään, mutta senkin olisi selvyiden vuoksi voinut kirjoittaa tähän hallituksen esitykseen ja sopimukseenkin suoraan.

Samoin kiinnitin huomiota aiemmin siihen, että Norjan ja Ruotsin DCA-sopimuksissa Yhdysvallat on velvoitettu ilmoittamaan kaikista rikoksista isäntämaalle. Tässä Suomen sopimuksessa velvoite koskee ainoastaan sellaisia rikoksia, joista voidaan tuomita yli vuoden rangaistukseen. Itse pitäisin parempana, että Suomella olisi oikeus saada tieto kaikista rikoksista.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeisenä havaintona hallituksen esityksessä todetaan yhtäältä, että saamelaiskäräjien kanssa voidaan neuvotella myöhemmässä vaiheessa, ja toisaalta, että Ahvenanmaan maakuntahallinnon kanssa voidaan neuvotella myöhemmässä vaiheessa. Itse olisin pitänyt ihan hyvänä ja tyylikkäänä, että sekä saamelaiskäräjien että Ahvenanmaan maakuntahallinnon kanssa olisi neuvoteltu jo tätä sopimusta laadittaessa ja hallituksen esitystä muodostettaessa, vaikka se ei oikeudellisesti pakottavaa olisi ollutkaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.17 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! DCA-sopimuksella teemme historiaa. Suomi on antamassa Yhdysvalloille luvan sotilaalliseen läsnäoloon maassamme, mikä on yhteistyön ja toiminnan varmistamiseksi välttämätöntä. Tämä vahvistaa Suomen turvallisuutta, varautumista, valmiutta ja puolustusta. Se täydentää Nato-jäsenyyttämme ja mahdollistaa nopean ja ketterän toiminnan mahdollisissa kriisitilanteissa. Nyt teemme päätöksiä siitä, miten USA:n joukot eri tilanteissa tulevat puolustamaan Suomea, miten mate-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

riaalia varastoidaan ennakolta Suomeen ja miten käytännössä varaudutaan erilaisiin uhkatilanteisiin.

Toiminnan onnistuminen vaatii materiaalista varautumista ja lisäksi jatkuvaa harjoittelua toiminta-alueella. Suomi avaa 15 sotilaskohdettaan yhdysvaltalaisen joukkojen käyttöön. Pohjoisessa Suomessa nämä paikat ja alueet ovat Kemissä, Tervolassa, Rovaniemellä ja Ivalossa. Yhdysvaltalaisia joukkoja harjoittelee jo nyt Suomessa.

DCA-sopimus tekee sotilaiden läsnäolosta, liikkumisesta ja toiminnasta helpompaa ja varmempaa. Tärkeä muutos liittyy puolustusmateriaaleihin, joita voidaan sijoittaa Suomeen ennakoon pahan päivän varalle. Tämä sopimus on maidemme sujuvalle ja joustavalle yhteistyölle erittäin tärkeä. Varastoihimme tulee varsin pian materiaalia, kun sopimus ja siihen liittyvät lait astuvat voimaan. Se, millaiseksi yhteistyö käytännössä muodostuu, riippuu siitä, mitä Suomi haluaa ja millaista Euroopan politiikkaa Yhdysvallat päättää tehdä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen sotilaallista valmiutta ja osaamista arvostetaan maailmalla hyvin korkealle. Tämä ennakoi laajaa yhteistyötä, mikä toivottavasti tuo maamme myös Yhdysvaltojen tekemiä investointeja. On tärkeää, että tiedämme, mihin olemme sitoutumassa. Lainvalmistelu on ollut jo tähän mennessä hyvää ja huolellista, ja uskon, että sellaisena se myös jatkuu. Uskon myös, että tässä salissa tälle maamme turvallisuuden kannalta erittäin tärkeälle ja välttämättömälle sopimukselle löytyy vahva tarvittava tuki, ja että lait saadaan mahdollisimman nopeasti voimaan. Tämä on Suomen, isänmaan, kansallisen turvallisuuden varmistamista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu.

17.21 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! On ollut mukava kuunnella tämän asian yhteydessä tänään pidettyjä puheenvuoroja. Niistä on tullut voimakkaasti esiin se, että isänmaan turvallisuus on meidän yhteinen asiamme, joka yli puoluerajojen yhdistää meitä. Tänään tosiaan vietämme puolustusvoimain lippujuhlan päivää ja marsalkka Mannerheimin syntymäpäivää, ja edustaja Limnell tuossa osuvasti totesi, että on myöskin Toivon nimipäivä. Nimenomaan juuri näin, että toivoa me ennen kaikkea tarvitsemme. Siniristiliput liehuvat tänään saloissa, ja ne kertovat niistä arvoista, joiden varaan isänmaattamme on vuosisatoja rakennettu, ja ajattelen, että tähänkin liittyen hallituksen esityksessä todetaan selkeästi, että puolustusyhteistyösopimus, josta nyt puhumme, perustuu Suomen suvereniteetin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittamiseen. Isänmaan etu on tärkein tässäkin asiassa, ja sitä meidän on vahvistettava. Kun vahvistamme maamme puolustusta ja puolustusyhteistyötä, kyse on ennen kaikkea varautumisesta ja ennaltaehkäisystä. Haluamme, että Suomi voi edelleen ja suomalaiset voivat edelleen elää rauhassa ja turvassa.

Arvoisa rouva puhemies! Voimme olla tyytyväisiä siihen, että Suomessa on pitkään, pitkään hoidettu omaa puolustusta ja pidetty oma puolustus kunnossa. Se on kaiken perusta, ja ennen kaikkea se, että suomalaisilla on korkea maanpuolustustahto. Ilman sitä kaikenlaiset sopimukset ja muutkin menettävät merkitystään. Tärkeintä on se, että suomalaiset haluavat puolustaa maataan tarvittaessa myös aseellisesti.

Monien Euroopan maiden tavoin emme ole tinkineet oman puolustuksen ylläpidosta, ja tähän ovat tietysti vaikuttaneet erityisesti meidän historiamme ja maantieteellinen sijaintimme, ja tämän jälkimmäisen, maantieteellisen sijainnin, merkitys tietysti on viime aiko-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

jen ja viime vuosien tapahtumien myötä korostunut entisestään. Peruspilareita maanpuolustuksessamme myös Nato-jäsenyyden aikana ovat parlamentaarisesti eli yhdessä sovittu ja linjattu ulko- ja turvallisuuspolitiikka, yleinen asevelvollisuus, koulutettu reservi, ajantasainen varustus, yhteiskuntamme vakaus sekä vahvat kansainväliset verkostot ja laaja puolustusyhteistyö.

Tässä esityksessä tosiaan ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Yhdysvaltojen välisen DCA-puolustusyhteistyösopimuksen. Tällä sopimuksella luodaan ajantasaiset puitteet puolustusyhteistyölle Yhdysvaltojen kanssa. Yhdysvallat on Suomelle keskeinen strateginen liittolainen, ja tämän yhteistyön merkitys Yhdysvaltojen kanssa korostuu entisestään, kun turvallisuusympäristömme on niin rajulla tavalla muuttunut. Sopimus vahvistaa Suomen puolustusta muun muassa mahdollistamalla Yhdysvaltojen joukkojen läsnäolon ja harjoittelun sekä puolustusmateriaalin sijoittamisen ennakolta Suomen alueelle, ja tämä kaikki vahvistaa Suomen turvallisuutta myös Nato-jäsenyyden oloissa.

Arvoisa rouva puhemies! Yhdysvalloilla on lukuisia puolustusyhteistyösopimuksia Nato-maiden kanssa. Suomen sopimuksen kaltainen DCA-sopimus on muun muassa Norjan, Ruotsin, Tanskan, Latvian, Liettuan ja Viron kanssa jo olemassa. Tämä sopimus kaikkiaan on jatkumoa Suomen yhteistyölle Yhdysvaltojen kanssa ja syventää maidemme liittolaisuussuhdetta merkittävästi.

Arvoisa rouva puhemies! Euroopan turvallisuustilanne on tosiaan monella tavalla muuttunut, ja epävakaat ajat korostavat maanpuolustuksen ja puolustusyhteistyön lisäksi tarvetta vahvistaa huoltovarmuutta esimerkiksi ruuan ja energian saatavuuden suhteen. Vaikka pa turpeen saatavuudesta ja kotimaisen maatalouden tilanteesta tulee huolehtia jatkuvasti.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että myöskin maamme taloudesta pidetään huolta, sillä taloudeltaan vahva maa pysyy ja kestää paremmin myös kriisien keskellä. On nähtävä myös hajautetun yhteiskuntarakenteen merkitys, ja se on iso vahvuus kriisien aikana mutta myöskin muina aikoina. Kaikkina aikoina se vahvistaa meidän varautumistamme ja toimii myöskin ennaltaehkäisynä, esimerkiksi se, että pidetään koko maa elävänä ja elinvoimaisena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola poissa. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

17.26 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on erinomaisesti valmisteltu, ja itseäni erityisesti tässä eduskuntakäsittelyssä kiinnostaisi se, kuinka tällaisista DCA-sopimusta on sovellettu käytäntöön niissä lukuisissa maissa, joiden kanssa Yhdysvallat tämän sopimuksen jo ennen Suomea on solminut.

Tämä puolustusyhteistyösopimus syventää Suomen ja Yhdysvaltojen välistä tiivistä yhteistyötä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa. Se parantaa Suomen saaman tuen edellytyksiä vahvistaen sekä Suomen että muiden Pohjoismaiden turvallisuutta. Puolustusyhteistyösopimus perustuu Suomen suvereniteettiin, lainsäädännön ja kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden kunnioittamiseen. Sopimus on aluksi voimassa kymmenen vuotta, minkä jälkeen se jatkuu toistaiseksi. Kummallakin osapuolella on kuitenkin mahdollisuus irtisanoa sopimus vuoden irtisanomisajalla.

Nyt käsittelyssä olevassa DCA-sopimuksessa ja eduskunnan maaliskuussa hyväksymässä Nato-sofa-sopimuksessa sovitaan asevoimien oikeudellisesta asemasta niiden oleskellessa toisen sopimusosapuolen alueella. Tarkoituksena on varmistaa yhteistyön suju-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

vuus eri maiden asevoimien välillä. Joukkojen toiminnan kannalta on lähettäjävaltion näkökulmasta käytännöllistä, että joukoilla on sama oikeudellinen asema riippumatta siitä, missä sopimusvaltiossa ne toimivat. Toisin kuin Nato-sofa-sopimus, puolustusyhteistyösopimus ei anna Suomen puolustusvoimille ja sen henkilöstölle vastaavia erioikeuksia ja -vapauksia Yhdysvalloissa. Tämä ero johtuu siitä, että Yhdysvalloilla on erityistarpeita liittyen sen asevoimien läsnäoloon monissa sekä Naton jäsenvaltioissa että muiden kumppanimaiden alueilla. Yhdysvalloilla sen sijaan ei ole vastaavaa tarvetta ulkomaiselle sotilaalliselle läsnäololle omassa maassaan. [Puhuja pyyhkii hikeä otsaltaan] — Arvoisa puhemies, se, että otsa vähän hikoaa, ei johdu tästä käsiteltävästä aiheesta vaan siitä, että kävin tuossa ylläpitämässä kenttäkelpoisuuttani välissä ja nyt sitten tulin hiukan hätäisesti tänne saliin.

Arvoisa puhemies! Eri maiden lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä on luonnollisesti eroja, mutta on huomionarvoista, että tässäkin sopimuksessa molemmat maat ovat länsimaisia demokratioita siitä huolimatta, että Yhdysvaltojen demokratian tilasta moni on huolissaan. Nato-sofa- ja DCA-sopimukset ovat osa niin sanottua Nato-lainsäädäntöä, jolla Suomen Nato-jäsenyyttä käytännössä toimeenpannaan. Sovittavat kysymykset noudattavat monilta osin samaa peruseriaa, jota suomalaisiin joukkoihin on sovellettu esimerkiksi Kosovon KFOR- ja Afganistanin ISAF-operaatioissa. Suomalaisiin sotilaisiin sovelletaan myös ulkomailla ensisijaisesti Suomen lakia ja tässä tapauksessa Yhdysvaltain sotilaisiin Yhdysvaltain lainsäädäntöä. Jokainen voi kysyä itseltään, kuinka järkevää olisi ollut se, että esimerkiksi Afganistanissa suomalaisiin sotilaisiin olisi sovellettu Suomen lainsäädännön sijaan Afganistanin lainsäädäntöä.

Puolustusyhteistyösopimus syventää ja laajentaa turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä Suomelle keskeisen strategisen liittolaisen, Yhdysvaltojen, kanssa. Sopimus edistää puolustusyhteistyötä kaikissa turvallisuustilanteissa. Se edesauttaa alueellisen yhteistyön tiivistämistä myös Ruotsin, Norjan ja Tanskan kanssa, kuten jo aiemmin totesin. Kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen edistää myös Naton tuomaa pelotetta ja puolustusta kokonaisuutena.

Sopimuksen 12 artiklalla poiketaan Nato-sofan rikosoikeudellista tuomiovaltaa koskevista määräyksistä siten, että Suomi luopuu ensisijaisesta tuomiovallastaan koskien niitä USA:n joukkojen jäsenten tekemiksi epäiltyjä rikoksia, jotka eivät johdu jostakin toimesta tai laiminlyönnistä virallisissa tehtävissä. Sopimus sisältää kuitenkin menettelyn, jonka mukaisesti tämä tuomiovallasta luopuminen voitaisiin tapauskohtaisesti peruuttaa, mikä on Suomen kannalta hyvä asia. Suomi voisi siis peruuttaa luopumisen silloin, kun Suomi katsoo, että asialla on erityistä merkitystä Suomelle. Peruuttamisen voisi perustelujen mukaan tehdä muun muassa silloin, jos asiassa olisi kuolemanrangaistuksen uhka. Julkisessa keskustelussa ja myös täällä salissa suuren huomion on saanut juuri muun muassa kysymys kuolemanrangaistuksesta. Oma huoleni kohdistuu enemmän sellaiseen, että mahdollinen pienehkö rikos painetaan villaisella.

Arvoisa puhemies! Vaikka Yhdysvaltojen joukot noudattavat oman maansa lainsäädäntöä, Yhdysvalloilla on velvollisuus varmistaa, että sen oma henkilöstö kunnioittaa myös Suomen lainsäädäntöä ja määräyksiä. Käytäntö tulee tietysti osoittamaan, kuinka tämä toteutuu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Vornanen.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

17.32 Timo Vornanen tv: Arvoisa rouva puhemies! Tänään puolustusvoimain lippujuhlan päivänä on erinomainen hetki keskustella tästä Suomen maanpuolustukseen liittyvästä esityksestä. Tässä edellä on jo käytetty monia hyviä ja faktapohjaisia puheenvuoroja.

Totean lyhyesti, että pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan Suomi kehittää laaja-alaisesti suhdettaan Yhdysvaltoihin, joka on yksi Suomen keskeisimmistä strategisista yhteistyökumppaneista ja liittolaisista. Hallitusohjelmassa todetaan erikseen, että hallitus pyrkii saattamaan Yhdysvaltojen kanssa käytävät puolustusyhteistyösopimusneuvottelut päätökseen ja että tämä nyt käsittelyssä oleva sopimus on Suomen turvallisuuden kannalta merkittävä.

Sopimus perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksessa määrätyille oikeuksille ja velvoitteille. Sen tarkoituksena on parantaa yhteistä turvallisuutta, kansainvälistä rauhaa ja vakautta, sekä lujittaa puolustuksen ja turvallisuuden alan kumppanuutta. Puolustusyhteistyösopimus syventää Suomen ja Yhdysvaltojen liittolaissuhdetta ja luo mahdollisuuksia kahdenvälisen suhteen tiivistämiseen.

Tällä sopimuksella säädellään Yhdysvaltojen sotilaallisen läsnäolon edellytyksiä Suomessa. On huomionarvoista, että kaikkeen Suomen ja Yhdysvaltojen väliseen puolustusyhteistyöhön sovelletaan puolustusyhteistyösopimuksen 1 artiklan 2 kohtaan kirjattuja velvoitteita siitä, että kaikessa sopimuksen mukaisessa toiminnassa, myös varastoitaessa tietynlaisia aseita Suomen alueelle, kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

Sopimus mahdollistaa sen, että Suomi pystyy valmistautumaan ja saamaan nopeasti tukea Yhdysvalloilta, jos turvallisuustilanne heikkenee. Lisäksi sopimus on osoitus Yhdysvaltojen sitoutumisesta Suomen ja Pohjois-Euroopan turvallisuuteen. Se mahdollistaa myös Naton tehokkaamman toiminnan.

Puolustusyhteistyösopimuksen tekeminen Yhdysvaltojen kanssa on näin ollen Suomen vahva turvallisuus- ja puolustuspoliittinen etu. Kannatan kaikkia esityksiä, jotka ovat Suomen edun mukaisia — suomalaisten ihmisten, yritysten ja elinkeinoelämän edun mukaisia. Tämä lakiesitys on tässä turvallisuustilanteessa elettäessä Suomen ja suomalaisten ihmisten edun mukainen. Lisäksi se on luonnollinen jatkumo Suomen Nato-jäsenyydelle. Kannatan tätä esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen poissa, edustaja Kokko poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Näin puolustusvoimain lippujuhlan päivänä on helppo puhua DCA-sopimuksen hyväksymisestä. Kun Venäjä hyökkäsi Ukrainan kimppuun vuoden 22 helmikuussa, niin Suomen tie Natoon lähti kehittymään sinä päivänä. Reilu vuosi sitten vuoden 23 toukokuussa Suomi hyväksyttiin Nato-jäseneksi, ja nyt olemme tilanteessa, jossa sofa-sopimus on jo hyväksytty ja nyt sitten tätä kuuluisaa, paljon puhuttua DCA-sopimusta, yhteistyösopimusta USA:n kanssa, käsitellään.

Tämän jälkeen voi sanoa, että olemme liittyneet Natoon ja olemme liittyneet jo todella ihan täysin, mutta nyt sitten on viimeinen porras siinä, että kaikki nämä menettelytapaperit ovat sen jälkeen valmiit ja saaneet myös eduskunnan käsittelyn. Kannattaa kaikkien, jotka epäilevät, onko Suomen täysivaltaisuudesta kysymys, muistaa, että sen käsittelee perustuslakivaliokunta aivan varmasti huolella ja kuullen asiantuntijoita ja nimenomaan keskustellen asian huolellisesti loppuun saakka, ja eduskunta saa sitten äänestää siitä tulevasta

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

mietinnöstä kahden kolmasosan enemmistöllä, elikkä sekin käsitellään niin läpinäkyvästi ja niin täydellisesti kuin tässä talossa voidaan elikkä määräenemmistöpäätöksellä. Sekin antaa vahvaa pohjaa sille, että sopimus on yleisesti hyväksytty ja nauttii kansallista luottamusta.

Suomella on ollut erittäin hyvä tilanne koko historiansa aikana. Olemme panostaneet maanpuolustukseen aina. Huolimatta pienistä, vähäisistä varoistamme silti olemme pitäneet maanpuolustuksen kunnossa. Yleinen asevelvollisuus, vahva reservi, hyvät varusteet ja ennen kaikkea äärimmäisen korkea maanpuolustustahto — näiden varaan on Suomen hyvä rakentaa tulevaisuutta ja puolustaa isänmaata, jos sitä asia vaatii. Tämä DCA-sopimus ja Nato-jäsenyys antavat meille erittäin vahvan lisän siihen, mitä olemme tähän saakka tehneet, ja näin ollen sitä tilannetta, että Suomi olisi mahdollisen kriisin iskiessä yksin, ei enää ole.

Jos joku tätä... Olen kuullut myös kriittisiä puheenvuoroja eri puolilta, että miksi tällainen sopimus pitää tehdä, mutta kun katsoo sitä viitekehystä, mihin tämä sopimus tähtää — kaikki Pohjoismaat ovat demokraattisia valtioita, aivan samalla tavalla kuin Nato-maatkin, kaikki ovat demokraattisia valtioita — niin tämä DCA-sopimus, kun siihen kaikki Pohjoismaat ovat jo liittyneet, samoin Baltian maat, luo vahvan toimintaympäristön Nato-joukoille täällä Pohjoismaissa silloin, kun ne täällä toimivat, ja ennen kaikkea vahvistaa meidän puolustusta ja antaa myös viestin ulospäin Suomesta itäänpäin. Elikkä meillä on Venäjän kanssa yhteistä rajaa 1 350 kilometriä, hieman vajaa, ja se on Naton pitkä yhteinen raja Venäjän kanssa. Näin ollen, kun tämä asia saadaan loppuun käsiteltyä ja hyväksyttyä, meillä on sen jälkeen pitkä, hyvä tulevaisuus edessä ja voimme elää rauhassa ja luottaa siihen, että Suomi ei missään olosuhteissa jää yksin.

Kun katsoo tämän maailman menoa, niin Pekka Aittakumpu, edustajakollegani, aivan oivallisesti nosti esille yhden huolen, johon ehkä liian vähän kiinnitetään Suomessa huomiota, ja se on huoltovarmuus. Meillä on sellainen tilanne, että kotimaisista polttoaineista todellakin on irrottauduttu turpeen vihan takia. Jos maailmassa tapahtuu jotakin tuolla Itämerellä esimerkiksi, niin olemme tilanteessa, jossa meiltä puuttuu kotimaisia polttoaineita kiinteän polttoaineen kattiloista. Silloin olemme vaikeuksissa. Pitää muistaa se, että Suomella on omat energiavarat, jos haluamme niitä käyttää kansalaisten hyväksi ja Suomen huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Yhtä heikko akilleenkantapää Suomen kannalta on tietenkin elintarviketuotanto ja maatalous, jos emme pysty tuottamaan tässä maassa omalle kansalle elintarvikkeita itse. Se vaatii toimivan, kannattavan maatalouden, perheviljelmät, jotka tuottavat sitä ruuan raaka-ainetta omilla tiloillaan kukin valitsemallaan tavalla. Valtion ja myös Euroopan unionin on ymmärrettävä, että tällaista toimintaa on pidettävä vahvasti yllä ja tuettava niin, että se on kannattavaa. Moni kuvittelee, että maataloustuet ovat tukia jollekin pienelle vähemmistöryhmälle. Siitähän ei ole kysymys. Kysymyshän on siitä, että nämä maataloustuet, mitä Euroopan unionin kautta jaetaan, ovat vain sitä varten, että ruuan tuottajahinnat pysyisivät alhaalla, ja maanviljelijä yrittää pärjätä siinä kapeassa raossa. Kuinka moni suomalainen haluaisi tehdä työtä, jos tuntipalkka on 5—6 euroa tunnissa? Se jono on kovin lyhyt. Sillä tuntihinnalla ei kukaan lähde töihin, mutta suurin osa maanviljelijöistä tekee sen tällä tuntipalkalla, erittäin vaikeissa olosuhteissa ja erittäin, erittäin tiukan talouden paineessa, ja valitettavasti suomalainen maatalous on velkaantunut. Tämän takia, arvoisa rouva puhemies, toivon, että kun maanpuolustuksesta puhutaan ja Suomen pitämisestä irti kaikista maail-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

man kriiseistä, niin meidän on pidettävä huoli siitä, että pystymme säilyttämään toimintakykymme.

Kun toinen maailmansota aikanaan alkoi talvisodalla, niin kaikki maanpuolustuksen tahto ja kaikki kansakunnan yksimielisyys olivat olemassa, mutta se todellinen asia on jäänyt monelta huomaamatta: silloin Suomen maatalouden tilanne oli sellainen, että maatiloja oli paljon, ruokavarastot olivat kymmenillä tuhansilla, jopa sadoillatuhansilla maatiloilla ja ruoka pystyttiin turvaamaan kaikkina aikoina, vaikeimpinakin päivinä. Oli niin, että Suomi oli ainoa Euroopan maista, jossa ei kärsitty nälänhätää sotien aikana. Totta kai elintarvikkeita oli säännöstelty, mutta nälkää ei kenenkään tarvinnut nähdä, niin että tästä selvisimme kunnialla. Oli tilanteita, joissa tilanne oli erittäin vaikea, mutta siitäkin huolimatta talvisodan ja jatkosodan vaikeista olosuhteista selvittiin kunnialla ja kansalaiset pystyttiin ruokkimaan ja myös sotilaat rintamilla. Kun tämä on unohdettu Suomessa aika pitkälti, niin toivon, arvoisa puhemies, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota, koska vaikka meillä olisi kuinka hyvät aseet ja kuinka hyvät varusteet ja kuinka hyvät yhteistyösopimukset, niin jos meiltä puuttuu se tärkein, ruoka, menetämme kovin äkkiä toimintakyvyn, ja silloin tilanne on todella paha. Uskon, että näissä nyt alkavissa valiokuntakäsittelyissä tämä nousee esille, mutta tämä on sellainen asia, josta pitää puhua joka päivä. Ei elintarvikehuolto voi olla sattumanvaraista.

Kun katsoo noita maailman tapahtumia tällä hetkellä Euroopassa tai missä tahansa päin maailmaa, täällä kihistään ihan valtavan paljon, levottomuutta on paljon, väkivaltaa on paljon, ja kuka sanoo, mitä tapahtuu vaikka kuukauden päästä. Sitä emme tiedä. Toivotaan, että rauha säilyy ja järki säilyy ihmisten päässä, mutta jos emme hoida oman kansamme elintarvikehuoltoa kuntoon, niin sen jälkeen aika paljon on menetetty, lähes kaikki. Tässä asiassa toivon, että eduskunta on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Skinnari poissa. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

17.42 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuusympäristö muuttui perusteellisesti helmikuussa 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Hyökkäyksen jälkeen Suomi arvioi turvallisuuspoliittista tilannettaan uudelleen, haki Naton jäsenyyttä ja ryhtyi entisestään tiivistämään puolustusyhteistyötä keskeisten kumppanien kanssa.

Yhdysvallat on Suomelle keskeinen strateginen liittolainen. Tiiviin ja saumattoman yhteistyön merkitys Yhdysvaltojen kanssa korostuu entisestään turvallisuusympäristön nyt muututtua. Tällä puolustusyhteistyösopimuksella on syventävä ja laajentava vaikutus turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön Yhdysvaltojen kanssa. Sopimus on osoitus Yhdysvaltojen sitoutumisesta Suomen ja Pohjois-Euroopan turvallisuuden vahvistamiseen, ja se edistää maiden välistä puolustusyhteistyötä kaikissa turvallisuustilanteissa, myös kriisitilanteissa, sopimuksen luodessa edellytykset operatiiviselle suunnittelulle ja yhteistoiminnalle Suomen ja Yhdysvaltain välillä. Lisäksi sopimus edesauttaa alueellisen yhteistyön tiivistymistä muun muassa Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Yhdysvaltojen välillä.

Arvoisa rouva puhemies! Kaikkeen Suomen ja Yhdysvaltojen väliseen puolustusyhteistyöhön sovelletaan puolustusyhteistyösopimuksen 1 artiklan 2 kohtaan kirjoitettua velvoitetta siitä, että kaikessa sopimuksen mukaisessa toiminnassa, myös varastoitaessa tietynlaisia aseita Suomen alueelle, kunnioitetaan kaikilta osin Suomen suvereniteettia, lainsä-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

däntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita. Viittaus tähän suvereniteettiin sopimuksessa korostaa Suomen yksinomaista toimivaltaa alueellaan, minkä mukaisesti Suomi muun muassa määrää itse siitä, millä edellytyksillä toisten maiden sotilasjoukot voivat saapua Suomen alueelle.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä puolustusyhteistyösopimus on Suomen etu nyt turvallisuustilanteen muututtua radikaalisti Euroopassa. Kiitos ulko- & puolustusministereille Valtonen ja Häkkänen asian tuomisesta eduskunnalle juuri tänään puolustusvoimain lippujuhlan päivänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen.

17.45 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Suomen ja Yhdysvaltojen välillä neuvotellun kahdenvälisen puolustusyhteistyösopimuksen tavoitteena on sujuvoittaa Suomen ja Yhdysvaltojen yhteistoimintaa kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusyhteistyösopimus ei ainoastaan vahvista omaa puolustustamme vaan lähettää lisäksi vahvan viestin siitä, että Suomi on sitoutunut kansainväliseen yhteistyöhön ja yhteisiin turvallisuustavoitteisiin. Sopimus ennen kaikkea täydentää puolustusliitto Naton tarjoamia mahdollisuuksia ja turvatakuita sekä vahvistaa samalla Suomen asemaa kansainvälisellä turvallisuuskentällä.

Yhdysvaltojen näkökulmasta puolustusyhteistyösopimuksilla luodaan yhdenmukaiset ja ajantasaiset puitteet Yhdysvaltojen joukkojen toiminnalle, mahdollistetaan Yhdysvaltojen rahoittamat infrastruktuuri-investoinnit sovituille tiloille ja alueille sekä varmistetaan, että Yhdysvalloilla on pääsy näihin. Lisäksi varmistetaan esteetön joukkojen sekä kaluston maahanpääsy ja liikkuminen sekä puolustuskaluston tarvikkeiden ja materiaalin sijoittuminen ennakolta.

Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuusympäristö koki radikaalin kolauksen vuoden 2022 helmikuussa Venäjän hyökättyä Ukraina. Hyökkäyksen jälkeen Suomen piti toden teolla arvioida turvallisuuspoliittista tilannettaan uudelleen. Haimme muun muassa Nato-jäsenyyttä, minkä lisäksi ryhdyimme entisestään tiivistämään puolustusyhteistyötämme keskeisten kumppanimaiden kanssa. Nato-jäsenyyden myötä Suomi on nyt osa Naton yhteistä puolustusta. Samalla Nato-jäsenyytemme luo edellytykset kahdenvälisen puolustusyhteistyön syventämiselle liittokunnan pelotetta ja puolustusta vahvistaaksemme.

Yhdysvallat on Suomelle jopa se kaikkein keskeisin ja merkittävin strateginen liittolainen, ja tiiviin ja saumattoman yhteistyön merkitys Yhdysvaltojen kanssa korostuu nyt muuttuneessa turvallisuusympäristössä vielä entistäkin painokkaammin. Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus on osoitus Yhdysvaltojen sitoutumisesta Suomen ja Pohjois-Euroopan turvallisuuden vahvistamiseen sekä syventyvään ja laajentuvaan turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen yhteistyöhön. Tämä puolustusyhteistyösopimus tulee edistämään Suomen ja Yhdysvaltojen kahdenvälistä puolustusyhteistyötä kaikenlaisissa turvallisuustilanteissa. Kuten jo todettu, sopimuksella tullaan vahvistamaan Suomen puolustusta mahdollistamalla Yhdysvaltojen joukkojen maahantulo, läsnäolo, harjoittelu sekä puolustusmateriaalin ennakko-sijoittaminen Suomessa sopimuksessa sovittavalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Tämä puolustusyhteistyösopimus tulee syventämään Suomen ja Yhdysvaltojen liittolaisuussuhdetta ja luomaan mahdollisuuksia kahdenvälisen suhteemme tiivistämiselle. Suomen puolustus- ja valmiuskyky tulevat Yhdysvaltojen tukemana merkittävästi kasvamaan. Sopimus mahdollistaa sen, että jatkossa Suomi pystyy valmistautu-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

maan ja saamaan nopeastikin tukea Yhdysvalloilta, jos turvallisuustilanteemme akuutisti heikkenee. Puolustusyhteistyösopimuksen tekeminen Yhdysvaltojen kanssa on näin ollen Suomen vahva turvallisuus- ja puolustuspoliittinen etu. Suomen Nato-jäsenyys sekä sitä täydentävä ja nyt käsittelyssä oleva Yhdysvaltojen kanssa solmittava sopimus ovat vakuuksia siitä, että jatkossa emme enää pahimman sattuessa olisi yksin puolustamassa maamme vaan voisimme turvautua myös vahvojen liittolaistemme tukeen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

17.50 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Lippujuhlan päivä on hyvä ajankohta keskustella Suomen turvallisuuden vahvistamisesta. Suomen turvallisuuden maksimoiminen on eduskunnan ja koko valtiovallan tärkein tehtävä. Ja tässä ajassa, jossa elämme, Suomen turvallisuuden maksimoimiseksi Suomen täytyy voimakkaasti panostaa maanpuolustukseen.

On valtavan tärkeää, että Naton jäsenenä meillä on nyt laaja joukko liittolaismaita, joiden kanssa voimme yhdessä tuoda puolustuksen vahvistamista tehdä, ja näistä liittolaismaista selkeästi merkittävin yksittäinen kumppanimme on tietysti Yhdysvallat. Yhdysvaltain kanssa tehtävä puolustusyhteistyösopimus onkin tässä mielessä erittäin tärkeä Suomen turvallisuuden maksimoimiseksi puolustuksen vahvistamisen kautta tehtävä toimenpide, ja se täydentää erittäin hyvällä tavalla Nato-jäsenyyden meille tuomaa turvaa.

Arvoisa rouva puhemies! On varmasti syytä käsitellä tämä sopimus myös sillä tavoin kiireellisesti, että pystymme alkamaan niihin käytännön toimenpiteisiin, joita tällä sopimuksella mahdollistetaan. Tässä edellä muun muassa puolustusvaliokunnan jäsenet ovat hyvin kuvanneet tämän sopimuksen merkitystä ja sitä, miten se käytännössä sitten mahdollistaa kahdensivulaisen yhteistyön syventymisen Suomen ja Yhdysvaltain välillä.

Eurooppa elää erittäin vaarallista sota-aikaa, jossa Venäjä käy perinteistä sotaa Ukrainaa vastaan ja yrittää horjuttaa koko Eurooppaa ja koko kansainvälistä järjestystä käymällä eri tavoin näyttäytyvää hybridisotaa koko läntistä yhteisöä vastaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että pystymme liittolaismaidemme kanssa mahdollisimman saumattomaan yhteistyöhön kaikkien nyt nähtävien ja myös mahdollisten muiden nousevien uhkien torjumiseksi. Sen vuoksi kannatan sitä, että eduskunta viipymättä tämän asian käsittelee huolellisesti ja tietysti asiaankuuluvalla tavalla, mutta myöskin ripeästi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja edustaja Räsänen, Joona.

17.52 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on ollut jälleen ilahduttavaa nähdä, kuinka yksituumaisesti tätäkin asiakokonaisuutta ollaan viemässä eteenpäin, ja hyvä niin, koska Suomen turvallisuudesta huolehtiminen on kaikkien meidän yhteinen tehtävämme. Niin kuin aikaisemminkin tämän aihealueen osalta, on perusteltua jatkaa sitä hyvää perinnettä, että näistä asioista todella yhdessä huolehdimme.

Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva sopimus Yhdysvaltain kanssahan konkreettisesti tarkoittaa sitä, että sitten siinä vaiheessa, jos pilliin vihelletään, on selvää, miten toimitaan. Aina on parempi varautua ennalta mahdollisiin tuleviin uhkiin kuin sitten tulla yllätetyksi niiden uhkien edessä. Tässä mielessä on tärkeää, että viemme tämän sopimuksen maaliin ja käsittelemme sen tässä talossa totta kai perusteellisesti mutta toivottavasti ripeästi.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Tämä kokonaisuus osaltaan täydentää todella sitä isoa valintaa, jonka edellinen eduskunta teki, kun pyrimme puolustusliitto Naton jäseneksi — onneksi pääsimme. Sitä kautta olemme halunneet turvata oman turvallisuutemme. Tämä sopimuskokonaisuus entisestään lujittaa tätä tietä. Todella konkretisoimme nyt Yhdysvaltojen kanssa tehtävän yhteistyön ja mahdolliset tarpeet sitten niitä aikoja varten, mikäli pahin koittaisi.

Mutta, arvoisa puhemies, täällä kollegat ovat erittäin perusteltuja ja hyviä puheenvuoroja tästä asiakokonaisuudesta pitäneet. Uskaltaisin varmaan sanoa, että kun tietää täällä kollegoiden asiantuntemusta, niin näihin yksityiskohtiin, joissa varmasti osittain on ihan ymmärrettäviäkin kysymysmerkkejä — millä tavalla niiden osalta toimitaan, mitä sovelletaan, esimerkiksi kysymys tästä rikosoikeudellisesta vastuusta — varmasti tässä käsittelyn kuluessa tähän löytyy kyllä täällä ratkaisu, mikä se todellinen tulkinta sitten missäkin tilanteessa on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

17.55 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Kaksi kertaa Yhdysvallat on pelastanut Euroopan militaristiselta Saksalta, ja yli 40 vuoden ajan Yhdysvallat piti Länsi-Euroopan vapaana kommunismin ikeestä. Ja nyt Venäjän naapureitaan kohtaan käymän aggressiivisen valloitus sodan takia Euroopan pienet kansat ovat jälleen turvautuneet Atlantin takaiseen apuun vapautensa ja demokratiansa säilyttämiseksi, ja nyt ehkä viimeisimpinä tähän joukkoon ovat liittyneet Suomi ja Ruotsi ymmärrettävistä syistä. Siksi nimenomaan, mihin muun muassa edustaja Räsänenkin tuossa viittasi ja mitä tämän päivän aikana tässä salissa on keskusteltu, nyt tämä DCA-sopimus poistaa niitä esteitä, mitä mahdollisesti olisi siinä kauhistuttavassa tilanteessa, jossa liittolaisten apua Suomen maaperällä tarvittaisiin, että kalusto on täällä jo valmiina, joukot ovat valmiina, rotaatiot toimivat, materiaaleja on varastoitu, että sitten se yhteinen puolustus ja Suomen turvaaminen käynnistyisivät mahdollisimman nopeasti ja ripeästi.

Tiedostan luonnollisesti, että varmasti kansalaisilla on tähän sopimukseen liittyen huolenaiheita, niitä on varmasti monille meille edustajille tullut, eikä varmastikaan vähäinen ole nimenomaan tämä rikosoikeudellinen vastuu, jota tässäkin keskustelussa on useasti nostettu, erityisesti sopimuksen 12 artikla, joka poikkeaa niin sanotusti tästä Nato-sofasopimuksesta tältä osin. Toivonkin, kun valiokuntiin nyt asia lähtee käsittelyyn, että siellä nimenomaan pohditaan tätä kysymystä, tarkastellaan niin vahvasti kuin vain on tarpeen, jotta meillä on se yhteinen ymmärrys siitä, mitä tällä rikosoikeudellisen vastuun ja tuomiovallan siirrolla oikein tarkoitetaan ja minkälaisissa rikoksissa Suomi tulee sitten pyytämään konsultaatiota Yhdysvalloilta. Siinä mielessä en henkilökohtaisesti ole huolissani — ottaen huomioon, miten kurinalaisesti yhdysvaltalainen sota-oikeustuomioistuin toimii — etteikö siinä tilanteessa, jossa amerikkalainen sotilas on syyllistynyt rikokseen tai väärinkäyttöön Suomessa, hän kunnollisen tuomion saisi.

Lopuksi vielä ehkä asia, jota tuossa aikaisemmassa keskustelussa korostettiin hyvin vahvasti, eli nimenomaan tämä ydinase näkökulma. Ehkä noston ajatuksenomaisesti pohdittavaksi sen, onko se, että me lainsäädännöllä rajaamme itsemme sen keskeisen turvakuuseen liittyvän komponentin ulkopuolelle, nimenomaan sen, että ydinräjähteet, kaikki ne, ovat Suomen maaperällä kiellettyjä — kukaanhan niitä ei ole edes tänne tuomassa, eivät amerikkalaiset, että siinä mielessä pelko on turha — mutta kuinka näin niin kuin solidaarisella ja moraalaisella tasolla uskottavasti me voimme olla Naton jäsenenä, pyytää tu-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

kea Yhdysvaltain ydinasearsenaalilta, mutta silti emme kuitenkaan tavallaan halua ottaa niihin minkäänlaista kantaa tai ainakaan vastuuta niistä ja pitäytyä tässä nykyisessä kehityksessä, mikä on luotu aikanaan Neuvostoliiton pelon vaikutuksesta. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja edustaja Kopra.

17.58 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen ja Yhdysvaltojen välinen puolustusyhteistyösopimus, lyhyemmin DCA, on siis vihdoinkin saatu tänne eduskuntaan ratifiointia varten. Sopimus selkeyttää suomalais-yhdysvaltalaisen puolustusyhteistyön pelisääntöjä ja mahdollistaa yhteistyön syventämisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Se käsittelee muun muassa joukkojen maahantuloon, puolustusmateriaalin varastointiin, rikosoikeudelliseen toimivaltaan sekä verotukseen liittyviä käytännön kysymyksiä. Tämä DCA-sopimus on siis jo allekirjoitettu. Nyt on siis kyse sopimuksen ratifioinnista täällä, minkä jälkeen se astuu voimaan.

Tämä kahdenvälinen sopimus ei sovi yhteisestä puolustuksesta suoraan vaan muun muassa siitä, miten Yhdysvallat antaa tukea Suomelle, ja sillä määritellään ja rajataan yhdysvaltalaisen joukkojen toimintaa Suomessa. Sopimus ei sisällä kirjauksia Suomen toiminnasta USA:n alueella. DCA-sopimus vahvistaa maamme turvallisuutta ja varautumista.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpiä päämääriä on turvata Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus, estää Suomen joutuminen sotilaalliseen konfliktiin ja taata suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Turvallisuustilanteen ja geopoliittisen tilanteen ollessa nykyisen kaltainen on varautumisen tasoa nostettava. Siksi DCA-sopimuksen tärkeimpiä tavoitteita ovatkin pelotteen ja pidäkkeen vahvistaminen Suomen alueella. Tämä sopimus selkiyttää puolustusyhteistyön pelisääntöjä ja mahdollistaa yhteistyön syventämisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Se yksinkertaistaa yhteisten harjoitusten ja koulutusten suunnittelua.

Suomen Nato-jäsenyys ei vähennä Yhdysvaltojen kanssa tehtävän kahdenvälisen yhteistyön merkitystä vaan avaa sille uusia mahdollisuuksia edistää osallistumista Naton yhteisen puolustuksen toimeenpanoon. DCA-sopimus täydentää siis Suomen Nato-jäsenyyttä. Suomi on Naton täysivaltainen jäsenmaa ja artikla viiden turvatakuiden piirissä. Puolustuksemme perusta on kuitenkin jatkossakin vahva kansallinen puolustus. Kahdenvälisillä yhteistyösopimuksilla, kuten DCA:lla, täydennetään puolustusliiton jäsenyyttä ja konkreettisesti vahvistetaan kansallista puolustuskykyä. Ne mahdollistavat ketterän toiminnan mahdollisessa kriisitilanteessa. Sopimus vahvistaa Suomen puolustusta muun muassa mahdollistamalla Yhdysvaltojen joukkojen läsnäolon ja harjoittelun sekä puolustusmateriaalin sijoittamisen ennakolta Suomen alueelle.

Tämä sopimus sisältää myös konkreettisia toimia. Se määrittää ehdot, joilla Yhdysvaltojen joukkojen alukset ja ajoneuvot voivat saapua, poistua ja liikkua Suomen alueella. Suomi antaa Yhdysvalloille pääsyn ja oikeuden käyttää sovittuja tiloja ja alueita sopimuksessa lueteltuihin tarkoituksiin, esimerkiksi vierailuihin, harjoituksiin, tukitoimintoihin, kauttakulkuun sekä joukkojen ja materiaalin sijoittamiseen. DCA-sopimus on siis Suomen turvallisuuden kannalta merkittävä. Sen edistäminen laajalla parlamentaarisella pohjalla takaa osaltaan pitkäjänteisyyden Suomen kansainvälisessä puolustusyhteistyössä. Se vahvistaa Suomen ja Yhdysvaltojen välistä suhdetta ja luo pohjan entistäkin tiiviimmälle yhteistyölle tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Nato toimii konsensusperiaatteella, mikä voi tarkoittaa nopeasti etenevässä kriisissä myös hidasliikkeisyyttä. Avun lähettäminen kriisitalanteeseen joutuneeseen jäsenmaahan voi viedä aikaa. Tarvittaessa DCA:n luoman viitekehyksen ja yhteisen valmistautumisen myötä kahdenvälinen apujärjestelmä on nopealiikkeinen ja meille tärkeä. Suomen on tärkeää varmistaa, että pystymme takaamaan puolustuksemme kaikissa ja mahdollisesti nopeastikin syntyvissä tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Eduskunta luonnollisesti ottaa tämän asian käsittelylle tarvitsemansa ajan, mutta toivon, että tämä asia saadaan käsiteltyä mahdollisimman reippaasti ja ripeästi, jotta voimme sitten keskittyä täysillä seuraavien puolustustamme vahvistavien hankkeiden edistämiseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, lakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 84 ja 85 b §:n ja eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.47 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus antaa nyt eduskunnalle esityksen yleisen arvonlisäverokannan korottamisesta sekä eräiden vakuutusmaksujen verokannan korottamisesta. Esityksen mukaan yleinen arvonlisäverokanta ja vakuutusmaksuveron verokanta korotettaisiin 24 prosentista 25,5 prosenttiin. Esitys liittyy valtion vuoden 2024 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2024. Hallitus päätti veronkorotuksesta kehysriihessään, jossa jouduimme etsimään kolmen miljardin arvosta lisää sopeutuskohteita.

Kiireellinen aikataulu johtuu siitä, että olemme vain vaivoin välttämässä liiallisen alijäämän menettelyn EU:n finanssipoliittisten sääntöjen puitteissa. Nopeasti voimaan tuleva arvonlisäverokannan korottaminen tuo valtion kassaan nopeasti lisää verotuloja. Näin saamme julkisen talouden alijäämän pysymään kuluvalta vuodelta alle 3,5 prosentissa. Toivon etenkin yrittäjiltä ymmärrystä hallituksen linjalle. Valtiolla ei ole varaa lykätä veronkorotuksia tässä tilanteessa. Emme olisi kiirehtineet nostoa, ellei se olisi välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Suomen julkisen talouden tasapainottaminen vaatii sekä suoria sopeutustoimia että veronkorotuksia. Tämä hallitus ei kiristä esimerkiksi yhteisöveroä vaan

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

pyrkii veropolitiikassaan siihen, että välttämättömät veronkorotukset kohdennetaan siten, että niistä on mahdollisimman vähän haittaa suomalaiselle työllisyydelle, talouskasvulle ja kilpailukyvyille.

Päinvastoin parannamme työllisyyden, talouskasvun ja kilpailukyvyn edellytyksiä. Teemme merkittäviä kasvupanostuksia. Asiantuntijoiden ja ekonomistien piirissä vallitsee laaja yhteisymmärrys siitä, että arvonlisäverotus on vähemmän haitallinen vero tässä tilanteessa kuin vaikkapa tuloverotus. Hallitus joutuu nostamaan yleisen arvonlisäverokannan 25,5 prosenttiin, koska sosiaalivaltion malli on paisunut liian raskaaksi. Joudumme kiristämään verotusta kattaaksemme edes osan valtion käyttötalouden kroonisesta alijäämästä, joka on vuositasolla toistakymmentä miljardia.

Arvoisa puhemies! Yleisen arvonlisäverokannan korotuksen arvioidaan vuositasolla lisäävän valtion arvonlisäverokertymää staattisesti laskien noin 1 167 miljoonaa euroa vuoden 2025 tasossa. Arvonlisäverokannan korotus kuitenkin myös lisää valtion arvonlisäveromenoja valtion ja muiden vastaavien julkisyhteisöjen ostoihin sisältyvän, aiempaa suuremman arvonlisäveron vuoksi. Tämä valtion samanaikainen arvonlisäveromenojen lisäys huomioiden esityksen tosiasiallisesti valtion arvonlisäverotuottoa kasvattavan vaikutuksen arvioidaan olevan staattisesti laskien noin 1 031 miljoonaa euroa. Lopullisen tuottovaiikutuksen arvioidaan jäävän staattista tuottoarviota pienemmäksi, sillä verotuksen kiristyminen vähentää kotitalouksien ostovoimaa, minkä vuoksi kotitalouksien arvioidaan osin sopeuttavan kysyntäänsä. Tämä kysyntävaikutus huomioiden esityksen vuositason arvonlisäverotuoton lisäyksen arvioidaan olevan vuoden 2025 tasossa noin 956 miljoonaa. Vuoden 2024 osalta esitetty voimaantulon ajankohta ja arvonlisäveron kahden kuukauden tilitysviive huomioiden tuoton lisäyksen arvioidaan olevan noin 161 miljoonaa euroa.

Vakuutusmaksuverokannan korotuksen arvioidaan vuositasolla lisäävän valtion vakuutusmaksuverotuottoja staattisesti laskien noin 62 miljoonaa. Kysyntävaikutus huomioiden lisäyksen arvioidaan olevan noin 58 miljoonaa. Vuoden 2024 osalta esitetty voimaantulon ajankohta ja vakuutusmaksuveron yhden kuukauden tilitysviive huomioiden vakuutusmaksuverotuoton lisäyksen arvioidaan olevan noin 14 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön arvion mukaan arvonlisäverokorotuksen vaikutus alimman tulokymmenyksen kotitalouksien käytössä oleviin tuloihin on keskimäärin kahdeksan euroa kuukaudessa. Viidennessä tulokymmenyksessä se on noin 22 euroa kuukaudessa ja ylimmässä tulokymmenyksessä 45 euroa kuukaudessa. Luvuissa ei ole huomioitu indeksisidonnaisten etuuksien kasvua, ja ne olettavat, että veronkorotukset siirtyvät täysimääräisinä hintoihin.

Korotuksella on erilaisia vaikutuksia hyödykkeiden kuluttajahintoihin riippuen esimerkiksi siitä, kuinka välttämättömästä tai helposti korvattavissa olevasta hyödykkeestä on kyse. EU-maita sisältävän aineiston pohjalta voidaan arvioida, että arvonlisäveron korotuksesta arviolta kaksi kolmasosaa siirtyy hintoihin.

Esityksellä arvioidaan olevan kertaluonteisia hallinnollisia kustannuksia johtuen tieto-, kirjanpito- ja hintajärjestelmiin vaadittavista päivityksistä. Pysyvää hallinnollista kustannusta yrityksille ei arvioida tulevan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sopeutustoimet ja kehysriihessä päätetty kokonaisuus ovat olleet välttämättömiä suomalaisten tulevaisuuden kannalta. Kielteinen reaktio ei suinkaan tule yksinomaan tai edes oleellisimmin komissiosta vaan markkinoilta. Luottoluokitukset ovat tippuneet hiljan Euroopassa löysän finanssipolitiikan vuoksi. Suomella ei ole enää kerta kaikkiaan varaa kärsiä yhdestäkään luottoluokituksen alenemasta. Luottoluoki-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

tuksen aleneminen tarkoittaisi korkeampia rahoituskustannuksia paitsi valtiolle myös pankeille, yrityksille ja kotitalouksille. Korkeasti velkaantuneena rahoituskustannusten nousuun ei ole varaa.

Hallituksen veropoliittiset linjat varmistavat osaltaan sitä, että luottoluokitus voitaisiin säilyttää tai saada se takaisin parhaaseen kolmen A:n luokkaan. Arvonlisäverotuksen korottaminen ja kiristäminen tarkoittavat lisäverotuloja valtion kassaan. Kokonaisveroaste ei kuitenkaan nouse vuoden 2023 tasolta vaan vakautuu hieman sen alle. Arvonlisäverotuksen osalta verotaakka jakautuu melko laajasti koko yhteiskuntaan, sillä yleisen kannan nosto ei nosta suoraan esimerkiksi ruoan tai elintarvikkeiden hintoja. Yleiseen kantaan kuuluu paljon hyödykkeitä, ja taakka jakautuu laajalti koko yhteiskuntaan. Työtulovähennyksen korottaminen kompensoi lisäksi pieni- ja keskituloisten verotaakkaa esimerkiksi polttoaineverotuksen keventämisen rinnalla. Kotitalouksien ostovoima lähtee toivon mukaan kasvuun, ja luottamus palautuu talouteemme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Voimme ottaa tähän alkuun lyhyen debatin, ja jatkamme sitten listalta. Debatointihaluiset voivat pyytää minuutin mittaista vastauspuheenvuoroa nousemalla seisomaan ja painamalla V-painiketta. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.54 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tämä arvonlisäveron raju korotus on suorastaan historiallisen suuri, ja toivoisin, ministeri, että kantaisitte huolta myös sen vaikutuksista kuluttajiin. Nimittäin kyllähän tämä taas kerran iskee erityisesti pieni- ja keskituloisiin, ja tämä ei todellakaan ole hyvä, koska elinkustannukset ovat muutenkin olleet noususuunnassa, ja varsinkin kun sitten vielä pienituloisimmilta on indeksijäädätykset tehty, niin ei tämä kyllä oikeudenmukaiseen suuntaan mene.

Puhemies! Tämä on kovaa kyytiä kuluttajalle, mutta tämä on kovaa kyytiä myös yrittäjille. Samaan aikaan esimerkiksi tämä alarajahuojennus on poistumassa, ja tulossa ovat vielä nämä alimpien arvonlisäverokantojen korotukset. Haluaisin lukea, ministeri, teille tässä sitaatin Kauppalehdestä — huom. Kauppalehdestä — jossa kirjoitettiin seuraavasti: ”Näin raju arvonlisäveron korotus oli monelle yrittäjälle järkytys. Päätös olla leikkaamatta senttiäkään listaamattomien yritysten omistajien osinkoverohuojennuksesta oli arvovalinta.” — Näin kirjoittaa Kauppalehti. — ”Hallitus päätti suosia varakkaita yrittäjiä, ja lasku siitä lankeaa pienyrittäjien maksettavaksi.” Näin siis Kauppalehti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.55 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tosiaan tekemässä arvonlisäveroon historiallisen suuren korotuksen, ja samaan aikaan hallitus on myöskin nostamassa alennettua 10 prosentin verokantaa 14 prosenttiin. Erityisesti jos yrityksiä ajattelee mutta myöskin kansalaisia, niin kyllähän nämä tulevat koskettamaan laajasti, ja sitten yrityksille vielä merkittävänä on tämä arvonlisäverohuojennuksen alarajan poistuminen, jota hallitus ei ole kompensoimassa millään tavalla.

Valtiovarainministeri tuossa totesi, että tämä arvonlisäveron korotus on nyt vain pakko tehdä, mutta kyllähän asioille vaihtoehtoja on. Esimerkiksi keskustan vaihtoehdossa me emme korottaisi arvonlisäveroa näin paljon ja lisäksi emme leikkaisi myöskään kotitalousvähennyksestä ollenkaan, mikä tulee myöskin yrittäjille olemaan todella merkittävä.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kun Mikro- ja yksityrittäjistä esimerkiksi arveltiin, että jopa tuhan-
net yritykset saattavat joutua lopettamaan toimintansa hallituksen veropolitiikan takia, niin
onhan tämä karua menoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

14.56 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen
päättös nostaa yleinen arvonnisävero Euroopan kärkikastiin asettuu ikävä kyllä osaksi tätä
hallituksen muutoinkin epäoikeudenmukaista ja epäonnistunutta talous- ja veropolitiikkaa.

Ministeri Purra, muistelen, että teillä oli hyviä puheita ennen kehysriihea siitä, että mi-
käli arvonnisäveroa korotettaisiin, se täytyisi kompensoida pienituloisille. Mihin nämä pu-
heet ovat kadonneet? Hallitushan ei ole kompensoinut tätä pienituloisille. Indeksit ovat
jäädetyttyinä koko vaalikauden ajaksi, ja pienituloiset kantavat tätäkin taakkaa harteillaan.
Samaan syssyyn esimerkiksi lääkkeiden verotusta ollaan edelleen nostamassa.

Mihin katosivat hallituksen kauniit puheet yrittäjien puolella olemisesta? Tämä päätös
tulee osumaan kipeästi moniin pienyrittäjiin, joista monet eivät voi viedä tätä kokonaan
hintoihin vaan joutuvat kikkailemaan tämän desimaalin kanssa. Voimaantulon aikataulu
on täysin kestämatön, ja vielä tämä alarajahuojennuksen poistuminen siihen päälle.

Ymmärrän sinänsä houkutuksen käyttää arvonnisäverotusta työkaluna talouden tasapai-
notuksessa, mutta tämä toteutustapa on suuri epäonnistuminen. Olen pettynyt siihen, että
hallitus ei lähtenyt uudistamaan arvonnisäverotusta laajemmin, [Puhemies koputtaa] ja toi-
saalta esimerkiksi vain tämän puolen prosenttiyksikön olisi voinut hyvin perua, [Puhemies
koputtaa] korvata muilla vaihtoehtoilla, vaikkapa verotukien poistamisella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.58 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvonnisäveron
iso kasvattaminen iskee koviten pienituloisiin suomalaisiin. Kun sosiaaliturvaindeksit on
vielä jäädetytty, ei alvin korotusta kompensoida köyhimmille mitenkään. Hallituksen
omassa esityksessä lukee: ”Eniten suhteellinen ostovoima heikkenisi alimmassa tulokym-
menyksessä ja vähiten ylimmässä tulokymmenyksessä.” Sinänsä tämä toimi on hyvin joh-
donmukainen hallituksen muun politiikan kanssa, joka kurittaa pienituloisia ja suosii suu-
rituloisia.

Arvoisa puhemies! Iso arvonnisäveron korotus iskee kovaa myös kotimarkkinayrityk-
siin, ja yhdessä alempien kantojen korotuksen ja alv-alarajahuojennuksen poiston kanssa
se on kova paikka monille pk-yrityksille. Kesken vuotta tapahtuva voimaantulo on myös
erityinen lisäkuorma monille yrittäjille.

Kaiken kaikkiaan arvonnisäveron iso korotus leikkaa ostovoimaa, se leikkaa kysyntää ja
se uhkaa viivyttää talouden elpymistä. Vaihtoehtoisia verokeinoja alvin himokorotukselle
on esitetty, mutta hallitus ei ole niihin valitettavasti tarttunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.59 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä ar-
vonnisäveron korottaminen näin rajulla tavalla ja vieläpä kesken vuoden kertoo siitä, että
tämä on hallituksen paniikkiratkaisu tilanteessa, jossa sillä ei ole talouspolitiikan hoito hal-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

linnassaan. Tämä on paniikkiratkaisu, joka on erityisesti suomalaiselle elinkeinoelämälle kohtalokas, koska ei tähän ole voitu varautua. Tämä kertoo siitä, että hallituksella ei ole kestävä, pidemmän aikavälin näkymää siitä, millä tavalla Suomen taloutta, työllisyyttä ja Suomen elinkeinoelämän intressejä hoidetaan.

Tämä heijastuu myös hallituksen EU-politiikan hoitoon. Pidän sitä erittäin vaarallisena, että valtiovarainministeri vihjailee Suomen euroerosta. Tämä olisi suomalaisille yrityksille todella kohtalokas isku ja omalta osaltaan luo epävarmuutta tuleviin investointeihin.

Myös Suomen hallituksen kanta Euroopan unionin omien varojen järjestelmään on auki. Eikö nyt, arvoisa valtiovarainministeri, tarvittaisi nimenomaan näkymää siitä, miten EU:n sisämarkkinoita kehitetään [Puhemies koputtaa] ja miten luodaan yrityksille kilpailuetua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalli, olkaa hyvä.

15.00 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt esitettävä yleisen arvonlisäverokannan raju korotus on todella poikkeuksellisen suuri, ja kyllä se eittämättä tulee heikentämään kysyntää ja siten vaikeuttamaan monen yrittäjän tilannetta ja toimeentuloa.

Tämän korotuksen suuruuden lisäksi myös tämän voimaantulon ajankohta on erittäin ongelmallinen. Tämä muutoshan astuu voimaan kesken vuoden ja poikkeuksellisen nopealla aikataululla, ja tämä kyllä asettaa yrityksille jo ihan teknisistäkin haasteita näiden tietojärjestelmien kanssa. Suomessahan ei ole aiemmin ollut käytössä desimaaleja arvonlisäverokannoissa, ja tämä tulee kyllä asettamaan monet yrittäjät erittäin vaikeaan tilanteeseen. Toivonkin, että hallitus voisi vielä harkita ainakin tätä esitetyn korotuksen aikataulua ja antaa siten yrittäjille aidosti mahdollisuuden paremmin varautua ja valmistautua tähän muutokseen esimerkiksi siten, että tämä muutos astuisi voimaan vasta vuoden alusta. Tämä olisi vähintäänkin kohtuullista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

15.01 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouspolitiikkaa tehdään tällä hetkellä äärimmäisen tiukassa raossa. Meidän julkisen talouden tilanne on päästetty vuosien aikana niin surkeaan jamaan, että nyt ollaan tosi vaikeiden päätösten edessä ja esimerkiksi tulosepeutus on välttämätöntä, jotta me saadaan tämä vaarallinen velkaantumisen poikki.

No, jos katsotaan verotuksen isoa kuvaa tällä hallituskaudella eli veropolitiikan kokonaisuutta, niin se, mitä tapahtuu, on se, että kuluttamisen ja haittojen verotus kiristyy, työn ja yrittämisen verotus ja liikkumisen verotus kevenevät ja kokonaisveroaste säilyy ennallaan, koska ei ole mahdollisuutta nettomääräisesti keventää, kun meidän taloustilanne on niin huono.

Täällä oppositio kritisoi tätä yhtä toimenpidettä, joka on toki iso, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: On, on!] mutta muistuttakaa minua: oliko näin, että sekä keskusta että sosiaalidemokraatit itse ehdottivat 25:tä prosenttia, ja jostain syystä ei tullut se täällä mainittua? Sen lisäksi sosiaalidemokraatit ovat nimenomaan yrittämiseen, rahoitusmarkkinoihin, maa- ja metsätalousyrittämiseen, ehdottaneet [Puhemies koputtaa] satojen miljoonien

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

lisäkiristyskiä. [Mauri Peltokangas: Kyllä, juuri näin!] Avaisitteko ne täällä vielä. — Kiitos. [Vasemmalta: Mutta se on eri asia!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

15.03 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tähän toteaisin, että ehkä kuitenkin kyse on siitä, että omistamisen tuotto ja verotus kevenevät ja työn teon verotus kiristyy, [Miko Bergbom: Työn verotus kevenee!] koska arvonlisävero kohdistuu myös erityisesti suomalaisen työhön, ja sitä hallituksen politiikkaa ei minusta tee paremmaksi se, että keskustakin olisi tehnyt huonoa veropolitiikkaa.

Arvoisa puhemies! Ministeri sanoi, että tämä on välttämätön ja arvonlisäverotus on vähemmän haitallinen työllisyydelle ja kotimaiselle taloudelle. Siksi pitääkin kysyä, miksi ette koskeneet osinkoverotukseen, tehottomiin yritysverotuksiin, lähdeveroon, sillä näillä kaikilla se vaikutus kotimaiselle taloudelle olisi ollut asiantuntijoiden mukaan kaikkein pienin. Esimerkiksi lähdevero olisi kohdistunut ulkomaisiin sijoittajiin, joita nyt Suomi ei verota yhtään, toisin kuin moni muu länsimaa. Eli olen samaa mieltä, että talous pitää korjata, mutta kyllähän tässä nyt nimenomaan te teette tätä rikkaimpien ja vielä rikkaimpien ulkomaistenkin ihmisten ja erilaisten sijoitusrahastojen ja muiden puolesta ettekä suinkaan suomalaisen työn, kuten tästä on voinut saada väärän kuvan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.04 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä on oikeasti aika tekopyhää tämä keskustelu tässä salissa. Siis salin vasen laita syksyllä kurkku suorana huusi, että kokonaisveroaste laskee, miksi ette tee asialle mitään. Nyt kun tehdään alviin veronkorotus, niin huudetaan, että se on väärin tehty. [Jussi Saramon välihuuto] Ja nämä samat tyypit, sosiaalidemokraatit ja keskusta, jotka kutsuvat tätä järkyttäväksi korotukseksi, ovat itse nostamassa alvia 25 prosenttiin, eli 0,5 prosenttiyksikön ero. [Keskeltä: Se on iso ero!]

Itse vihaan veroja, ja tiedän, että myöskään valtiovarainministeri ei ole henkilö, joka ensimmäisenä olisi veroja korottamassa, mutta jos pitää valita, niin kyllä arvonlisäveron korottaminen on järkevämpää kuin työn ja yrittämisen ja liikkumisen verottaminen. Ja näin hallitus ei tee, [Antti Kurvinen: Nostatte liikkumisen veroja!] päinvastoin alentaa työn verotusta, alentaa liikkumisen verotusta ja mahdollistaa sen, että tässä maassa työnteko kannattaa aina.

Ja sitten vielä sosiaalidemokraattien ryhmäpuheenjohtaja täällä kehtaa pöyristyä siitä, että euron kiistattomista ongelmista puhutaan sitä, mitä valtiovarainministeri eilen Iltalehden tentissä kertoi. Myös vasemmistoliiton puheenjohtaja totesi sen, että eurossa on ongelmia, siitä on aivan turha pöyristyä. Täällä voidaan siitä keskustella. Jos te ette uskalla keskustella siitä, [Puhemies koputtaa] niin se ei ole meidän ongelma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

15.05 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että valtiovarainministeri ehdisi edustaja Bergbomille kuvaamaan, mitäköhän näiden alvikorotusten jälkeen tapahtuu esimerkiksi sille liikkumisen hinnalle: taitaa bensan hinta nousta alvin

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

korotuksen myötä; [Antti Kurvinen: Bensen hinta nousee!] taitaa myös käydä niin, että kun te nostatte joukkoliikenteen verotusta, niin joukkoliikennelippujen hinta kasvaa; taitaa myös käydä niin, että kun te nostatte vaikka näitä alempia kantoja, [Antti Kurvinen: Pienyrittäjien kurittamista!] niin se osuu nimenomaan kotimaassa tehtyyn työhön esimerkiksi siellä matkailu- ja ravintola-alalla. Eli kun on havaittavissa, että hallituksen omillakin henkilöillä on hieman epätietoisuutta siitä, miten hallituksen veropolitiikka vaikuttaa, niin toivoisin, että valtiovarainministeri kävisi pienen keskustelun.

Arvoisa puhemies! Mutta todella nyt käsitellään luultavasti historian suurinta kertakorotusta — siis historian suurinta kertakorotusta.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kun te joulukuussa spekuloitte ruoan arvonlisäveron korottamisella, niin silloin totesitte, että se korotus voidaan kompensoida pienituloisille tekemällä sosiaaliturvaan indeksitarkistukset. Nyt olette tästä [Puhemies koputtaa] olleet hiljaa. Voisitteko kuvata, vieläkö ajattelette, että tämä korotus pitäisi kompensoida? [Pia Viitanen: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

15.07 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nämä kokoomuksen ja perussuomalaisten puheenvuorot kertovat, että tämä pienten yritysten viesti on jäänyt täysin kuuntelematta. Sain eilen yhdeltä yksinyrittäjältä viestin: ”Voisitko jollakin tasolla vaikuttaa tähän arvonlisäveron alarajan nostoon ja myöskin alvin korotukseen? Tämä tulee olemaan kestämätön paikka monelle pienyrittäjälle. Ei ole mitään järkeä, että tässä taloustilanteessa hallitus tekee lisää työttömiä sossun luukulle. Ihmiset säästävät jo muutenkin ja ovat varovaisia rahankäytön suhteen, ja nyt kun tämä arvonlisäveron kanssa temppuilu lisätään siihen, on kyyti kylmää. Lisäksi vielä tuo puolikas veroprosentti tulee tekemään lisää kuluja yrityksille. Esim. minä joudun vaihtamaan toimivan kassakoneen, kun ei se tunne puolikkaita veroprosentteja.”

Arvoisa puhemies! Alempien alvikantojen nosto, yleinen alvi Euroopan kärkeen, kotitalousvähennyksen heikentäminen ja vielä arvonlisäveron alarajan huojennuksen poisto. [Puhemies koputtaa] Ihmettelen, mistä kumpuaa tämä Suomea kannattelevien pienten yritysten kurmuuttaminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

15.08 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin oppositiossa, verojen nostaminen ei ole asia, jolla hallitus pyrki ensisijaisesti ratkaisemaan ongelmiaan. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton ryhmistä] Tässä talouden tilanteessa alvin korotus on välttämätön toimi. Mitään taikaseinää ei ole olemassa — toisin kuin demareitten kasvupaketin perusteella voisi kuvitella — josta sitä rahaa vain tulee. Jos arvonlisäveron nostoa ei tehdä, niin vaihtoehtona olisivat lisäleikkaukset, ja tähän mennessä leikkauksia on kuitenkin jo tehty paljon. [Antti Kurvinen: Vai säätiöitten verottaminen?] On huomattava kuitenkin, että alvin nostosta huolimatta kokonaisveroaste tällä hallituskaudella ei nouse. Joillekin kauppiaiden järjestelmille kieltämättä puolentoista prosentin nosto on hankala, mutta toinen vaihtoehto olisi ollut kaksi prosenttia, ja siihen nähden tämä on huomattavasti parempi. [Antti Kurvinen: Höpö höpö!]

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Jos vielä mennään tähän polttoainepolitiikkaan, niin niillä vasemman laidan toimilla polttoaine maksaisi tällä hetkellä kaksi ja puoli euroa. Ja minä uskon, että tämä puolentoista prosentin nosto ei tuo sitä hintaa lähellekään sitä teidän toimittamaa arvoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

15.09 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvonlisävero on tasavero, ja siksi se osuu kaikista eniten juuri pienituloisten kukkarolle, se on aivan selvää. Kiitos tämän hallituksen, kyllä tämä kaataa kylmää vettä jo ennestään toimeentulonsa kanssa kärvistelevien pienituloisten niskaan.

Myös minä olen saanut viestejä myöskin yksinyrittäjältä kotikaupungistani Salosta. Hän nostaa esiin nämä samat asiat, jotka tässä on useassa puheenvuorossa nostettu, eli samanaikaisesti kun nostamme yleistä arvonlisäveroa ja poistamme kokonaan tämän arvonlisäveron huojennuksen, näillä on todella dramaattinen yhteisvaikutus yksinyrittäjään ja mikroyrittäjään.

Tässä kysyttiin tätä jo aikaisemmin, mutta toistan tämän kysymyksen valtiovarainministerille: kompensoidaanko tätä millään tavalla pienituloisille, ja kompensoidaanko tätä myöskään millään tavalla yksinyrittäjille tai mikroyrittäjille? [Markku Siponen: Ei, ei!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.10 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Yleisesti hallituksen veropolitiikasta. Hallitus on kohta vuoden ollut koossa, ja yksi yleisimpiä kritiikkejä, joita opposition suunnalta on tullut, on se, että me emme lainkaan tulosepeuta. No, tässä teille on veronkorotus. Kyllä, varsin massiivinen — mielelläni en sitä täällä esittelisi.

Mutta on hyvä ymmärtää tämä kokonaisuus yhdeksän miljardin sopeutuspaketista. 1,5 prosenttiyksikön arvonlisäverokannan fiskaalinen tuotto on erittäin merkittävä, ja kuten täällä jo edustajien puheenvuoroissa on kerrottu, se kuvaa juuri sitä, että tämä hallitus ei nosta työhön ja yrittämiseen kohdistuvia veroja, ei yhteisöveroja. Me alennamme liikkumisen verotusta, me verotamme haittoja [Eduskunnasta: Bensan hinta nousee!] kehysriihen päätösten osalta yhä enemmän, kuten alkoholia, tupakkaa, nikotiinipusseja ja niin edelleen. Kokonaisuus yhdeksän miljardia.

Joka kerta kun täällä on säästöjä tai tässä tapauksessa veronkorotuksia esittelemässä, niin te, oppositio, tartutte siihen yksittäiseen asiaan — tai tähän direktiivin aiheuttamaan alv-verohuojennuksen poistoon, jota esittelin muistaakseni toissa viikolla. Se on tietenkin teidän oikeutenne, mutta haluan jälleen huomauttaa, että meillä on tämä kokonaisuus, yhdeksän miljardia, ja niin kauan kuin teillä ei ole omaa vaihtoehtoa tuon yhdeksän miljardin takaamiseksi, niin me kannamme täällä sitä vastuuta.

Jälleen kuultiin sosiaalidemokraateilta, että tässä on kyseessä paniikkiratkaisu hallitukselta. Se, että hallitus kykenee kesken kautensa tekemään kolmen miljardin lisäsopeutus-toimet, on poikkeuksellista ja kertoo hallituksen yhtenäisyydestä ja päättäväisyydestä ja vastuunkannosta. Teidän hallituksenne siihen ei olisi koskaan kyennyt. Sen sijaan teidän puheenjohtajanne kertoi valtiopäivien avajaisissa, että myös sosiaalidemokraatit, kuten ymmärtäkseni keskustakin, kannattavat sitä, että Suomi ei joudu liiallisen alijäämän menettelyyn. Liiallisen alijäämän menettelyn välttäminen edellyttää tänä vuonna alijäämän

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

painamista [Antti Kurvinen: On muitakin tapoja, te tiedätte sen!] alle 3,5 prosentin suhteessa bkt:hen ja ensi vuoden osalta alle 3 prosentin. Ylitys tässä alijäämässä saa olla siis vähäinen ja väliaikainen. Me käymme jatkuvaa keskustelua komission kanssa, me tiedämme, mitä siellä vaaditaan. [Antti Kurvisen välihuuto — Hälinää — Puhemies koputtaa] Ja mikäli te olette tätä mieltä, niin ei, yksinkertaisesti emme kykenisi välttämään tätä alijäämämenettelyä. Ja kuten puheenvuorossani kuvasin, komissio ei suinkaan ole se oleellinen kohde tässä [Antti Kurvisen välihuuto] — edustaja Kurvinen, kuunnelkaa joskus, niin opitte — vaan se on markkinat. Mikäli markkinat reagoivat siihen, että tämä hallitus ei kykene vakauttamaan maan velkatasoa, markkinat reagoivat. Pahimmassa tapauksessa se vaikuttaa meidän luottoluokitukseemme. [Antti Kurvinen: On aikoihin eletty!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Hetkinen, ministeri Purra. — Edustaja Kurvinen, pyytäisin teitä käyttämään harkintaa ja säästeliäisyyttä välihuutojen alalla. Kiitoksia. — Olkaa hyvä, ministeri, jatkakaa.

Kiitos, puhemies! — Ja tämä liittyy myös tähän aikatauluun, kuten kuvasin. Arvonlisäveron korotus olisi totta kai järkevämpää tuoda 1.1., mutta valitettavasti me tarvitsemme niitä toimia tänä vuonna, ja sen takia tämä tuodaan kiireellä. Sen vaihtoehto olisi ollut, että me olisimme hakeneet joitain leikkauksia, jotka vaikuttaisivat heti, mutta pelkästään budjettilakien käsittely eduskunnassa on työlästä — jo niiden, jotka me haluamme saada voimaan 1.1. alkaen. Käytännössä se ei olisi ollut mahdollista. [Antti Kurvinen: Tekosyy!]

Arvoisa puhemies! Sitten tämä vaikutus tulokymmenyksiin. Mielestäni ne luin tässä alkupuheenvuorossani, mutta voin toistaa ne edelleen. Eli tästä paperista tosiaan löytyvät ministeriön arviot. Alimmassa tulokymmenyksessä vaikutus 8 euroa kuukaudessa, se tekee 27 senttiä päivässä, ja ylimmässä 45 euroa kuukaudessa, [Antti Kurvinen: Entä jos on lääkitys? Entä lääkkeiden alvi?] siis ylimmässä tulokymmenyksessä se tekee euron ja 50 senttiä päivässä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Kuten totesin, yleisesti ottaen niin kauan kuin oppositiolla ei ole tarjota meille yhdeksän miljardin vaihtoehtoa, [Antti Kurvinen: 11 miljardia!] niin kauan kuin teillä on taikaseiniä, miljardeja, joita vedetään hihasta, niin teillä ei ole mitään syytä kritisoida tätäkään päätöstä, varsinkaan kun olette itse esittäneet prosenttiyksikön arvonlisäveron korotusta. [Pia Viitanen: Ai ei saa kritisoida? — Antti Kurvinen: Kauhavalla katotaan! — Joona Räsänen: Rauha maahan, rauha maahan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Olisiko rinnakkaisohjelma nyt päättynyt? — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.16.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.03.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu, ja siellä ensimmäisenä edustaja Honkonen, poissa. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

18.03 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallitus esittää yleisen arvonlisäveron korottamista 25,5 prosenttiin syyskuun alusta lähtien. Tämä tekee Suomesta Pohjolan johtavan alv-kuningattaren. Yleinen arvonlisävero nousee myös Euroopan mestaruustasolle, sillä olemme hopeamitalilla heti Unkarin jälkeen, joka on ainoa, jolla on meidän jälkeen korkeampi alvi tämän jälkeen. Haluan myös huomauttaa, kun jotkut hallituspuolueet ovat pitäneet tehtävänään polttoaineen hinnan hillitsemistä, että tämä tulee myös nostamaan bensiinin hintaa osaltaan.

Hallitusohjelman mukaan hallituksen veropolitiikka kannustaa työntekoon ja yrittäjyyteen sekä tukee kotimaista omistajuutta. Kuitenkin hallituksen veropolitiikka on osoittautunut arvaamattomaksi. Yleisen arvonlisäveron lisäksi alempia verokantoja ollaan korottamassa. EU:n mahdollistama liikkumatila pienille yrityksille arvonlisäverotuksen vähäisen toiminnan rajassa on jätetty kokonaan huomioimatta, ja kompensatiota tähän ei ole kuulumassa. Lisäksi kotitalousvähennystä leikataan. Tämä tulee luomaan erittäin myrkyllisen yhtälön pienyrityksille ja erityisesti palvelualoille.

Tämän kaiken päälle pääministeripuolueen pitkäaikainen europarlamentaarikko on EU-vaalikeskusteluissa vihjaillut jopa euro-alv:n käyttöön ottamisesta eli Euroopan unionin keräämän arvonlisäveron käyttöön ottamisesta, [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] ja todennäköinen komissariehdokas puolestaan Suomen pitkän linjan vastaisesti tukee Euroopan unionin kehitystä liittovaltioksi.

Kaiken tämän päälle Orpon hallitus jättää vakavalla tavalla oven vähintäänkin raolleen Euroopan unionin yhteisvelalle. Suomen Keskustan mielestä jokaisen EU-jäsenmaan pitää itse huolehtia julkisen taloutensa tilasta ja kestävyyydestä. EU:n elpymisväline koronaaikana oli poikkeuksellinen ja ainutkertainen keino, jolla vastattiin ennakoimattomaan kriisiin ja estettiin unionin alueen talouden kriisiytyminen ja vahvistettiin kestävä kasvua. Keskusta suhtautuu kielteisesti uusien elpymisvälineiden kaltaisten, EU-lainanotolla rahoitettavien EU-tason rahoitusvälineiden luomiseen. Painotan sanoja ”olemme kielteisiä, emme kriittisiä”, koska kriittinen tarkoittaa, että sitten lopuksi kuitenkin jotakin hyväksytään.

Suomen avaintavoitteista EU-vaalikaudelle 2024—2029 on ollut käsittelyä valtioneuvoston selvityksessä E 58/2023 vp. Sen yhteydessä suuri valiokunta otti hallituspuolueiden äänin sellaisen kannan, että Suomi suhtautuu kriittisesti EU-tason rahoitusvälineiden luomiseen. Tämä löytyy suuren valiokunnan lausunnosta 3/2024 vp.

Arvoisa puhemies! Kriittisesti, ei kielteisesti — se on Orpon hallituksen linja. Nyt hallitus ei ennakkovaikuttamisessa monivuotisiin rahoituskehyksiin ole enää edes kriittinen vaan suhtautuu avoimesti erilaisille rahoitusratkaisuille, mitä tulee Ukrainan tukemiseen. Samoin hallitus voi tarkastella avoimesti Euroopan puolustusteollisuuden ohjelman rahoituksellisia elementtejä. Hallitus on siis ainakin kahdessa teemassa avaamassa pandoran lipaan yhteisvelan ottamiselle EU:lle.

Puhemies! Tämä ei ole Suomen edun mukaista Eurooppa-politiikkaa. Kun Orpon hallitus ei edes yritä olla kriittinen yhteisvelkaan suhtautumiselle, niin Suomi on löperöllä asenteellaan itse ohjaamassa EU:ta jatkuvan velanoton tielle. Se on Suomelle huono tie. Keskusta korostaa, että sekä EU:n että Suomen on jatkettava Ukrainan tukemista empimättä, ja

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

tässä pitää olla entistä aktiivisempi tulevalla EU-kaudella, mutta Ukrainan tukeminen on tehtävissä ilman yhteisvelkaa. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi kolmella tavalla: 1) pidetään EU:n rauhanrahaston tuki Ukrainalle vahvana, 2) ohjataan Euroopan investointipankin rahoitusta pitkäjänteisesti Ukrainan tueksi ja 3) kiirehdytään Venäjältä jäädytettyjen varojen tuottojen ohjaamista Ukrainan tueksi.

Muistutan myös kansallisen tuen jatkamisesta. Suomi on antanut Ukrainalle tukea 2,9 miljardia euroa, josta 2 miljardia on puolustusmateriaalitukea. Tämä tuki aloitettiin viime kaudella keskustan ollessa hallituksessa heti sodan alettua. Suomi on bkt-suhteessa avunantajien kärkijoukoissa, ja näin pitää jatkaa, ja näin pitäisi kaikkien jäsenvaltioiden toimia. Tähän ei todellakaan tarvita yhteisvelkaa.

Puhemies! Löperöllä suhtautumisella EU:n yhteisvelkaan Orpon hallitus syyllistyy Suomen tulevaisuuden kannalta kohtalokkaan kalliiksi tulevaan kehityskulkuun. Unionia vietään liittovaltion suuntaan, jonka yhtenä elementtinä on yhteisvastuu veloista.

Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, jätän seuraavan epäluottamuslause-esityksen, joka kuuluu näin:

Pääministeri Orpon hallitus suhtautuu ainoastaan kriittisesti mutta ei kielteisesti yhteisvelkaan. Hallitus on jo aiemmin raottanut ovea yhteisvelalle mutta nyt avannut sen ammolleen suhtautumalla avoimesti erilaisille rahoitusratkaisuille EU:n monivuotisissa kehyksissä sulkematta pois EU:n yhteisvelkaa. Samanaikaisesti pääministeripuolueen kärkiehdokas kampanjoi EU-tasosten veroluontoisten välineiden, jopa EU-arvonlisäverotuksen, puolesta, [Tuomas Kettunen: Ohhoh, uskomatonta!] ja todennäköinen Suomen komissariehdokas puolestaan tukee liittovaltiota. Hallituksen linja näihin on epäselvä. Tästä syystä esitän, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta. [Tuomas Kettunen: Hyvä, jämäkkä puhe ja jämäkkä esitys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu poissa. — Edustaja Räsänen, Joona.

18.09 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Käsittelemme todella luultavasti Suomen historian suurinta kertaveronkorotusta, [Antti Kurvinen: Ei uskoisi kokoomukselta!] kun hallitus nostaa yleistä arvonlisäveroa kertaheitolla 24:stä 25,5:een. Toistan: tämä on luultavasti Suomen historian suurin kertakorotus, ja ottaen huomioon myös hallituksen jo aikaisemmin sopimat korotukset alimpien arvonlisäverokantojen nostamisesta 10 prosentista 14 prosenttiin ja ottaen huomioon arvonlisäverovelvollisen yritystoiminnan arvonlisäverohuojennuksen poistamisen ja alarajan pitämisen 15 000:ssa, niin kun yhdistää nämä kaikki, voi vain todeta, että kyllä tässä aikamoista himoverottajan esitystä ollaan käsittelemässä. [Tuomas Kettunen: Kyllä! — Antti Kurvinen: Kokoomus, pääministeripuolue!]

Arvoisa puhemies! Kun näitä toimenpiteitä, joita hallitus todella on esittänyt, vertaa puheisiin ennen vaaleja ja vielä viime syksyltä, niin täytyy todeta, että nopeasti on ääni kellossa muuttunut.

Sen sijaan se on totta, että vihdoin Orpon hallituksen tasapainotustyökalupaketissa on myös sijaa tulosopeutukselle, joka on asiantuntijoidenkin mielestä ollut aivan välttämätöntä ottaen huomioon ne haasteet, joita julkisella taloudellamme on, mikäli haluamme todella nämä haasteet selättää. Mutta näiden tulosopeutuskeinojen kohdentamisessa on jälleen käynyt niin, että oikeudenmukaisuutta ei ole juuri hallituksessa pohdittu, vaan on tehty ratkaisut, jotka ovat kaikista helpoimpia ja myös todistetusti hallituksen omienkin materiaa-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

lien mukaan kyllä myös epäoikeudenmukaisia, koska nämä arvonlisäveroon tehtävät korotukset ovat regressiivisiä ja osuvat, totta kai, aina eniten pienempituloisiin kuin suurituloisiin. Tältäkin osin Orpon hallitus jatkaa epäoikeudenmukaista talouden sopeuttamislinjaa kohdentamalla nämäkin toimenpiteet enemmän pieni- ja keskituloisten maksettavaksi. Jälleen näyttää siltä, että suurituloiset ja yhteiskunnan kaikista varakkaimmat ovat tämän hallituksen erityissuojeluksessa.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä todella nyt tehdään historiallisen suuri korotus arvonlisäveroon, ja nyt kun käsittelemme tätä yleistä arvonlisäveroon tehtävää korotusta, on oikeastaan kolme näkökulmaa, jotka on syytä tuoda esiin.

Ensinnäkin tämä historiallinen korotus ei todella ole ainut arvonlisäveroissa tehtävä muutos, vaan niin kuin aikaisemmin totesin, ensi vuoden alusta hallitus on samalla nostamassa näitä alempia arvonlisäverokantoja 10:stä 14 prosenttiin, mikä tarkoittaa siis suomeksi sitä, että lääkkeiden hinnat tulevat nousemaan, joukkoliikenteen liput tulevat nousemaan, liikunta-, kulttuuri- ja muiden tapahtumien hinnat tulevat nousemaan. Tällä on valtavasti vaikutusta, totta kai, myös suomalaisen työhön.

Toisekseen ovat nämä arvonlisäverovelvollisuuden alarajalla tehtävät muutokset, eliikkä se, minkälaiset yritykset ovat arvonlisäverovelvollisia: Alarajahuojennukset kun poistuvat ja alaraja oltaisiin hallituksen esityksessä jättämässä 15 000 euroon vuodessa, niin se tarkoittaa suomeksi veronkiristystä kaikista pienimmille yrityksille. Siis veronkiristystä kaikista pienimmille yrityksille.

Näitä arvonlisäveronkorotuksia kun on aikaisemmin Suomessa tehty, on yleensä yritetty huolehtia siitä, että ne kompensoidaan heille, jotka niistä eniten kärsivät, eliikkä tässä tapauksessa pienituloisille. Näin on tehty muun muassa silloin, kun yleistä arvonlisäveroa on edellisen kerran korotettu. Nyt valitettavasti tästä kompensoinnista ei ole tietoaakaan. Vaikka valtiovarainministeri Purra itse viime joulukuussa, kun oli spekuloinut ja suorastaan ehdottanut ruuan arvonlisäveron nostamista, totesi tässä salissa, että tämä korotus voidaan kompensoida pienituloisille, niin nyt, kun hallitus korottaa yleistä arvonlisäveroa kertaheittolla tämän puolitoista prosenttiyksikköä, tällaisesta kompensaatiosta ei ole tietoaakaan. Ja on hyvä muistuttaa, että hallitus on todella jäädyttänyt esimerkiksi sosiaaliturvan indeksitarkistukset koko kaudeksi, mikä tarkoittaa sitä, että etuudet eivät enää vastaa ostovoimalltaan sitä, mitä ne vastaisivat tilanteessa, jossa niihin nämä tarkistukset tehtäisiin. Siltäkin osin voi todeta, että tämä korotus on epäoikeudenmukainen.

Arvoisa puhemies! Toinen huomio, joka on syytä todeta, on myös tämä korotuksen aikataulu. Hallitukseen on todella iskenyt paniikki, niin kuin hallitus itsekin on myöntänyt, että loppuvaiheessa ei enää muita keinoja keksitty, ja senpä takia tätä yleistä arvonlisäveroa oli korotettava näinkin paljon. Ja kun tämä korotus tuodaan vielä voimaan kesken vuotta syyskuussa, niin tällä tulee olemaan suuret vaikutukset yrityksiin, jotka lähtevät tätä uutta arvonlisäveroa sitten soveltamaan. On selvää, että tämä johtaa erilaisissa yrityksissä myös järjestelmän muutostarpeisiin, ja on selvää, että varmasti useissa yrityksissä tulee suorastaan kiire sopeutua tähän muutokseen. Olisikin ollut myös yritysten kannalta ja myös itse asiassa kuluttajien ja talouden kannalta perustellumpaa, että tämä korotus olisi tehty vasta vuoden alusta.

Kolmas huomio, joka liittyy tähän kokonaisuuteen, on todella se, että parempi vaihtoehto näiden arvonlisäveromuutosten osalta olisi ollut se, että yleistä arvonlisäverokantaa ei olisi korotettu Euroopan kärkikastiin kertaheittolla, vaan olisimme pysyneet muiden Pohjoismaiden viiteryhmässä. Samalla olisi ollut toivottavaa, että nämä alempien kantojen ko-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

rotukset olisi jätetty tekemättä ja olisi etsitty mahdollista tulosepeutusta sitten muualta. Niin kuin olemme osoittaneet, siihen kyllä vaihtoehtoja olisi.

Kolmanneksi, arvoisa puhemies, olisi ollut syytä välttää tilannetta, jossa nyt olemme kivistämässä tämän arvonlisäverovelvollisuuden ja siihen liittyvien huojennusten poiston myötä useamman kymmenentuhannen pienemmän yrityksen verotusta, ja tehdä myös se toisin ja nostaa sitä arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa esimerkiksi 25 000 euroon tai 30 000 euroon vuodessa. Näillä muutoksilla tämäkin esitys olisi ollut huomattavasti parempi.

Arvoisa puhemies! Koska tässä keskustelussa on nyt mahdollisuus käydä laajempaa keskustelua [Puhemies koputtaa] myös liittyen hallituksen toimintaan, luottamukseen ja varsinkin hallituksen epäluottamukseen, niin senpä takia, ja koska ajattelen, että tähän on syytä tuoda toinenkin näkökulma epäluottamuksen muodossa, [Puhemies: Aika!] niin, arvoisa puhemies: Hallituksen talouspolitiikka on epäonnistunut ja EU-politiikka on tuuliajolla. Arvonlisäveron historiallinen jättikorotus erittäin lyhyellä varoitusajalla Euroopan toiseksi korkeimmalle tasolle on osoitus epäonnistumisesta. Hallitus ei ole pystynyt palauttamaan luottamusta Suomen talouteen. Sekava EU-politiikka, ristiriitaiset kannanotot ja puheet euroerosta luovat entisestään epäluottamusta Suomeen.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä esitän, että eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Perholehto.

18.18 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Räsäsen edellä erinomaisesti perustelemaa epäluottamusta hallitukselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen. — Kovin paljon rekvisiittaa ei tuoda puhujapönttöön.

18.18 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Puheessani tässä ihan ensimmäiseksi, rouva puhemies, kannatan edustaja Kurvisen tekemää selkeää epäluottamuslause-esitystä. Niin kuin edustaja Kurvinen jo toi syitä tähän epäluottamuslause-esitykseen, niin kyllähän tämä hallituksen EU-politiikka ja etenkin tämä löperö linja EU:n yhteisvelkaan ovat se syy.

Yhteisvelka, se ei käy. Jokaisen EU-maan pitää kantaa vastuu omasta taloudestaan. Meillä suomalaisilla on jo tarpeeksi ratkaistavaa omissa talous-, työttömyys- ja velkahaasteissa, tietyiltä osin myös -ongelmissa. Nyt sen sijaan hallitus jättää ”kriittinen mutta kielteinen” -linjallaan oven auki Euroopan unionin yhteisvelalle ja lopulta liittovaltiolle. Tämä linja on vahingoksi Suomelle.

Ja kyllä saa hieman ihmetellä, kun viime kaudellakin tästä asiasta keskusteltiin, että kun nytten katson hallituspuolueitten suuntaan, niin yhtään hallituspuolueitten edustajaa ei tässä salissa ole tällä hetkellä keskustelemassa tästä tärkeästä asiasta. Varsinkin valtiovarainministeripuolue perussuomalaisten suuntaan olisin kysynyt, kun viime kaudellakin käytiin tätä keskustelua, että mikä on Suomen linja elvytyspaketille, yhteisvastuulle, yhteisveloille, onko se kielteinen vai kriittinen. Perussuomalaisten suunnalta selkeä linja oli silloin, että se on kielteinen. Nyt ei saa kyllä selkoa siitä, onko se kielteinen vai kriittinen, mutta

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

kriittisen suunnalle se on menossa, ja sitä myötä ovi aukeaa apposen auki Euroopan unionin yhteisvelalle.

No, EU:n monivuotisten rahoituskehysten osalta hallitus suhtautuu avoimesti uusiin ylikansallisiin rahoitusvälineisiin sulkematta nyt pois yhteisvelkaa. Kun tähän vielä pääministeripuolue kokoomuksen mepit esittävät päälle jopa EU:n arvonlisäverotusta ja tukevat liittovaltiota, niin kyllähän tähän asiaan pitää saada selvyys, ja kun me äänestämme luottamusäänestystä tästä asiasta, niin siinä se selvyys sitten tulee.

Mutta, puhemies, kyllä kansa tietää. Minä tiedän, että tällä hetkellä on aurinkoinen keli pihalla ja tärkeitä neuvottelujakin käydään näitten täysistuntojen välissä, mutta olisin toivonut, että pääministeripuolueesta tai edes valtiovarainministeripuolueesta ollaan keskustelemassa tästä tärkeästä aiheesta, kun me tämän päälle vielä käymme keskustelua arvonlisäveron nostamisesta. Niin kuin edustaja Räsänen totesi: tämmöinen kertaveronkorotus, historiallinen veronkorotus. Ja kun me tiedämme, että monessa perheessä tällä hetkellä tekee tiukkaa, kuluttajien ostovoima on tiukilla, niin näin kovasti isketään vielä alvin nostamisella, kun ollaan joiltain osin toipumassa taantumasta. Kyllähän tämä pitkittää taantumaa, kun tämmöistä veropolitiikkaa tehdään.

Puhemies! Vielä kerran totean, että kiitän edustaja Kurvisen ansiokkaasta epäluottamuskauseesityksestä ja kannatan sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä poissa. — Edustaja Hoskonen.

18.22 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu Euroopan unionin liittovaltiosta on ehdottomasti ajankohtainen asia, ja jos ajattelee Suomen tulevaisuutta Euroopan unionin jäsenenä, se on vahingollisin mahdollinen kehityssuunta, että Euroopasta tulee liittovaltio. Kun silloin vuoden 21 toukokuussa eduskunta hyväksyi tämän ensimmäisen elvytyspaketin, silloin yritin varoittaa kaikilla käytettävissä olevilla tavoilla, kaikissa puheenvuoroissa, kaikissa kirjoituksissa, kaikissa lausumissani sitä, että jos elvytyspaketti hyväksytään sen selonteon mukaisesti, samalla se ikuinen periaate tuhotaan, että Euroopan unionin toiminta ei voi perustua velanottoon eikä yhteisvastuuta toisten veloista ole eikä taikuita anneta. Muistan kuin eilisen päivän, kun silloinen Euroopan unionin talouskomissaari Paolo Gentiloni vielä kivenkovaan vakuutti sitä kaikissa tiedotusvälineissä, muun muassa Twitterissä tuli noin viikko ennen meidän äänestystä se tieto, että tämä on yksi ja ainutkertainen. Voiko Suomen kansalle ikävämmin tai määrätietoisemmin, suomeksi sanottuna törkeämmin, valehdella. Jos sanoin väärin, pyydän anteeksi tuota äsken mainittua verbiä, mutta korjaan lausumani: voiko kansakuntaa enemmän harhaan johtaa. Ei voi. Kyllä tuon tason poliitikon, kuten Gentilonin korkeassa talouskomissaarin asemassa, pitää sitoutua totuuteen ehdottomasti, niin kuin allekirjoittanutkin. Minun mielestäni tietoinen ihmisten harhaanjohtaminen on hyvin tuomittavaa ja moitittavaa, kun se maksaa Suomelle tulevaisuudessa aivan valtavasti.

Siinä samassa selonteossa hyväksyttiin tämä yhteinen eurooppalainen verotus. Siellä aivan selvästi sanottiin tämä CCTB eli common corporate tax base, yhteinen eurooppalainen yhteisövero. Sitähän nyt ajetaan sisään kuin käärmettä pyssyyn. Ideanahan tietenkin oli liittovaltio, ei näitä tapahtumia tehdä sattumalta, nämä tehdään liittovaltion perustamiseksi Euroopan unionin alueelle. Se on ihan selvästi Macronin, Ranskan presidentin, näköjään ikävä kyllä myös Olaf Scholzin, Saksan johtajan, mutta myös Italian johtajien iso asia, että

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

saadaan liittovaltio syntymään, koska silloin saadaan syntymään yhteisvelka, saadaan syntymään tulonsiirtounioni, eli sosiaalipaketteja on jo tehty, ja viimeisenä muttei vähäisimpänä tulee se, että saadaan yhteinen eurooppalainen verokanta perustettua. Se on jo tulos, se ei ole enää mitään satua, vaan se on tapahtunut tosiasia. Ja jos Suomi joutuu tähän samaan kierteseen, että hyväksymme yhteisen verotuksen sinä päivänä kun siitä äänestetään, ja Euroopan unioni luopuu samalla tästä päätösmenettelystä, jossa jokaisella jäsenmaalla on oikeus kieltäytyä tällaisista kohteliaisuuksista eli tällaisista vääristä päätöksistä, silloin Euroopan unioni on menettänyt merkityksensä. Alun perin Robert Schuman piti puheen — jonka muuten Jean Monnet kirjoitti — että Euroopan kansakunnat pitää saattaa yhteen käymään kauppaa, käymään keskinäistä vuorovaikutusta, näin estetään sodat ja kansantaloudet kehittyvät ja ihmisten hyvinvointi kasvaa. Nyt tältä tieltä ollaan niin eksyksissä, että osataanko enää sille oikealle tielle takaisin. Itse kyllä epäilen, että näin on, että ei osata enää takaisin. Olen tästä hyvin murheellinen sen takia, että silloin kolme vuotta sitten vannottiin minullekin, että tämä on ainutlaatuinen ja yksi ja ainoa. Sellaisilla puheilla ei ole mitään arvoa.

Jos demokraattinen järjestelmä aikoo pysyä hengissä, siellä on puhuttava totuuksia. Kaikki Euroopan unionin johtajat, Macronit, Scholzit ja muut, puhuivat totuudenvastaisesti, samoin Italian johtaja. Totta kai he halusivat näitä talousapuja itselleen, koska heidän taloutensa oli kuralla, ja Italiahan sai elvytyspaketista yli 70 miljardia pelkkää avustusta, josta se käytti 22 miljardia junaratojen, oman rataverkon kehittämiseen ja sitten vielä käytti bonus sata -järjestelmään, jolla paikalliset ihmiset voivat korjata omakotitalonsa ja maksattaa laskut yhteiskunnalla, tässä tapauksessa Euroopan unionilla elikkä osittain meilläkin. Ja kaikki tämä juhla maksaa suomalaisille. Vuosina 2028—2058, kun velanmaksu ajoittuu tälle mainitulle jaksolle, Suomen kokonaisvastuu tästä paketista on korot huomioiden noin 12 miljardia euroa. Tämän luvun olen tarkastanut Euroopan tilintarkastustuomioistuimesta. Luku on totta.

Saimme sieltä 400 miljoonaa euroa avustusta ja maksamme 12 miljardia. Jos olisimme ottaneet Suomen kansan piikkiin sen 12 miljardia velkaa, olisimme samalla hoitaneet kuntoon kaikki tie- ja rataverkon ja väyläverkon hoitorästit pois, olisimme rakentaneet tähän maahan Kymijoen kanavan, jolla olisimme voineet irtautua Venäjälle ylläpidettävän Saimaan kanavan rasituksista ja saisisimme kotimaisen Saimaan kanavan korvaajan, joka olisi 80-prosenttisesti turvaamassa — 80 prosenttia Suomen metsäteollisuuden tuotannosta sijaitsee täällä Saimaan ja Päijänteen vesistöalueella. Mutta sitä nyt ei enää ole, rahat ovat tuolla jossakin, missä ovatkaan. Ja Euroopan unionin taloudenpitohan on... Jos yksityinen ihminen tällä keinoin talouttaan pitää taikka Suomen eduskunta pitäisi tällä keinoin talouttaan tai joku suomalainen yritys, se päättyisi hyvin äkkiä käräjille. Se tarina loppuisi siihen. Aivan käsittämätöntä porsastelua veronmaksajien rahoilla. Ja nyt jos tämä toinen elvytyspaketti hyväksyttäisiin — mitä en ikinä toivo, sitä suorastaan pelkään, ensimmäistäkään ei olisi tarvittu, koska sillä luotiin moraalirappio Euroopan unionin alueelle.

Pahoin pelkään, arvoisa rouva puhemies, lopuksi sitä, että tätä moraalirappiota, mikä on alkanut levitä Euroopan unionin sisälle, ei enää millään korjata. Tuolta tieltä ei mielestäni ole enää paluuta, siihen en ikävä kyllä usko. Siksi toivonkin, että Suomen pitää nyt terästyä ja ilmoittaa Euroopan unioniin, että me emme tue tällaisia paketteja missään olosuhteissa. Ja sitten tämä, että enemmistöpäätösmenettelyä ei saa tulla, jossa suuret valtiot päättävät ja pienet maksavat. Se on määrätietoisesti torjuttava, koska se romuttaa koko Euroopan unionin oikeusperustan. Tämä on jotain niin vakavaa, että luulin, että tällaista puhetta

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

minun ei Suomen eduskunnassa koskaan tarvitse pitää, mutta niin vain kävi, että tässä sitä ollaan. On jotain niin järkyttävää puhua tällaista puhetta täällä, että ensi yönä ehkä nukun huonommin — mutta puhtaalla omallatunnolla, se lienee kaikista tärkeintä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.30 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Elämme siis historian suurimman alvin korotuksen kynnyksellä: 24:stä 25:een ja puoleen ja sitten pienempiä alvikantoja 10:stä 14 prosenttiin. Näillä on aika iso vaikutus suomalaisen yhteiskuntaan.

Ensinnäkin jos lähdetään näistä pienemmistä alvikannoista, joita nostetaan 10:stä 14 prosenttiin, se iskee joukkoliikenteeseen todella voimakkaasti. Siellä on suoraan heti neljän prosentin korotuspaine joukkoliikenteen lipunhinnoissa pelkästään tästä syystä. Meidän pitäisi joukkoliikenteen kulkutapaosuutta kasvattaa, se olisi ilmastoteko ja se olisi kaupunkikehitystekö ja niin poispäin, ja tämä iskee suoraan siihen. Sitten liikuntaan, kulttuuriin ja lääkkeisiin liittyvät korotukset tarkoittavat sitä, että terveyden hoitaminen ja ylläpitäminen tulee kalliimmaksi. Ja sitten kun ajatellaan, että liikkuu pitäisi ja kulttuuria pitäisi käyttää ja hyödyntää, niin se on myöskin hyvinvointia, joka taas sitten näkyy toisaalla lisääntyvinä menoina, koska hyvinvoiva ihminen varmasti on yhteiskunnalle paljon parempi kuin se, että joudutaan niitä seuraamuksia hoitamaan, joita tulee sitten, jos näitä ei pystytä toteuttamaan. Täällä on tämäntyyppisiä seurauksia, joista aika vähän puhutaan, näiden taustalla.

Toinen asia, joka tässä on iso kysymys, on se, että tämä kohdistuu pienituloisiin, koska he käyttävät suurimman osan tuloistaan, ja se painopiste tulee olemaan heidän menoissaan. Joka ikinen euro on siellä isossa roolissa, ja nämä kaikki iskevät sinne, ja tässä mielessä se ei ole oikeudenmukainen ratkaisu.

Sitten kolmas asia, joka tässä on tärkeää huomata, on, että tämä on myöskin kuluttajan ostovoimaan aika iso isku, ja samalla se hidastaa meidän talouskasvua ja käytännössä iskee sitä taaksepäin. Me tarvittaisiin talouskasvua kiireesti, se on meille ihan ydinkysymyksiä. Meidän työllisyysaste laskee ja työttömyys nousee, ja kun me tätä talouskasvua, mahdollista talouskasvua, vielä tällä tavalla kuormitamme lisää, niin me voimme sitä odottaa taas vähän kauempana, sitä mahdollista talouskasvua, ja tämä on todella huolestuttava kehitys.

Sitten tämä ajankohta, 1.9., ensimmäisen korotuksen osalta on ongelma sen toteuttamisen kannalta ja vaikeuttaa sen soveltamista. Olisi pitänyt siirtää vuoden alkuun.

Sitten jos ajatellaan näitä veronkiristyksiä, niin tämä on pienituloisille selvä veronkiristys, [Puhemies koputtaa] ja siinä mielessä olisi kompensointia pitänyt olla näitten asioitten osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Tuen edustaja Räsänen epäluottamuslausetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

18.33 **Tuomas Kettunen kesk:** Rouva puhemies! Hallitusohjelmassahan hallitus sanoo, että veropolitiikka kannustaa yrittäjyyteen — näin on hallitusohjelmaan kirjattu — mutta nythän hallitus toimii todellisuudessa juuri toisinpäin. Tämä alvin nostaminen yli 25 prosenttiin, yli pohjoismaisen tason: Suomen yleinen alvikanta on syyskuusta lähtien, jos tämä menee lävitse, toiseksi korkein Euroopan unionissa heti Unkarin jälkeen. Elinkeinoelämä

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

on ilmoittanut, että jos tämä voimaantuloajankohta tulee näin, että kesken vuoden laitetaan tämä lainsäädäntö käytäntöön, aika poikkeuksellisen nopeallakin aikataululla, niin tämä kyllä asettaa yrityksille jo ihan teknisiäkin haasteita tietojärjestelmien kanssa, koska Suomessa ei ole ollut käytössä desimaaleja arvonlisäverokannoissa. Ja niin kuin tässä on puheenvuoroissa tullut esille, kyllähän tämä kuluttajien ostovoimaan kovasti iskee. Suomi on toipumassa taantumasta, mutta tämä voi todellakin pitkittää sitä.

Puhemies! Vielä näihin alennettuihin alvikantoihin täytyy ottaa kantaa, koska nythän tämän käsittelyssä olevan yleisen arvonlisäverokannan rajun korotuksen lisäksi hallitus on nostamassa alennettua 10 prosentin verokantaa 14 prosenttiin. Tämä korotus koskee lääkkeitten lisäksi useampia runsaasti työllistäviä ja koronasta kovasti kärsineitä aloja, kuten esimerkiksi matkailua, joukkoliikennettä, liikuntaa ja kulttuuria.

Puhemies! Minun mielestäni edustaja Hoskonen käytti äsken painavan puheenvuoron liittyen Euroopan unionin kehitykseen, ja sangen harmittaa, että hallituspuolueitten edustajia ei tässä salissa ole käymässä keskustelua, ei tästä veropolitiikasta mutta ei EU:n tulevaisuudestakaan. Ja olisin toivonut, että perussuomalaiset olisivat edes tätä keskustelua kuuntelemassa, saati että ottaisivat näihin asioihin kantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

18.35 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Minusta täällä edustaja Lyly ja edustaja Kettunen puhuivat hyvin näistä ongelmista, mitä liittyy tähän valtavan korkeaan yleisen alv:n korottamiseen ja ylipäänsä siihen, että nyt tämä arvonlisäverotuksen korottaminen on ollut se tapa, jolla hallitus pyrkii keräämään lisää verotuloja ja vahvistamaan veropohjaa. Alvia keskustan talousvaihtoehdossa korotettaisiin 25:een. Ymmärrämme, että sitä vähän pitää korottaa, mutta tämä aivan ennätyskorotus ja nämä ongelmat, mitä pienille yrityksille tulee näistä heidän kassajärjestelmistään ja tietojärjestelmistään, mitä edustaja Kettunen tuossa äsken kuvasi, ovat todellisia. Tässäkin käy niin, että suuryritykset pystyvät tämän homman hoitamaan kohtuullisen helpolla, mutta juuri ne mikroyritykset ja ne pienimmät pk-yritykset ovat tässä vaikeuksissa.

Ja kyllä tässä tilanteessa, kun korkotaso on näin korkealla, meillä on korkea inflaatio ja tällä hetkellä jo ihmiset tinkivät siitä, mitä palveluita ostavat itselleen, lykkäävät hankintoja, remontteja, pihatöitä, vastaavia, tämä valtava alv:n korottaminen — ja sitten kun vielä kotitalousvähennystäkin hallitus on päättänyt leikata — tulee luomaan todella toksisen, todella myrkyllisen yhdistelmän, joka tulee lisäämään harmaata taloutta ja tulee viemään meidän pienyrityksiltä todella paljon mahdollisuuksia.

Puhemies! Aina täällä salissa hallitus sanoo, ettei ole vaihtoehtoja. On veropolitiikassa vaihtoehtoja. Meidän talousvaihtoehdossamme esimerkiksi suurimmat järjestöjen ja säätiöitten sijoitustuotot laitettaisiin verolle. Yli 50 000 euron sijoitustuotot eivät veisi pientä kansalaistoimintaa ollenkaan ongelmiin. Meistä solidaarisuusvero olisi voinut pysyä sillä tasolla, mihin Sipilän hallitus sen osoitti. Kyllä kaikista hyvätuloisimpienkin pitää olla mukana talkoissa. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!] Ja Verohallinto on itse ehdottanut, että tietojärjestelmiä yhteen ajamalla me pystyisimme keräämään parisataa miljoonaa lisää, kun nyt menee pimeässä taloudessa, harmaassa taloudessa näitä, kun kaikkien nettipalveluitten rahoja ei ilmoiteta verottajalle.

Eli vaihtoehtoja kyllä on. Tämä alvin himokorottaminen, joka ei kohdistu vain yleiseen alviin vaan myös lääkkeisiin, liikuntaan, matkailuun, liikenteeseen, hydyttää Suomen ta-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

louden, ja tämä on väärä talouspoliittinen valinta niin järjellä kuin sydämellä ajateltuna. Vaihtoehtoja on keskustan talousvaihtoehdossa myös verotukseen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Oikeusministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.16 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettuun lakiin. Muutosten tarkoituksena on hallitusohjelman mukaisesti edistää asioiden selvittämistä ja rikos- ja vahingonkorvausvastuun toteutumista konkurssitapauksissa sekä muutoin päivittää lakia konkurssiasiamiehen valvontatyössään havaitsemien tarpeiden pohjalta. Esitys on valmisteltu virkamiestyössä yhdessä konkurssiasiamiehen kanssa.

Esityksen tavoitteiden kannalta olennaisin muutos koskee konkurssiasiamiehen ja pesähoitajan pääsyä velallisen taloudellisiin tietoihin. Pesähoitaja tarvitsee velallisen kirjanpitoaineistoa konkurssia edeltävän toiminnan ja taloudellisen aseman selvittämiseksi. Nykyisin aineistoa säilytetään usein esimerkiksi pilvipalvelussa. Aineistoa hallussaan pitävällä kolmannelle taholla on oikeus saada tiedon toimittamisesta aiheutuneet todelliset kustannuksensa korvattua samalla tavoin kuin muutkin konkurssimenettelystä johtuvat velat eli niin sanotut massavelat, ja ne maksetaan konkurssipesästä.

Käytännössä pesähoitajilla on kuitenkin ollut suuria hankaluuksia saada kirjanpitoaineistoa haltuunsa erityisesti varattomissa ja vähävaraisissa pesissä. Aineiston toimittamisesta on saatettu periä ylisuuria maksuja tai ennakkomaksuja, ja on kieltäydytty luovuttamasta aineistoa ennen maksun suorittamista. Konkurssiasiamiehen puuttuessa asiaan nykyisten toimivaltuuksiensa perusteella pääsy pilvipalveluun on voitu antaa konkurssiasiamiehelle pesähoitajan sijaan, mikä on johtanut tarpeettomiin välikäsiin tiedonvälityksessä. Tämän ongelman ratkaisemiseksi esityksessä ehdotetaan konkurssiasiamiehen toimivaltuuksien täsmentämistä. Muutoksen odotetaan ennaltaehkäisevän ylisuurten maksujen ja ennakkomaksujen perimistä jatkossa ja lisäksi varmistavan, että pesähoitajat kaikissa tilanteissa saavat aineiston haltuunsa tehokkaasti viimeistään konkurssiasiamiehen puuttuessa asiaan.

Samalla lakiin tehdään myös teknisluontoisempia korjauksia ja päivityksiä. Lakiin otetaan myös säännökset kirjanpidon loppuunsaattamisesta erityistarkastusta kevyempänä valvontatoimena. Lisäksi julkisselvityskustannusten takaisinperintämahdollisuus otetta-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

siin lakiin. Konkurssiasiamies on jo nykyisin käyttänyt myös näitä valvontatoimenpiteitä, mutta laista ovat puuttuneet selkeät säännökset niiden pohjaksi.

Ja todetaan vielä, että tehokkaalla konkurssien selvittämisellä voidaan edesauttaa sitä, että rikosvastuu konkurssieihin liittyvissä talousrikoksissa toteutuu ja tietoisuus kiinnijäämisriskistä lisääntyy. Tärkeimpinä välineinä konkurssiasiamiehellä tämän tavoitteen toteuttamisessa ovat julkisselvitykset sekä velallisen ja konkurssipesien toiminnan erityistar- kastusten toteuttaminen.

Nyt esitettävät muutokset ehdotetaan tulevan voimaan kuluvan vuoden syksyllä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.19 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä tämän asian esittelystä. Esityksessä tosiaan ehdotetaan muutettavaksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettua lakia ja ehdotetaan muun muassa sitä, että konkurssiasiamiehen ja siten pesähoitajan tiedonsaantioikeutta velallisen taloudellista asemaa koskevista tiedoista täsmennetään.

Esitysluonnoksesta saatu palaute on pääosin myönteistä. Joissakin lausunnoissa näytettiin toivovan joitain täsmennyksiä ja muutoksia keinoihin valvonnan parantamiseksi, mutta pääosin näihin muutoksiin suhtauduttiin tosiaan myönteisesti. Esitetyt muutokset vaikuttavatkin olevan aivan kannatettavia ja järkeviä.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä esitys liittyy myös tähän laajempaan tilanteeseen. Meillä lähän esimerkiksi Asianajajaliitto kertoi, että konkurssien määrä on edelleenkin tänä vuonna ollut nousussa. Voi sanoa, että meillä on poikkeuksellinen konkurssiaalto takana ja saat- taan olla poikkeuksellinen konkurssiaalto vielä edessäpäinkin. Esimerkiksi nyt tammi— maaliskuussa vuonna 24 asetettiin konkurssiin 806 yritystä, kun vuonna 23 vastaavana ai- kana määrä oli 687. Erityisesti rakennuslalla on useita isojaakin yrityksiä mennyt konkurs- siin ja monet ovat menettäneet työpaikkansa.

Viitaten tuohon edellisessä asiassakin käytyyn keskusteluun kyllä se, arvoisa puhemies, näin on, että ei hallituksen veropolitiikka tai politiikka ylipäättäänkään ole moneltakaan osalta järin kannustavaa yrityksille ollut, vaikka hallitusohjelmassa luvataan muun muas- sa, että hallituksen veropolitiikka kannustaa yrittäjyyteen. Mutta niin kuin äsken kuuli- me, hallitus nostaa arvonlisäveroa, myös niitä alempia kantoja, leikkaa kotitalousvähen- nyksestä ja jättää huomiotta alvin alarajahuojennuksen poiston. Nämä kaikki vaikuttavat eittävästi ikävästi siihen, että konkurssien määrä voi hallituksen toimesta vielä rajustikin kasvaa.

Nämä edellä mainitut monet hallituksen ikävät päätökset vaikuttavat erityisen haitalli- sesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Mutta tämä itse hallituksen esitys, josta nyt puhu- taan, tästä konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain muuttamisesta, vaikuttaa kaikin tavoin hyvältä, ja toivotaan, että se omalta osaltaan sitten auttaa asioiden selvittelyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.22 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Muistan hyvin 90-luvun, kun olivat nämä valtavat konkurssiaallot edessä. Siihen aikaan isojaakin omaisuuksia nimetty pesähoitaja saattoi pistää rahoiksi aivan olemattomilla hinnoilla omaisuuden arvoon verrattuna. Ky- synkin nyt arvoisalta oikeusministeriltä: onko vielä tänä päivänäkin mitään tehtävissä sil-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

le, ettei tule kyseeseen niin sanottu laillinen pesän ryöstäminen elikkä se, kun ihminen tekee valtavan konkurssin ja kaikki omaisuus hukataan aivan polkuhintaan? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja oikeusministeri, kaksi minuuttia.

15.22 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Kiitos puheenvuoroista. Tosiaan tällä parannetaan sitä, että rikosvastuu toteutuu sitä kautta, että myös konkurssipesissä saadaan selvitettyä, mitä siellä on tapahtunut. Tämä tuli hallitusneuvotteluissa esille konkurssiasiamiehenkin kuulemisessa. Juuri se, että jos on tapahtunut jotain epämääräistä yrityksen toiminnassa ja jos ei sitä selvitetä ja rikosvastuu toteudu, niin nämä samat henkilöt sitten pääsevät uudestaan toimimaan uudessa yhtiössä.

Ja mitä tulee sitten näihin konkurssipesän myynteihin ja muuta, niin minä voin tuolla kahviossa käydä Veijo Niemen kanssa tästä keskustelua. En ole nyt varautunut tilastoilla, ja en uskalla mennä tässä ministerivastuulla lupaamaan sitä, että kaikki on täydellisesti konkurssissa ja pesänhoitajien toimesta, niin katsotaan sitä tarkemmin ja palataan tähän.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakeyhtiölain 6 luvun ja kauppakamarilain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Oikeusministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.24 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölakia ja kauppakamarilakia. Laeilla pannaan täytäntöön pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamista ja siihen liittyviä toimenpiteitä koskeva joulukuussa 2022 voimaan tullut Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 28.12.2024. Vaatimukset esitetään pantavaksi täytäntöön noudattaen direktiivissä asetettua vähimmäistasoa, eli mitään kansallista ylisääntelyä tai lisäsääntelyä ei tässä yhteydessä esitetä, eikä sääntelyä milteen osin uloteta direktiivin soveltamisalaa laajemmalle.

Tämä sääntely on sellainen, että sitä sovelletaan pörssin päälistan suuriin yhtiöihin, jotka määritellään yhtiöiden liikevaihdon, taseen ja henkilöstömäärän mukaan. Sääntely kohdistuu siis arviolta 35 suurimpaan pörssiyhtiöön. Pörssiyhtiöitä on yhteensä 135.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Tällä hetkellä naisten osuus näiden yhtiöiden hallituksissa on noin 36 prosenttia. Näiden soveltamisalaan kuuluvien pörssiyhtiöiden tavoitteena on oltava, että hallituksen jäsenistä 40 prosenttia on aliedustettua sukupuolta, siis naisia tai miehiä, viimeistään 30.6.2026. Vaikka nyt perinteisesti ollaan ajateltu ja on ollut ehkä joissakin maissa tarpeenkin parantaa naisten osuutta, niin voipa olla, että tulevaisuudessa on aivan mahdollista, että kiintiö kääntyy suojelemaan miesten osuutta pörssiyhtiöiden hallintoelimissä. Tämä on aina tietysti hyvä huomata näissä keskusteluissa.

Suomi ei ota käyttöön direktiiviin sisältyviä rekrytointiprosessia koskevia säännöksiä vaan käyttää kansallista mahdollisuuttaan näiden lykkäämiseksi. Muitakaan seuraamuksia ei säädetä. Direktiivin tavoitteiden saavuttamatta jättämisestä ei ole tarkoitus rangaista pörssiyhtiöitä. Suomi on itsesäätelyn kautta nostanut sukupuolten edustettavuutta jo vuodesta toiseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Keskuskauppakamari hoitaisi direktiivissä tarkoitettua tehtävää pörssiyhtiöiden hallintoelinten sukupuolten tasapuolisen edustuksen edistämisestä ja seurannasta. Keskuskauppakamari seuraa jo nykyisin naisten osuutta pörssiyhtiöiden hallituksessa ja johdossa, joten tehtävä ei ole sille uusi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.27 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille tämän asian esittelystä. Tämä tosiaan pohjautuu EU-direktiiviin, ja väistämättä tulee kyllä tämänkin EU-sääntelyn kohdalla mieleen, että ollaanko tässäkin luomassa jäsenmaihiin aivan turhanpäiväistä, osin jopa haitallista byrokratiaa. Sinänsähän ajatus on kaunis, että lisää naisia pörssiyhtiöiden johtoon, ja monissa maissa varmastikin on asian eteen todella paljon tehtävää verrattuna Suomeen, mistä ministeri kertoikin, että meillä tilanne on jo varsin hyvä, mutta ylipäättäänkin se ajatus, että tällä tavalla kiintiöittämällä miehiä ja naisia yhtiöiden johtoon, kyllä tuntuu varsin vieraalta, koska kyllähän se, arvoisa puhemies, näin on, että yhtiöiden pitää saada itse valita johtajansa niistä lähtökohdista, joita he painottavat ja joita he tarvitsevat esimerkiksi osaamisen, kokemuksen ja muun soveltuvuuden perusteella eikä sukupuolen.

Suomessa tosiaan naisia on hyvin tuolla pörssiyhtiöiden johdossa jo nytkin, ja se on hyvä asia, ja siihen meidän täytyy tyttöjä ja naisia kannustaa, niin kuin poikia ja miehiäkin, että käyttää omia lahjojaan ja opiskelee niin pitkälle kuin rahkeet riittävät ja pyrkii eteenpäin työelämässä ja elämässä ylipäättäänkin. Se on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Kyllä kun tällaisia esityksiä sieltä EU:n suunnalta tulee ja sitten täällä kotimaassakin niitä pyöritellään, niin joskus käy sekin mielessä, että miksihän usein juuri sellaiset ihmiset ovat näitten kiintiöitten kannalla, puhuvat kovasti näistä mies- ja nais-kiintiöistä, jotka toisaalta sitten ovat sitä mieltä, että sukupuolia on lukemattomia tai että sukupuolella ei ylipäättään ole väliäkään, mutta sitten tämäntyyppisissä asioissa yhtäkkiä se nainen ja mies onkin hyvin selkeä kategoria.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

15.28 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Merelle tämän lakiesityksen esittelemisestä. — On tosiaan tärkeää, että nämä eurooppalaiselta tasolta tulevat tasa-arvotavoitteet säädetään myös direktiivin mukaisesti Suomen lainsäädäntöön. Suo-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

mellahan ei ole varmasti vaikeuksia ja suomalaisilla pörssiyhtiöillä ei ole vaikeuksia täyttää näitä tavoitteita, että aliedustetun sukupuolen osalta yhtiön varsinaiseen toimivaan johon kuulumattomien hallinnon jäsenten osuus on se 40 prosenttia, myös siis sen aliedustetun sukupuolen osuus. Tämä vastaavanlainen ajatushan on ollut Suomessa mukana aiemmin esimerkiksi kuntahallinnossa jo pitkään, ja siellä sitä on menestyksekkäästi toteutettu.

Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa ministeri Meri kuvasi, tämä koskee tosiaan kuitenkin vain kaikkein suurimpia pörssiyhtiöitä, jolloin ei puhuta vain Suomesta vaan kyllä laajemminkin Pohjolasta ja jopa Euroopasta rekrytointipoolina, jolloin on aivan selvää, että jokainen tämän kokoluokan yhtiöistä pystyy taatusti löytämään niin hyviä miehiä kuin hyviä naisiakin näihin hallinnon tehtäviin ja saamaan motivoituneita ja osaavia henkilöitä, jotka sitten pystyvät suomalaista elinkeinoelämää viemään eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tämä ei liity suoraan tähän lakiesitykseen, mutta jonkin verran toki tuolla kunnallishallinnossa puhutaan — josta siis voidaan vetää tällainen yhtäläisyysmerkki tämän tavoitteen osalta, että 40 prosenttia turvataan tosiaan aliedustetun sukupuolen edustusta sinne hallintoelimiin — varsinkin pienemmissä kunnissa usein siitä, että on vaikea täyttää sitä kiintiötä motivoituneilla henkilöillä. Ehkä sanoisin niin, että jos todella kunnasta ei löydy enää riittävää määrää luottamushenkilöitä täyttämään luottamustehtäviä, niin siinä vaiheessa varmaan sitten on tärkeää miettiä tällaista strategista kuntaliitosta, jolla voidaan muodostaa ehkä isompi kokonaisuus, samalla tavalla kuin nämä pörssiyhtiöt, joita tämä koskee, ovat isoja yhteisöjä. Kyllä isossa yhteisössä sitten on löydettävissä riittävä määrä sekä osaamista että motivaatiota täyttämään tehtävät niin, että tosiaan saavutetaan sukupuolten välinen tasa-arvo, joka on valtavan tärkeä käyttövoima suomalaiselle yhteiskunnalle. Varmasti, kun Euroopassa sukupuolten välistä tasa-arvoa edistämme, se on viemässä Eurooppaa eteenpäin. Se on hyvä asia, että sitä edistetään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.31 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tässä on yhdellä alueella eli pörssiyhtiöissä tarkoitus edistää tasa-arvoa, ja minusta tämä esitys on tässä mielessä hyvä, kun me edistämme vähän joka puolella yhteiskunnassa tasa-arvoa ja miesten ja naisten tasa-arvon edistäminen on erittäin tärkeä kokonaisuus. Pörssiyhtiöitten hallitukset käyttävät myöskin isoa valtaa yhtiöiden sisällä ja myöskin sitten yhteiskunnallisesti, kun ne toimivat. On erittäin hyvä, että siellä on miehiä ja naisia hallituksessa.

Tässä on määritelty tämä raja, ja minusta tähän ne yhtiöt kyllä hyvin varmasti pääsevät, ja siellä tarjontaa on näihin tehtäviin kyllä olemassa. Suomessakin, kun katsotaan tätä markkinaa, nämä pörssiyhtiöitten hallitukset kyllä hyvin tulevat täytettyä kykenevillä ja osaavilla ihmisillä. Mutta tämä näkökulma, että miehet ja naiset katsovat maailmaa hiukan eri tavoilla monissa kysymyksissä: se on vain hyvä, että me tuomme tätä rikkautta myös sinne yhtiömaailmaan, korkeimpaan päättävään elimeen käytännössä, kun sitä yhtiötä vietään eteenpäin.

Tässä edustaja Autto toi tämän kuntapuolen esille. Se on yksi osa sitä asiaa, että se on levinnyt myöskin kuntapuolella. Minun oma kokemukseni kuntapuolelta on sellainen, että se on vain ollut todella hyvä juttu, että siellä on miehiä ja naisia eri toimielimissä. Se välillä on vähän tuskaa täydentää ja jakaa niitä kiintiöitä eri puolueiden kesken, mutta täällä ei ole tällaista näkökulmaa taustalla, ja minusta se täällä erittäin hyvin onnistuu.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Tuen myös sitä ajatusta — Keskuskauppakamari kun on tätä seurantaa tehnyt aika pitkään —, että aika mukavasti tämä on edennyt ja me pääsemme tähän 40 prosenttiin kyllä vuoteen 26 mennessä niin kuin tässä on tavoite, koska ollaan jo aika lähellä sitä. Siinä mielessä Keskuskauppakamari on tässä hyvä seuraaja ja myöskin kouluttaja, koska myöskin näitten yhtiöitten hallitusten edustajat ovat sellaisia, että heitä pitää kouluttaa sen hallitus-työn näkökulmasta. Tässäkin mielessä Keskuskauppakamari on hyvä kumppani tässä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu on päättynyt. [Leena Meri pyytää puheenvuoroa] — Aivan totta, oikeusministeri Meri, olkaa hyvä. Teillä on mahdollisuus vastata keskustelun aikana esitettyihin kysymyksiin.

15.34 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Minun vikanihan se on. Osaan minäkin pyytää puheenvuoroa niin kuin muutkin.

Ihan muutama asia: Ensinnäkin se, että tässä on kysymyksessä direktiivin täytäntöönpano, joka on viime kaudella hyväksytty. Ja tuossa, mitä edustaja Aittakumpu toi esille, oli paljon hyviä ajatuksia, jotka minäkin monesti jaan, mutta tämä on kuitenkin viime hallituskaudella hyväksytty direktiivi, teidänkin, keskustan, ollessa hallituksessa. Tilanne on se, että jos olette perehtynyt siihen, kuinka rikkomusmenettelyt etenevät, niin silloin kun direktiivi on jo hyväksytty, menestymismahdollisuudet täytäntöönpanossa ovat lähes nolla, koska se direktiivi on jo hyväksytty ja niistä on silloin äänestetty ja tietysti se vaikuttamisen paikka oli silloin. Olisi tietysti toivottavaa, että tavallaan toisi senkin asian esille, kun esimerkiksi teidän ryhmäpuheenjohtajanne tuossa edellisessä puheenvuorossa toi sitä, että komissio käskyttää, että tämä on kuitenkin ollut jo viime kaudella. Ne toimimismahdollisuudet tällä hallituksella ovat siinä mielessä heikommat.

Hallitus kuitenkin valitsi näistä direktiivin vaihtoehdoista kevyemmän vaihtoehdon. Siellä olisi ollut vaihtoehtona myös sellainen, että tietty prosenttiosuus sukupuolista pitää olla kaikissa hallintopaikoissa, mutta tässä valitsimme tämän kevyemmän vaihtoehdon. Tosiaan tämä koskee Suomessa 35:tä yhtiötä, koska tässä on aika korkeat nämä kriteerit, mutta virkamieheltä saamani tiedon mukaan tällä hetkellä vain 14 yhtiöllä on tarve tehdä jonkinlaisia muutoksia. Olen tosi tyytyväinen siitä, että tässä ei ole mitään varsinaisia rangaistuksia sillä tavalla, että alettaisiin ruoskimaan mitään yhtiötä, koska jos ei löydy naishakijoita, jotka ovat kiinnostuneet tällaisista tehtävistä — tai tulevaisuudessa voi olla toisinkin päin, mieshakijoita — niin eihän sitä nyt voi väkisin sinne ketään rahdata. Kyllä se kuitenkin olisi toivottavaa, kun me ollaan jo tasa-arvoinen yhteiskunta, että me painotettaisiin enemmän sitä osaamista. Se on kuitenkin tärkein asia, näin itse ainakin henkilökohtaisesti ajattelen.

Ja tuo kuntapolitiikka on kyllä tärkeä huomio, mitä tässä esitettiin, koska äänestäjähän sen päättävät, keitä minkäkin puolueen listoilta tulee esimerkiksi valtuutetuiksi ja luottamusmiehiksi. Onhan se todella haasteellista, jos esimerkiksi vihreällä puolueella on paljon enemmän naisia ja meillä perussuomalaisilla usein paljon enemmän miehiä, niin ne samat naiset ovat sitten joka paikassa täyttämässä sitä kiintiötä, eikä se niin saisi olla. Eihän niiden kiintiöiden tarkoitus ole ollut vaikeuttaa sitä tai ainakaan jotenkin toimia vastoin sitä, mitä kuitenkin vaaleissa on tuotu. Kyllä minusta sitä pitäisi tarkastella uudestaan, olen kyllä henkilökohtaisesti sitä mieltä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 22/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 4/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.38 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta on epätarkka ja vaikeasti tulkittava laki. Se on ongelma kunnaneläinlääkäreiden ansainnan kannalta, kun kunnaneläinlääkäreiden palkkiot jäävät pieneläinpraktiikkaa tekevien jalkoihin. Seuraavaksi se on ongelma eläinlääkärien saatavuuden kanssa, kun kokoomuksen ja perussuomalaisten markkinatalousmallin vuoksi eläinlääkärit siirtyvät hoitamaan tuotantoeläinten sijasta lemmikkejä.

Viime kädessä on kysymys eläinten hyvinvoinnista, eläinsuojelusta, sillä tässä tulee käymään pitkässä juoksussa nyt niin, että eläinlääkärien saatavuus ylittää sen kynnyksen, että hoitoon ei pääse silloinkaan, kun se olisi välttämätöntä.

Keskusta esittää valiokunnan vastalauseen mukaisesti hylkäystä. Me emme pelkästään halua hylätä, vaan meillä on ratkaisuehdotus: Se, että tämä eläinlääkintähuolto siirrettäisiin hyvinvointialueille. Avaisimme kilpailulainsäädännön niin, että tämä sektori voitaisiin katsoa eläinsuojelullisista syistä niin tärkeäksi, että siinä voitaisiin käyttää ikään kuin valtiontukisäännöstöä joustavasti. Haluaisimme avata työaikalainsäädännön niin, että päivytysohje ei tulisi kohtuuttomaksi kunnaneläinlääkärille, kun sitä ei ole lainkaan yksityisellä puolella. Ja vielä kolmanneksi emme hyväksy sitä, että 8 §:ään tehtiin vielä kiristystä niin, että vaikeasti tulkittavissa ovat ne tilanteet, milloin on joustoja siitä, mitä kunnallinen eläinlääkäri saa pieneläinpuolella tehdä kunnan välineitä käyttäen tai muulla subventiolla. Sitä kiristettiin niin, että jos samasta maakunnasta vaikka löytyy yksityinen eläinlääkäri, niin sitä ei välttämättä voi käyttää. Me haluaisimme, että tämä koko 8 § poistettaisiin tai ainakin sitä positiivilistaa helpotettaisiin, ei kiristettäisi, kuten tämä hallitus on tehnyt.

Siis tiivistelmänä: keskusta esittää hylkäämistä tälle lainsäädännölle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

15.40 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Niin kuin tässä jo edustaja Kalmari hieman kertoi siitä, mistä tässä laissa on kyse, niin tavoitteena on tarkemmat kriteerit siitä, kuinka laajasti niitä kunnallisia palveluita jatkossa järjestetään. Tässä on nimenomaan kyse siitä,

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

minkälainen se rajattu oikeus tai poikkeus näistä yhtiöittämisvelvoitteista on. Tässä on tehty luettelo sellaisista palveluista, jotka kunnan on järjestettävä, mutta myös samalla nimenomaan listaa siitä, mitkä ovat ne palvelut, joita se eläinlääkäri sitten saa kunnallisena siellä tarjota. Joka kunnassahan ei välttämättä kunnan toimesta niitä palveluita ole, ja kunnan tehtäväksi nyt sitten kuitenkin jää selvittää se, kuinka ne palvelut ovat saatavilla niin yksityisellä kuin sitten siellä kunnallisella puolella. Nimenomaan kysehan on eläinten hyvinvoinnista. Me kaikki tiedämme sen, kuinka koronavuosien aikaan esimerkiksi koiria otettiin todella paljon perheisiin lisää. Nyt me ollaan aidosti sellaisessa tilanteessa, että aina sitä palvelua ei ole etenkään kohtuuhintaisesti sieltä kunnallisten palveluitten kautta saatavissa.

Kunnalliselle eläinlääkärille tehtäväkenttä on tietenkin vielä paljon laajempi kuin yksityisellä puolella. Siellä on tämä eläinten hyvinvoinnin valvonta, ja ne resurssit nyt ovat hyvin niukat. Tiedämme näitä epidemioita, joita meillä on jo ollut esimerkiksi siellä turkiseläinpuolella. Se nimenomaan myös niitä kunnallisen eläinlääkärin tehtäviä kovin paljon rasittaa.

Me saimme tässä valiokunnassa kuulla myös eläinlääkärinä tuolta Koillis-Lapin ympäristöterveydenhuollosta, ja se oli kyllä erittäin havahduttava kuuleminen. Emme ehkä aina ymmärrä sitä, että esimerkiksi siellä harvaan asutulla alueella siihen repertuaariin voi kuulua kaikki koirista, naudoista ja poroista lähtien, ja niitä yksityisiä palveluita ei ole tarjolla. Tässäkin kerrottiin, että lähimmälle klinikalle on yli 600 kilometriä matkaa. Se tietenkin luo sen perspektiivin siitä, minkälainen se palveluntarjonta on. He toivat hyvin esiin sen, että henkilöstössä ei ole varaa minkäänlaiseen rikkoutumiseen. Päivystysrinki on erittäin hataralla pohjalla, ja siihen tehtävään kuuluu niin paljon niitä monenlaisia muita tehtäviä. Tämä edustaja Kalmarinkin mainitsema työaikalaki on sellainen, että näitä eläinlääkäreitä voi pitää vähän niin kuin näennäisesti yrittäjinä. He eivät aidosti voi toimia niin kuin yrittäjä aidosti markkinoilla toimii.

On erittäin tärkeää, että lausuman, joka valiokunnassa tehtiin nimenomaan siitä, että tämä päivystys on kaikista huonoiten palkattua ja kaikista raskainta asiaa, etenemistä jatkossa myös seurataan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

15.44 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa herra puhemies! Kyllä lämmitti mieltä tämä edellinen puheenvuoro ja se, että siellä muistettiin meidän pitkät välimatkat. Se on hyvä, että se on myös kuulemisissa tullut esille.

Tosiaan ennen vaaleja nykyiset hallituspuolueet eivät hyväksyneet EU:n vaatimia muutoksia eläinlääkintähuoltolakiin, ja nyt hallituksella olisi sitten ollut mahdollisuus vetää tämä koko laki pois tai tehdä siihen lakimuutosten avulla jonkinlainen korjaussarja laajentamalla esimerkiksi tätä julkisesti tuettua palveluvalikoimaa, mutta näin ei ole tehty. Kyllä keskustalaisena katsonkin, että hallituksen esitys oikeastaan heikentää meidän eläinlääkintähuoltolain tavoitteitten toteutumista entisestään. Se on hyvin huolestuttavaa, eikä se oikein minun arvomaailmaani mahdu, eikä tätä voi kyllä sillä lailla hyväksyä.

Ja näillä perustein kannatan edustaja Kalmarin aiemmin tekemää esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

15.44 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa linjataan, että halutaan turvata eläinlääkäripalveluiden saatavuus kohtuullisella etäisyydellä ja kohtuulliseen hintaan. Tämä esitys, joka nyt on käsittelyssä, ei ikävä kyllä toteuta näiden hyvien tavoitteiden saavuttamista. Tämä esitys ei myöskään vastaa täällä jo edellä kerrottuihin kunnaneläinlääkärien tehtäviin liittyviin haasteisiin, saatikka niihin suuriin ongelmiin, mitä siihen nykyiseen virkamalliin liittyy.

Tämän johdosta, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Kalmarin tekemää hylkäysehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.45 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä eläinlääkintähuollon muuttamiseen tähtäävä lakiesitys on kyllä... Olen samaa mieltä, että tämä on erittäin ongelmallinen maatalouden kannalta, yleensäkin sen tuotantotalouden kannalta, mitä maanviljelyyn, maatalouteen, liittyy. On hyvin surullista, että jatkuvasti puhutaan siitä, että tulee parempaa, tulee parempaa, ja sitten tosiasiasa mennään yhä vaikeampiin tilanteisiin, yhä kalliimpiin ratkaisuihin, jotka etääntyvät sitten yhä kauemmaksi aidosta maataloudesta.

Koskaan ei tässä maassa ole ollut ongelmana se koiran taikka jonkun lemmikkimarsun vieminen eläinlääkäriin, se kyllä hoituu vaikka keskellä viikonloppua. Tiedän omastakin kokemuksesta. Perheemme koira on joutunut tähän, se koira on viety hoitoon silloin, kun on tarvittu — vähän pitemmänkin matkan päähän, se ei ole ongelma. Mutta miten sitten näitä tuotantoeläimiä, vaikka lemmiä tai sonneja, lähdetään viemään eläinlääkäriin? Sen eläinlääkärin on parasta tulla sinne paikan päälle.

Nyt kun kustannustaso nousee valitettavasti yhä korkeammalle jatkuvasti, se syö maatalouden kannattavuutta, ja uskokaa, hyvät edustajakollegat, että tämä tilanne maataloilla on aivan katastrofin partaalla. Meillä elintarviketuotanto perustuu kotimaiseen maatalouteen ja maatalouden kautta tulevaan erilaiseen tuotantoon, mitä maataloilla tapahtuu. Jos me tämä ketju murretaan rikki tekemällä yhä huonompia päätöksiä vuosi toisensa jälkeen, niin ollaan siinä tilanteessa, että seuraava kriisi, mikä meitä tuolla maailmalla odottaa... Kun katsoo noita tapahtumia Ukrainassa ja yleensä Euroopassa tällä hetkellä, niin se kriisi ei ole välttämättä kaukanakaan enää. Mitä me sitten tehdään? Sitten ollaan semmoisessa tilanteessa, että aidosti elintarvikehuoltomme on vaarannettuna.

Tällä hetkellä emme ole omavaraisia. Ja kun katsoin näitä tämän päivän säätilanteita ja miten kylvöt ovat onnistuneet, niin ellei sadetta kohta lähiaikoina tule, ollaan vielä syvemmällä vaikeuksissa. Meidän pitäisi tässä maassa jonain päivänä ruveta ajattelemaan suomalaisilla aivoilla. Meille syötetään Euroopan unionin kautta kaiken maailman — sanon suoraan — moskaa, jolla ei ole mitään tekemistä terveen järjen kanssa. Tämä sattuu minun sydämeeni joka päivä kun lukee, tänäpäni viimeksi perustuslakivaliokunnassa erään asian tiimoilta. Siitä tulevat lausunnot sitten, kun tulevat. Mutta jos me emme rupea suomalaisia aivoja käyttämään suomalaisten hyväksi... Unohdamme sen, että vaikka on olemassa kaupunkilaisia ja maaseudulla asuvia, on olemassa yksiä suomalaisia, jotka tarvitsevat toisiaan. Aivan yhtä lailla Helsinki tarvitsee sitä Utsjokea tai Ilomantsi Vaasaa. Vaikka ne ovat ääripisteitä, niin ovat toisilleen kuitenkin tärkeitä.

Se minua surettaa koko ajan, arvoisa puhemies, että tähän tilanteeseen olemme Suomessa joutuneet. Kyllä me voimme täällä puhua vaikka 12 viikkoa putkeen siitä, miten on yri-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

tetty parhaansa. Hyvä, mutta käytetään se tarmo siihen, että aidosti tehdään parasta, jotta se maanviljelijä menestyy, elintarviketuotanto menestyy, kauppa menestyy, ennen kaikkea suomalaiset menestyvät. Tässä on se iso villakoiran ydin, jonka toivon tulevan yhä kirkkaammin esille tässä talossa lähipäivinä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, olkaa hyvä.

15.48 Piritta Rantanen sd: Tästä villakoirasta onkin helppo sitten jatkaa nimenomaan siihen, kun edustaja Hoskonen sanoi, että vain hyvinvoivat maatilat voivat niistä eläimistään huolehtia, että samalla tavalla vain ne kotitaloudet, jotka pärjäävät, pystyvät huolehtimaan niistä lemmikeistä, jotka niissä kodeissa ovat.

Kuulemisissa kuultiin nimenomaan siitä, että tämän järjestelmän tiimoilta ja kun yleisesti tämä tilanne on niin vaikea, niin meillä on aidosti pelko siitä, että eläimiä jää hoitamatta. Tämä keskustan esitys tai ajatus tästä hyvinvointialueille siirrosta, mitä tässä on, on varmaan asia, josta meidän on aidosti käytävä semmoinen pohjamutia myöten oleva keskustelu, koska ne hartiat ovat varmasti laajemmat siellä hyvinvointialueilla ja on laajemmat alueet, jotka pystyvät varmasti vastaamaan myös siihen päivystystarpeeseen ja tekevät niitä tarvittavia toimia siellä sitten. Ja nimenomaan se toivo siitä paremmasta järjestelmästä — se tunne siellä eläinlääkäreittenkin keskuudessa on sellainen, että se on jäänyt puolitiehen. Ja ne lausunnot siitä, että esimerkiksi siellä yöllä päivystyksessä pitää suoriutua ja pitää tehdä pieniä ihmeitä. Siellä ajateltiin kyllä niin, että nimenomaan tämä lista, mitä on nyt laadittu siitä, mitä se kunnaneläinlääkäri saa tehdä, on askel alaspäin siellä uralla. Kyllähän se niin on, että jokainen uusi alalle valmistuva eläinlääkäri haluaa olla sen uusimman tiedon ja uusimpien laitteitten kanssa tekemisissä, ja nyt me osittain kyllä estetään sitä.

Ei tässä voida olla huomioimatta sitä säästöpainetta, jota tämän hallituksen tiimoilta ollaan luomassa myös tuonne virastoihin ja joka aiheuttaa sen, että ehkä me emme pysty selvittämään vaikka tätä hyvinvointialueille tapahtuvaa siirtoa nimenomaan sen takia, että meillä ei olekaan niitä virkamiehiä siellä tätä asiaa edistämässä. Ne säästöt, mitä nyt tännekin alueelle suunnitellaan, ovat todella merkittäviä. Sitä ei voida ohittaa tässä kokonaisuudessa: on helppo selitellä, jos ei sitten niitä tekijöitä ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Rantasen puheenvuoron innoittamana vielä yksi asia. Kun katsoo tuota maataloutta ja vaikka nyt siihen liittyen tätä nyt käsillä olevaa eläinlääkintähuoltolain muuttamista: Varmaan lienee hyvä tarkoitus — minun on vaikea sitä ymmärtää, mikä siinä se hyvä on —, mutta jos todella ministeriössä tällaisia kuvitellaan, että tällä jotakin parannetaan, niin pikkusen kyllä ihmettelen, että ei voi hallinto vieraantua niin paljon aidosti maatalouden todellisista olosuhteista.

Samahan koskee — jos otetaan yksi, jos puhemies sallii — näitä tukimaksatuksia. Olen jo monta kertaa sanonut ja sanon vielä kerran, arvoisa puhemies, että minkä tautta Suomeen ei perusteta tämmöistä tukipankkia, joka maksaa maanviljelijöiden tuet aina ajallaan. Tapellaan niistä byrokratioista sitten myöhemmin ja pidetään kirjanpito ajan tasalla — sekin pitää pitää ajan tasalla, totta kai. Mutta jatkuvasti maanviljelijä on tässä pelissä se kärsijä, kaikissa ympyröissä, tämä minulle sappeen käy todella pahasti. Sama koskee aluekehitysrahoja.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Sielläkin on rahaa seisonut jo monta vuotta, ja saako niitä enää koskaan sieltä ulos. Tämä on aivan täydellistä vähkyröintiä, tämä homma tältä osin.

Meille on aina vakuutettu, että pitää tulla uudet tietokoneohjelmat, lisää virkamiehiä. Sillä keinoin se ei tule. Tuommoisen rahasumman jakaminen asiakkaille, pankille annettuna... Ystäväni, joka on tietokonemies, sanoi, että hän tekee sen ohjelman näille pankeille ihan kymmenen euron tuntihinnalla, eikä mene pitkään ja homma pelittää. Sitten nämä byrokratiapaperit voidaan selvittää, mutta eihän tällä keinoin voi jatkaa, että hommat seisovat ja byrokratia kasvaa ja miljoonia virtaa jonnekin tietokonefirmoille, jotka ottavat siitä sen bonuksen päältä. Ne rahat, mitä varten ne on tarkoitettu, seisovat siellä jossakin. En tiedä, missä, mutta nehan yleensä häviävät jonkin ajan kuluttua budjetin yleiskatteeksi, ja sinnehan ne jäävät lopuksi ikää. [Juha Hänninen: Se on just noin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari, olkaa hyvä.

15.52 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Se, mitä edustaja Hoskonen sanoi maatalouden tilanteesta, on juuri näin, ja tilanne on todella vakava. Tämä hallitus lupasi, että maanviljelijöiltä ei leikata, mutta itse asiassa tässäkin lainsäädännössä välillisesti maataloudelta leikataan, koska kustannukset nousevat.

Ja se, mitä edustaja Hoskonen sanoi tukien maksatuksesta, niin puolen vuoden viiveet ovat täysin anteeksiantamattomia. Vaadin sitä, että hallitus nyt pitää huolta siitä, että Ruokavirasto ei tahallaan viivyttelä samalla, kun sinne leikkauksia tehdään.

Mutta tässä ei ole kyse pelkästään siitä, että kustannukset nousevat viljelijöillä. Kustannukset nousevat monilla harvaan asutun alueen lemmikkien omistajilla, ja jossain kohtaa on se kynnyks, milloin eläintä ei hoideta asianmukaisesti, kun rahat eivät riitä — edustaja Rantanenkin tämän nosti ansiokkaasti tuossa äsken esille. Eli tämä on myös eläinsuojelukysymys.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2024 vp

Valiokunnan mietintö SuVM 1/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Mattila on poissa. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.54 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Tosiaan nyt käsittelemme jo toista kertaa tätä hallituksen esitystä alkoholilainsäädännöstä. Mehän sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käytiin hyvin perinpohjainen ja pitkä asiantuntijakuuleminen tästä hallituksen esityksestä. Johtopäätöksenä mietintövaliokunnalla oli, että yksikään asiantuntija ei kannattanut tätä

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

hallituksen esitystä sellaisenaan. Valiokunta päätyi hylkäämään tämän hallituksen esityksen, ja täällä eduskunnan salissa tästä tosiaan äänestettiin. Hyvin poikkeuksellista on se, että valiokunnan mietintö, joka perustuu asiantuntijakuulemisiin, häviää salissa, ja tämä hän meni suureen valiokuntaan käsittelyyn. Odotimme valiokunnassa tietenkin mielenkiinnolla, miten suuri valiokunta tämän käsittelee, mutta suuri valiokuntahan ei aloittanut tästä käsittelyä tai tehnyt mietintöä, vaan hyväksyi tämän hallituksen esityksen sellaisenaan tänne saliin. Tänään tosiaan käsittelemme tätä alkuperäistä hallituksen esitystä, jonka mietintövaliokunta on jo kertaalleen hylännyt.

Ehkä nämä sosiaali- ja terveysasiat on jo moneen kertaan täällä salissa keskusteltu ja nämä kansanterveysnäkökulmat. Itse tässä puheenvuorossani kiinnitän huomiota erityisesti tähän valmistustaparajoitukseen, joka tähän nyt jää, ja erityisesti sen lainsäädännöllisiin ongelmiin.

Meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan, kun tämän suhdetta arvioitiin EU-lainsäädäntöön, nähtiin, että tässä on hyvin paljon ihan perustavanlaatuisia ongelmia. Myös talousvaliokunta arvioi tätä hallituksen esitystä ja näki, että on ilmeinen riski siihen, että tämä on EU-oikeuden vastainen. Tätä hallituksen esitystä on arvioitu tämän SEUT 36 artiklan mukaan, ja kaikki valiokunnalle asiantuntijalausunnon antaneet näkivät, että tämän SEUT 36 artiklan mukaan tämä on EU-oikeuden vastainen. Yksi asiantuntija näki, että mikäli oikeusistuin arvioi tätä SEUT 37 artiklan nojalla — muut asiantuntijat eivät siis tätä arvioineet, mutta yksi arvioi — niin sen nojalla saattaisi olla mahdollista pärjätä EU-oikeudessa.

No, nyt kuitenkin olemme tässä tilanteessa, että tämä esitys on edelleen runnomassa läpi, ja me tulemme varmasti saamaan tässä vuoden aikana tuomioistuimen päätöksen tästä hallituksen esityksestä, koska julkisuudessaakin Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on ilmoittanut, että he vievät tämän EU-oikeuteen ja tämä katsotaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisissa, kuten mietinnössäkkin nähdään, kävi ilmi, että tähän syntyy ilmeinen riski näistä korvausvelvoitteista, ja valiokunnan asiantuntijoiden mukaan ne lähtevät siitä, kun tämä on notifioitu EU:ssa. Ja tämä on notifioitu tämän SEUT 37 artiklan mukaan, johon EU antoi huomautuksen Suomelle, minkä jälkeen annettiin tämä esitys, jota ei ole enää notifioitu. Eli ilmaisen tässä nyt huoleni jo tästä mahdollisesta korvausvelvollisuudesta.

Mitä tulee itse tähän esitykseen, niin hallitushan perustelee tätä valmistustaparajoitetta tyttöjen suojelulla, ja tälle ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan ole perusteita. Esimerkiksi nämä käymisteitse valmistetut tuotteet tulevat olemaan 90-prosenttisesti ulkomaalaisia tuotteita, joita kaikkiin päivittäistavara-kauppoihin tulee — kansankielisesti puhuttuna vaikka nämä siiderit ja muut ulkomailta. Nämä kahdeksanprosenttiset makeat siiderit tulevat olemaan huomattavasti edullisempia kuin vaikka 5,5-prosenttinen lonkero. Eli voimakkaampaa alkoholipitoisuutta sisältävät samanlaiset makeat siiderit ja muut, jotka tulevat ulkomailta, tulevat olemaan huomattavasti edullisempia tuotteita, ja tämä asiantuntijakuulemisten perusteella on nuorille suurin peruste, eli tämä hinta, juomaa valittaessa. Tämä ehkä eriarvoistava näkökulma on myös jakanut suomalaista teollisuutta, koska verotuksellisista syistä vahvempaa alkoholia sisältävät käymisteitse valmistetut tuotteet ovat halvempia kuin pienemmällä prosentilla olevat lonkeropohjaiset juomat. Tämä on yksi perustelu.

No, sitten täällä tietysti ministeriö perustelee EU-oikeuteen tätä käänteistä syrjintää, ja he perustelevat sitä sillä, että koska tässä syrjitään suomalaisia tuotteita ja suomalaista teol-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

lisuutta, niin tämä voitaisiin toteuttaa niin, koska nämä tuotteet, jotka tulevat päivittäistavarakauppoihin, ovat pääsääntöisesti, 90 prosenttia, ulkomaalaisia tuotteita. Tämä tietoinen syrjintä suomalaista panimoteollisuutta kohtaan on mielestäni myös erikoinen argumentti tässä hallituksen esityksessä.

Arvoisa puhemies! Oliko tämä seitsemän minuuttia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kyllä vain.

Joo, kiitoksia. — Sitten nämä sosiaali- ja terveysasiat jo kävinkin. Käytännössä tämä esitys on hallitusohjelman mukainen kädenojennus elinkeinoelämälle. Tätä 50 miljoonan lisämyyntiä käytännössä kauppa on hamunnut pitkään, ja se on käytännössä Alkolta sitten pois, ja tässä nyt toteutetaan elinkeinoelämän tavoitteita tämän aukaisemiseksi. Nythän hallitus valmistelee sitten jo 15-prosenttisten käymisteitse valmistettujen tuotteiden tuomista kauppoihin, mikä heikentää, tai oikeastaan murskaa, jo Alkonkin asemaa Suomessa.

Arvoisa herra puhemies! Näillä perustein esitän, että tämä lakiehdotus hylätään, ja esitän kuusi lausumaa, jotka on jaettu kansanedustajille monisteena pöydälle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

16.01 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on herättänyt huolta monissa ihmisissä. Alkoholipolitiikka on aina ollut tasapainoilua kansanterveyden ja markkinoiden välillä. Nykyinen hallituksen esitys alkoholijuomien valmistustaparajauksista herättää huolta tämän tasapainon järkkymisestä. Tämä esitys voi johtaa alkoholihaittojen lisääntymiseen, kuten on nähty vuoden 2018 alkoholilain uudistuksen jälkeen. Tuolloin alkoholista aiheutuvat kuolemat ja maksasairaudet lisääntyivät, ja alkoholinkulutuksen kasvu on ollut selvästi havaittavissa. Tämä on ristiriidassa alkoholilain perusperiaatteen kanssa, joka on alkoholin alkoholinkäyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäiseminen. Juomien erilainen kohtelu valmistustavan perusteella on myös outoa. Markkinoilla on paljon muuten täysin samankaltaisia juomia, kuten lonkeroita, joiden ainoana erona on valmistustapa.

Valiokuntakuulemisten rooli on keskeinen. Yksikään asiantuntijataho ei kannata esitystä sellaisenaan. Meidän on kuunneltava asiantuntijoita. Jos he sanovat, että tämä esitys ei ole hyväksi kansanterveydelle, meidän on otettava se vakavasti. Kuulemiset ovat lainsäädäntötyön kulmakivi, ja on ongelmallista, jos hallituksen esitys ei vastaa asiantuntijoiden tutkittuun tietoon perustuvia suosituksia.

Esityksen sosiaali- ja terveysvaikutuksia tarkasteltaessa on selvää, että alkoholinkäyttöön liittyvät terveyshaitat ja sosiaaliset haitat ovat merkittäviä. Alkoholin kokonaiskulutuksen ja sosiaali- ja terveyshaittojen suhde on kiinteä, ja alkoholin saatavuuden lisääntyminen lisää kulutusta ja haittoja.

Elinkeinovapaus on tärkeää mutta ei saa mennä kansanterveyden edelle. Meidän on löydettävä tasapaino. Taloudellinen näkökulma on myös tärkeä. Vaikuttaakin siltä, että hallitus kuuntelee tässäkin asiassa vain elinkeinoelämän ääntä. Tämä lakimuutos hyödyttää kaupan alaa, mutta unohtaa kansanterveyden.

Alkoholipolitiikan tarkoitus on tukea niitä, jotka kamppailevat päihdeongelmien kanssa, ei tehdä alkoholia helpommin saatavaksi. Päihteiden myyntiä ei rajoiteta turhaan, vaan

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

sillä pyritään auttamaan niitä, joille päihteet ovat ongelma. Hallituksen esityksen hyötyjät ovat harvassa, ja uudistus vääristäisi alkoholijuomien markkinoita. Meidän tulee edistää kansanterveyttä, ja tämä esitys ei palvele suomalaisten etua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.04 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Lähes kaikki eduskunnassa kuullut asiantuntijat ovat kritisoineet tai vastustaneet tätä esitystä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta päätyikin hyvin perustein hylkäävälle kannalle sosiaali- ja terveystieteiden negatiivisten vaikutusten perusteella. Hallituksen esityksen ja asiantuntijoiden mukaan alkoholin kokonaiskulutus ja sen myötä alkoholihaitat tulevat hyvin todennäköisesti kasvamaan tämän esityksen mukaan. Arvoisa puhemies, eduskunnassa meidän on kysyttävä itseltämme, että sitäkö me haluamme, onko se hyväksi kansanterveydelle, onko se hyväksi kansantaloudelle.

Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on siis vahvat perusteet hylätä käsillä oleva hallituksen esitys. Siksi kannatan edustaja Nurmisen tekemää hylkäysoesitystä sekä edustaja Nurmisen esittämiä lausumaesityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuultuani näiden sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenten puheenvuorot ja sitten muistaen tämän lain käsittelyn ensimmäisen vaiheen tässä salissa olen edelleen samaa mieltä, että tällaisesta poukkoilevasta lainsäädännöstä ei oikeastaan hyödy kukaan. Tämähän johtaa pikkuhiljaa siihen, kun näitä eri juomia siirretään vähittäiskaupan piiriin, että meiltä pieniltä paikkakunnilta Alkot häviävät, ja se taas iskee siihen Alkon erittäin tarpeelliseen palveluun, mitä pienissäkin kunnissa on saatavilla edelleen. Sieltä Alkot pikkuhiljaa karsitaan pois, ja sitten ollaan tilanteessa, joka on vielä vaikeampi. Tästä suomalaisesta alkoholipolitiikasta puuttuu se kokonaisnäkökulma, mitä tässä pitäisi tehdä. Silloinkin ensimmäisen käsittelyn aikaan sanoin, ja toistan sen asian vielä, että nyt on tämä samainen keskustelu alkanut apteekkeista, että apteekkien lääkkeiden myynti siirrettäisiin vähittäiskauppaan. Sitä ei missään nimessä pidä tehdä. Silloin menetetään hyvin hyvin paljon asioita ja asiantuntijuutta.

Toivon, arvoisa puhemies, että tämä alkoholiasia saataisiin jonain päivänä sille taholle, että se olisi vakaata ja varmaa. Eurooppalainen paine markkinoiden avaamiseen tietenkin on, mutta olemme tätä monopolia varjelleet, ja sitä edelleen kannatan. Ehkä olen vähän epäileväinen tämän esittämäni ajatuksen suhteen, mutta toivon, että se menestyy ja alkoholihaitat saadaan pidettyä tässä maassa minimissä, ja sitten valtiollekin jotenkin tuloja, että voidaan ne haitat hoitaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.07 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kuten näissä monissa puheenvuoroissa on tullutkin esille, valiokunnan asiantuntijakuulemisessa lähes kaikki asiantuntijat vastustivat esityksen hyväksymistä sellaisenaan. Ainoastaan päivittäistavarakauppa oli esityksen kannalla, ja näyttääkin siltä, että päivittäistavara-kauppojen etu on ohittanut kaikki muut näkökulmat tämän asian käsittelyssä, ja kuten tässä kävi ilmi, jopa Panimoliitto vastusti tätä esitystä nyky muodossaan.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Arvoisa puhemies! Alkoholin saatavuuden lisääntyminen lisää sen kulutusta yhteiskunnassa, mikä puolestaan kasvattaa alkoholin tuomia haittoja. Alkoholi aiheuttaa terveyshaittoja ja lisää riskiä moniin sairauksiin kuormittaen terveydenhuoltojärjestelmäämme ja viranomaisiamme entisestään. Lisäksi alkoholi voi lisätä väkivaltaa ja taloudellisia vaikeuksia ja vaikuttaa lasten turvallisuuteen ja hyvinvointiin.

Myös lakiesityksen valmistustaparajoitus on ongelmallinen, ja sen EU-oikeudellinen hyväksyttävyyden on edelleen epävarmaa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on katsottu, ettei valmistustaparajoitukselle ole esitetty riittäviä oikeusperusteita EU-oikeuden mukaisesti ja se sisältää riskin EU-lainsäädännön rikkomiseen. Myös talousvaliokunta on nähnyt omassa lausunnossaan ilmeisenä riskinä, että lakiehdotus katsotaan EU-oikeuden vastaiseksi. Jos valmistustaparajoite osoittautuu EU-oikeuden vastaiseksi, se johtanee Suomelle seuraamukseen, kuten hyvitysmaksuihin tai uhkasakkoihin. Tämä johtanee myös tilanteeseen, jossa kauppoihin tulisi vielä hallituksen esitystäkin vahvempia alkoholijuomia myyntiin.

Arvoisa puhemies! Kannatan lakiesityksen hylkäämistä erityisesti sen negatiivisten sosiaali- ja terveystaloudellisten vaikutusten vuoksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.09 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Hoskonen myös argumentoi tätä, kun usein puhutaan tästä eurooppalaisesta mallista, että meillä on Pohjoismaissa ihan omanlainen mallimme, joka perustuu tähän meidän Alkon monopoliin, ja sitten meillä on päivittäistavarakaupoissa hyvin pienet prosentit. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa on jo huomattavasti matalammat kuin Suomessa tällä hetkellä, eli käytännössä me poiketaan nyt hyvin paljon muista Pohjoismaista paitsi Tanskasta. Tanskassahan nämä alkoholin haitat ovat Pohjoismaista huomattavasti suurimmat.

Ehkä yleisesti ajattelen näin, että samaan aikaan kun leikataan sosiaali- ja terveyspalveluista, leikataan järjestöistä, leikataan näistä yhteisöistä, jotka ovat auttaneet monia ihmisiä, niin sitten samaan aikaan kuitenkin tarjotaan kaupalle tällainen iso potti, eli kauppa ottaa hyödyt ja yhteiskunta maksaa sitten nämä syntyneet eurot.

Sitten, arvoisa puhemies, vielä tähän valmistustaparajoitteeseen. Hieman ihmettelen hallituksen toimintaa siitä näkökulmasta, että he vievät tätä valmistustaparajoitetta kuin käärmettä pyssyyn. Meillä on talousvaliokunnan yksimielinen lausunto, joka toteaa, että tässä on ilmeinen riski. Meillä on perustuslakivaliokunnan lausunto, jossa perustuslakivaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä rajoitukselle esitetyt perusteet eivät ole kaikilta osin vakuuttavia. Esityksestä ei käy asianmukaisesti ilmi, miten valmistustaparajoituksen on tarkoitus toteuttaa sääntelyn päämääriä, elinkeinovapautta ja muuta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaan tässä on ilmeinen riski erityisesti tästä korvausmenettelyn näkökulmasta, jos tämä viedään maaliin. Joten kaikki asiaa käsitelleet valiokunnat ovat todenneet tämän riskin. Asiantuntijat ovat olleet hyvin yksimielisiä tästä, ja valtaosa on nähnyt riskin erittäin isona. Nythän tilanne on se, että kun tästä tämä Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus tulee valittamaan, niin meidän tulemme saamaan tästä EU-oikeuden päätöksen. Varmasti tässä nyt mietitään, minkä takia me nyt tarkoituksenmukaisesti viedään tämä sinne. — Arvoisa puhemies, tulen jatkamaan sinne, jos sallitte. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Arvoisa puhemies! Ehkä haluan sanoa sen, että kun asiantuntijavaliokunnat, jotka perustuvat asiantuntijakuulemiselle, ovat todenneet, että EU-oikeudessa riski tämänkaltaiselle sääntelylle on ilmeinen, eli se uhkaa kaatua ja siitä syntyy tämä korvausmenettely, niin silti tämä halutaan viedä. Ehkä tässä kohti, mikäli halutaan nostaa tätä rajaa, olisi sitten pitänyt tehdä se eri toimijoita ja EU-lainsäädäntöä kunnioittaen, ja sitten oltaisiin tehty se poliittinen päätös, jota halutaan edistää. Tässä tapauksessa tehtiin tällainen hyvin kyseenalainen esitys, jonka oikeudellinen viitekehys on hyvin epäselvä, oikeastaan ristiriitainen. Itse olen huolestunut siitä, että kun tämä prosessi saadaan käytyä EU:n tuomioistuimessa, niin minkälaiset korvausvelvoitteet tästä syntyvät. Valiokunta kuuli tästä hyvin vähän, koska keskityimme tähän itse esitykseen, mutta puhutaan siis miljoonaluokan vähimmäiskorvaustasostakin.

No, nyt vähän pohdin näitä hallituksen seuraavia askelia. Nyt valmistustaparajoitus toteutetaan näihin, ja seuraava askel on 15 prosenttiin. Mikäli siinä esityksessä tämä viedään samalla tavalla, ja meillä ei ole tätä EU-oikeuden päätöstä, niin meillä ovat pian kaikki 15-prosenttiset ruokakaupoissa, jotka on toteutettu tällä valmistustaparajoitteella, eli käytännössä viinit. No, mikäli tämä prosessi sitten käydään loppuun ja tähän saadaan EU-tuomioistuimesta kielteinen päätös, että tämä on syrjivä, niin sitten se tulee tarkoittamaan, että tästä valmistustaparajoitteesta tulee luopua, ja sitten meillä ovatkin kaikki 15-prosenttiset juomat kaupoissa. Silloin se tulee tarkoittamaan myös näitä erilaisia vahvempia juomia. Tämä taas tulee jo ihan täysin romuttamaan meidän Alkon monopolin. Eli täytyy miettiä näitä steppejä, mitä hallitus nyt tuo, ja viedä eteenpäin. Kaikilla on seuraus sitten, kun mennään eteenpäin näitä hallitusohjelman kirjauksia. Toivon, ettei näitä ainakaan runnota samalla tavalla eteenpäin ja ainakin pohditaan sitten niitä mahdollisia seurauksia, mitä tästä voi johtua, kun näitä viedään eteenpäin.

Eli nyt tietenkin sitten katsotaan, miten tämä EU-oikeudessa menee, mutta sinällään tämä esitys oli kyllä harmittava. Sitten nämä kansanterveydelliset syyt: tässä tilanteessa, jossa järjestöiltä ja sosiaali- ja terveystalvuluista leikataan näin merkittävästi, sitten tätä halutaan edistää. Jollain tavalla tämä ei mene omaan oikeustajuuni yhtään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.15 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Puutun itsekin vielä tässä tähän valmistustaparajoitteeseen, josta edustaja Nurminen käytti erittäin hyvän puheenvuoron. Muistuttaisin mieleen, että kun me edellisen kerran tässä salissa olemme silloin vuonna 17 käsitelleet samantyyppistä uudistusta, joka sitten 18 astui voimaan, niin silloinhan nimenomaisesti keskeisiä muutoksia oli kaksi: silloinkin oli tämä prosenttirajan nosto sieltä 4,7:stä sinne 5,5:een, mutta itse asiassa suurempi merkitys silloisessa uudistuksessa oli nimenomaan se, että poistettiin tämä valmistustaparajoite siis siinä suhteessa, mitä tuotteita sai myydä esimerkiksi Alkossa ja mitä tuotteita sitten kaupoissa.

Syy sille, miksi tämä valmistustaparajoite poistettiin silloin, oli varmaan se, että totta kai suurimmalla osalla kansasta ja varmaan edustajistakin oli halu nimenomaan saada nämä aidot lonkerot ruokakauppoihin. Mutta asiantuntijoidenkin näkökulmasta se keskeinen syy tämän valmistustaparajoitteen poistoon liittyi siihen, että siitä on tullut varsin keinotekoinen raja vertailla erilaisia juomia varsinkin siinä suhteessa, jos pyrittäisiin varmistumaan tuontijuomien osalta, joita tuodaan Suomeen paljon muualta, millä tavalla nämä tosiasiallisesti on valmistettu: onko ne valmistettu käymisteitse vai sekoittamalla useampia seok-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

sia. Ja tästä syystä silloin jo aikaisemmin päädyttiin siihen, että loppujen lopuksi tämä valmistustaparajoite sellaisena kuin mihin me olemme Suomessa tottuneet on loppujen lopuksi järkevämpää poistaa, koska se vain tuo myös turhaa hallinnollista taakkaa ja selvitystaakkaa ja ei voida kuitenkaan lopulta olla varmoja, pitääkö se nyt sitten paikkansa.

Siitä syystä ajattelisin, että olisi ollut syytä ainakin nyt tämä oikeudellinen aspekti tässä vaiheessa jo selvittää. Mikäli tällainen rajoite halutaan nyt sitten takaisin — mitä aikaisemminkin on duubioitu, mutta jos se nyt todella halutaan takaisin — niin olisi ainakin ollut syytä selvittää todella se, olemmeko me kohtapuoliin sitten ongelmissa tämän asian osalta EU-oikeuden näkökulmasta. Ja voipi olla, että tässä sitten jäämme odottamaan niitä ratkaisuja, joita aikoinaan sieltä saamme.

Summa summarum tulen jälleen siihen lopputulokseen, niin kuin edellä olevat kollegatkin ovat todenneet, että tässä suhteessa hallitus ei kyllä sitä työtään vienyt loppuun, mikä olisi täytynyt tehdä, elikkä olisi selvitetty tämä asia kunnolla. Siihen olisi ollut myös eduskunnassa mahdollisuus, mutta syystä tai toisesta hallitus tätä ei halunnut tehdä, ja se syy taitaa totta kai olla se, että tästä poliittinen kompromissi on sovittu ja sitä ei ole haluttu lähteä avaamaan suuntaan tai toiseen.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä totean, että tämän valmistustaparajoitteen lisäksi totta kai on syytä muistuttaa, että tällä uudistuksella varmasti jonkun verran ainakin kulutus kasvaa ja sitä kautta sitten varmasti haitatkin kasvavat, ja on aivan oikein, mitä edustaja Nurminen myös totesi, että siltä osin tämä lisää esimerkiksi meidän sosiaali- ja terveydenhuollon ja muidenkin turvallisuussektoreiden kustannuksia. Ja kun olen ymmärtänyt, että tänä päivänä euroista on kaikkialla pulaa, niin aina pitäisi olla kyllä hyvin varovainen, ettei tehdä ainakaan sellaisia päätöksiä, joilla me itse lisäämme menopaineita esimerkiksi viranomaisten palveluissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.19 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan nyt olemme tässä lakiesityksen toisessa käsittelyssä päättämässä lain hyväksymisestä tai hylkäämisestä, ja tosiaan suuren valiokunnan mietinnön mukaisesti Suomessa nyt sitten oltaisiin tämän lain tultua hyväksytyksi nostamassa tätä vähittäismyynnissä olevan alkoholin prosenttirajaa siihen kahdeksaan prosenttiin, kun juoma on valmistettu käymisteitse. Tämä uudistus osana muita tämän hallituksen ohjelman mukaisia toimenpiteitä, muun muassa alkoholin verotuksen kiristämistä, on osa kokonaisuutta, jossa alkoholipolitiikkaa viedään siihen suuntaan, että alkoholin aiheuttamat haitat Suomessa toivottavasti tulevaisuudessa vähenevät. Ainakin alkoholin käyttö Suomessa on viime vuosina määrätietoisesti vähentynyt, ja uskon siihen, että myös tämän uudistuksen jälkeen tuo sama suuntaus jatkuu.

Aiempina vuosina keskeisiä syitä siihen, että alkoholihaittoja on ilmennyt, on ollut tietysti se, että alkoholin saatavuus on ollut toisaalta ehkä rajoitetumpaa. Sitten myös hinta suhteessa siihen, miten matkustajatuonnissa on voitu tuoda suuriakin määriä kerralla edullista alkoholia, on johtanut siihen, että alkoholia on ollut varastoituna esimerkiksi ihmisten koteihin, joissa sitten kynnys ottaa yksi liikaa tai sitten jo muutamakin liikaa on ollut käytännössä olematon. Siinä mielessä tämänkaltainen uudistus, jossa toisaalta alkoholin saatavuus paranee mutta sitten ylipäättään alkoholijuomien verotusta pyritään kiristämään, kun sitten vastaavasti voidaan nähdä, että ei ole yhtä suurta painetta matkustajatuontiin

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

kuin aiempina vuosina, johtaisi toivottavasti senkaltaiseen kulutuskäyttäytymiseen, jossa alkoholia hankitaan kohtuullisesti silloin, kun sitä aiotaan kohtuullisesti kuluttaa, ja ei muodostuisi tilanteita, joissa sitä on sitten suuria määriä vaikkapa yksityisasuntoihin varastoituna. Tämä toivottavasti jatkaa alkoholinkäytön osalta sitä trendiä, joka viime vuosi-
na on nähty, että alkoholin kokonaiskäyttö vähenee.

Arvoisa puhemies! En yhtään väheksy sitä, että alkoholin käytöstä aiheutuu suomalaiselle yhteiskunnalle edelleen merkittäviä ongelmia. Paitsi että ne ovat inhimillisiä tragedioita ne aiheuttavat myös suuria kustannuksia yhteiskunnalle, ja sen vuoksi suuri valio-
kunta tosiaan esittää tätä ponnen lisäämistä tähän, niin että tämänkin uudistuksen vaikutuk-
sia — samoin kuin tietenkin ylipäättään alkoholipolitiikan onnistumista — seurataan tar-
koin ja sitten hallitus ja tämä eduskunta ja tulevat eduskunnat toivottavasti reagoivat tar-
vittavilla toimenpiteillä, jotta suomalaisten alkoholinkäyttö pysyy sellaisissa uomissa, että
haitat vähenevät tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.22 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää siitä, että edustaja
Autto tuli tänne saliin keskustelemaan tästä asiasta, ja haluaisin vielä kysyä teiltä, kun olet-
te suuren valiokunnan puheenjohtaja — me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitelimme
tämän hyvin huolella ja pitkään ja kuulimme hyvin paljon asiantuntijoita, ja yksikään
asiantuntija ei kannattanut tätä esitystä sellaisenaan, ja kuulimme myös kattavasti EU-oi-
keuden asiantuntijoita, joista kaikki näkivät tässä EU-oikeudellisen ongelman — että mil-
lä tavalla te valiokunnassa sitten ratkaisitte tämän EU-oikeusongelman, kun olette kuiten-
kin EU-valiokunnan puheenjohtaja, kun meidän mietinnössä, talousvaliokunnan lausun-
nossa ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa todettiin tämä EU-oikeudellinen ongelma?
Nyt olin vähän yllättynyt, että teidän valiokuntanne ei kuullut yhtään asiantuntijaa tästä
EU-oikeudellisesta näkökulmasta tai mistään muustakaan, vaan hyväksyitte sen sellaise-
naan, ja me teimme kuitenkin pitkän työn ja päädyimme hylkäämään tämän esityksen juu-
rikin näistä monista perusteista, joita täällä on käyty. Miksi päädyitte siihen ratkaisuun, että
ette kuulleet yhtään asiantuntijaa, vaan hyväksyitte esityksen sellaisenaan? Miten arvioitte
tätä EU-oikeudellista puolta tässä esittämässänne esityksessä, jota asiantuntijat ovat erityi-
sesti vaikka tämän SEUT 36 artiklan mukaan käsitelleet tässä? Mikä teidän arvionne on
nyt? Tiedämme, että Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on viemässä tämän EU-oikeu-
den arvioitavaksi, niin miten sitten, jos sieltä tulee tuomio ja nämä korvausvelvollisuudet?
Käsitelittekö sitäkin yhtään suuressa valiokunnassa, joka kuitenkin vastaa tästä EU-oi-
keudesta?

Sitten kysyisin vielä Autolta, kun puhuitte tästä verotuksellisesta kysymyksestä: Valio-
kunnassa meitä puhututtivat myös nämä verotukselliset syyt, ja esimerkiksi Panimo- ja vir-
voitusjuomateollisuus on kysynyt sitä useasti, että jos meillä on käymisteitse valmistettu
ulkomaalainen, esimerkiksi tämä siideri, joka on kahdeksanprosenttinen, niin se on vero-
tuksellisesti hyvin paljon edullisempi kuin vaikka suomalainen 5,5-prosenttinen lonkero.
Eli meillä tulee korkeamman alkoholiprosenttirajan ylittäviä juomia käymisteitse valmis-
tettuna kauppoihin edullisemmin kuin niitä, joissa on esimerkiksi pienempi prosenttiraja ja
joita ei ole valmistettu käymisteitse. Eli tässä käymisteitse valmistamisen logiikassa on
myös nämä verotukselliset syyt, jotka tekevät tästä korkeammasta alkoholipitoisuudesta ja

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

valmistustavasta riippuen edullisemmän kuin sitten tästä alkoholipohjaisesta juomasta. Ja tosiaan meillä asiantuntijakuulemisessa todettiin se, että eri valmistustavoilla voidaan tehdä lähes identtinen tuote, jota ei pysty erottamaan. Miten käsiteltä tätä tai otitteko kantaa? Olisi mielenkiintoista kuulla tästä suuren valiokunnan päätöksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ja suuren valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.25 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos asiallisista kysymyksistä. Suuressa valiokunnassahan asiaa käsiteltiin vakiintuneen käytännön mukaisesti eli tukeutumalla sosiaali- ja terveysvaliokunnan sekä toisaalta lausunnonantajavalioikuntien huolelliseen työhön, huolellisiin asiantuntijakuulemisiin ja niitten kautta muodostuneeseen mietintöön ja vastalauseeseen sekä sitten myös eduskunnan tekemään päätökseen ja eduskunnan jo käsitellyn yhteydessä tekemään päätökseen valiokuntaan, eli tässä tapauksessa suureen valiokuntaan, lähettamisestä. Ja tosiaan, vaikka ei ole kauhean yleistä, että suuri valiokunta osallistuu tällä tavoin kansalliseen lainsäädäntöprosessiin, kuitenkin jo nykyisen perustuslain ja siitä juontuvan eduskunnan työjärjestyksen ja suuren valiokunnan työjärjestyksen voimassa ollessa on muodostunut tällainen vakiintunut tapa, että suuri valiokunta ei lähtökohtaisesti laajenna asian käsittelyä asiantuntijakuulemisiin tai muutenkaan laajemmin perustele mietintöä vaan tosiaan sitten lähinnä tukeutuu siihen varsinaiseen mietintövaliokuntaan ja siellä tehtyyn työhön. No, tämän ikään kuin prosessin jälkeen saatiin aikaan tämä mietintö, jonka edellä kuvasinkin, siis hyvin lyhyesti, että suuri valiokunta yhtyy eduskunnan päätökseen, joka oli taas vastaavasti mietintövaliokunnassa tehdyn vastalauseen mukainen ja hallituksen esityksen mukainen.

Tosiaan näihin muutamiin asiakysymyksiin liittyen en esimerkiksi itse ole ollut mukana hallitusohjelmaneuvoittelussa niissä pöydissä, joissa tätä asiaa on käsitelty, mutta uskoisin niin, että keskeinen filosofia liittyen tähän alkoholiin liittyvään verotuksen uudistukseen on ollut se, että on haluttu esimerkiksi tällaista pienpanimotoimintaa edistää ja olla luomassa ikään kuin sen kaltaiselle vähän kuin käsityöläisyydelle, pienyrittäjyydelle edellytyksiä siinä, missä taas usein näiden juomasekoitusten valmistus on sitten hyvin paljon automatisoidumpi teollinen prosessi. Mutta kun en ole ollut niissä pöydissä, niin en nyt uskalla tässä valaehtoisen varmasti eduskunnan edessä sanoa, että tämä olisi se. Mutta näin ajattelin, että on varmaan tätä verotuksellista ratkaisua haettu.

Kaiken kaikkiaan verotuksella pyritään ohjaamaan ja edesauttamaan sitä suuntaa, joka on viime vuosina ollut nähtävissä, että alkoholin kulutus kaiken kaikkiaan Suomessa kokonaisuudessaan laskee. Toivottavasti se myös sitten suuntautuu enemmän juuri vaikkapa näihin kuvattuihin kotimaisten pienpanimojen tuotteisiin, ja niin edelleen saataisiin mahdollisimman suuri tällainen kotimaista teollisuutta, kotimaista elintarviketuotantoa lisäävä vaikutus sitten tälle täällä alkoholiin käytetylle eurolle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

16.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa herra puhemies! Ehkä sen verran pitää vielä sanoa, että ymmärrän sen tahtotilan, että halutaan parantaa suomalaisten panimotuotteiden ase-

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

maa, mutta tässä esityksessähän lopputulos on täysin päinvastainen, mitä yritimme täällä myös kuvata ja mihin myös esimerkiksi Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus on ottanut kantaa. Kun olemme selvittäneet, mitä tuotteita nyt sitten päivittäistavarakauppoihin tulee, niin 90 prosenttia on ulkomaalaisia halpatuotteita, ja niistä on erittäin laajat listat jo toimitettu, kun kysyimme, minkätyyppisiä juomia, ja tähän tulee vaan tuomaan tällaisen ulkomaalaisen edullisemman juomakategorian meidän päivittäistavarakauppoihin. Erityisesti meidän panimoteollisuus on ollut myös tyytyväinen Alkoon myyjänä, ja he ovat nähneet sen arvon, eli sinällään tällä esityksellä, kuten hallituksen perusteluissakin todetaan, nimenomaan parannetaan ulkomaalaisten, edullisten tuotteiden asemaa, ja 90 prosenttia näistä uusista tuotteista ja hyllyistä on näitä ulkomaalaisia tuotteita. Tämä taas tulee painamaan hintoja alas ja aiheuttamaan suomalaisille, jotka ovat olleet nyt kalliimpia panimotuotteita, ehkä myös haasteita, koska nämä ulkomaalaiset, hyvin edulliset tuotteet, joita tulee 90 prosenttia, painavat myös katteita ja myös kauppa varmasti, kun pystyy ostamaan isoja määriä, pystyy painamaan näitten suomalaisten pienpanimoiden tuotteiden hintaa alaspäin. Tuottajat ovat pystyneet Alkon kanssa tasapuolisemmin ja reilummin neuvottelemaan ja saamaan sitä heille kuuluvaa hintaa ja tuottoa, ja tämä tuli myös meillä kuulemisissa hyvin vahvasti esille. Sinällään nämä perusteet ovat hyvin ontuvat.

Tulemme seuraamaan mielenkiinnolla mutta myös huolestuneena EU-oikeuden arviota tästä esityksestä ja tulemme tämän päätöksen jälkeen arvioimaan sitten myös suuren valiokunnan päätöstä ja työskentelyä tämän EU-oikeuden materiaalin valossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

16.31 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä oli vielä kysymys tästä EU-oikeudellisesta ulottuvuudesta. Aivan lyhyesti siihen totean sen, että suuressa valiokunnassa, kun asiasta keskusteltiin, tosiaan enemmistön kanta nojasi siihen, että eduskunta oli juuri laajalla enemmistöllä äänestänyt, että ei lähetetä tätä kyseistä lakiesitystä suureen valiokuntaan tämän EU-oikeudellisen ulottuvuuden arviointia varten. Ja kyllähän se tosiaan niin on, että lakiesitystä, hallituksen esitystä, laadittaessa tietysti on pitänyt ottaa EU-oikeudelliset näkökulmat huomioon, ja ymmärrän niin, että komission kanssa on ollut vuorovaikutusta siitä, millä tavoin tämä EU-oikeudellinen näkökulma tulee täytetyksi. Suomessa tosiaan tämä valmistustaparajoite on kansanterveydellisistä syistä ollut voimassa pitemmän aikaa 2000-luvulla kuin että sitä ei ole ollut voimassa. Ja myös tämä on varmasti ollut keskeinen selkänoja sille, että eduskunnan enemmistö tai suuri valiokuntakaan ei ole tässä nähnyt erityistä ongelmaa. On toki totta, eihän sitä pidä kiistää, etteikö asiantuntijalausunnoissa ole tuotu esiin, että tähän voi tällaista EU-oikeudellista ongelmaa liittyä. Ja silloinhan se on EU-tuomioistuin, joka sen kysymyksen sitten viime kädessä ratkaisee. Ehkä tässä emme sitä nyt pysty ratkaisemaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asunto-osakeyhtiölain 8 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2024 vp

Lakialoite LA 1/2024 vp

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Aloitetaan keskustelu. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 Jenni Pitko vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valiokunnan mietinnön. Valiokunta puoltaa käsittelyssä olevan lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana yksimielisesti.

Lakiesityksessä ehdotetaan, että osakehuoneiston hallintaanottoa koskeva varoitus ja yhtiökokouksen päätös voitaisiin antaa tiedoksi muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa oleskelevalle osakkeenomistajalle, vuokralaiselle tai muulle huoneiston käyttöoikeuden saaneelle julkaisemalla se Virallisessa lehdessä ja toimittamalla siitä tieto osakehuoneistoon, jos tiedoksianto ei ole mahdollista siten kuin haasteen tiedoksiantossa säädetään. Lisäksi ehdotetaan, että haaste hallintaanottopäätöksen täytäntöönpanoa koskevassa häättöasiassa voitaisiin toimittaa oikeudenkäymiskaaren mukaisena kuulutus-tiedoksiantona ja toimittamalla sitä koskeva ilmoitus osakehuoneistoon, jos tiedoksianto muussa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa oleskelevalle osakkeenomistajalle ei ole muuten mahdollista. Esityksessä ehdotetaan myös poikettavaksi osakehuoneiston hallintaanottoa koskevan yhtiökokouksen päätöksen tiedoksiantoon sovellettavasta 60 päivän määräajasta silloin, kun päätös on annettava tiedoksi ulkomailla oleskelevalle vastaanottajalle.

Esityksen tarkoituksena on varmistaa, että asunto-osakeyhtiöllä on käytössään riittävät keinot osakehuoneiston hallintaanoton käyttämiseen oikeussuojakeinona silloin, kun esimerkiksi osakkeenomistajan rikkomuksesta seuraa yhtiölle vähäistä suurempaa haittaa.

Valiokunta pitää muutosta tarpeellisena ja kiireellisenä, sillä erityisesti viime vuosina on tullut yhä useammin vastaan tilanteita, joissa tarvittavia tiedoksiantoja ei ole voitu toimittaa ulkomailla oleskeleville vastaanottajille laissa säädetyllä tavalla. Tällaisia ongelmia on esiintynyt muun muassa tilanteissa, joissa on ollut tarve Venäjällä oleskelevien osakkeenomistajien osakehuoneiston hallintaanottoon.

Valiokunta toteaa, että hallintaanotossa on kyse määräaikaisesta, enintään kolme vuotta kestävästä, viimesijaisesta keinosta. Kun osakehuoneisto on otettu yhtiön hallintaan, hallituksen on viipymättä vuokrattava se käyvästä vuokrasta sopivalle vuokralaiselle hallinnassaolon ajaksi. Yhtiöllä on oikeus periä vuokrasta hallintaan ottamisesta aiheutuneet kustannukset, maksamatta olevat yhtiövastikkeet sekä vastike-erät, jotka erääntyvät osakkeenomistajan maksettaviksi hallinnassaolon aikana.

Erityisesti väestöltään vähenevillä alueilla on viime vuosina ilmennyt aikaisempaa enemmän myös muita uudenlaisia haasteita asunto-osakeyhtiölain soveltamisessa. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että näitä haasteita ja hallintaanottosäätelyn toimivuutta ja mahdollisia muutostarpeita tarkastellaan vielä nyt esitettyä laajemmin osana käynnissä olevaa asunto-osakeyhtiölain uudistamista.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Ympäristövaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 48/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sekä hylkää lakialoitteeseen LA 1/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 48/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhti valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 1/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 44/2024 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 6/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 6/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelua, edustaja Autto.

Keskustelu

16.37 **Heikki Autto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esitetään aivan perustellusti, että kaapeliradion jakelusta Suomessa luovutaan, koska kaapeliradio on teknisesti tullut tiensä päähän ja nämä jakelua toteuttavat tahot eivät esimerkiksi enää saa tarvittavia varoita, joita tarvittaisiin siihen, että häiriötön lähetyksen kuuluvuus voitaisiin kaapeliradioita käyttäville talouksille Suomessa turvata. Niiden talouksien määrä, jotka käyttävät radiota kaapeliteitse, on verrattain pieni, ja siinä mielessä tämä ei kosketa valtavaa osaa suomalaisista. Toki voi hyvin olla, että on vakiintuneita radion käyttäjiä, jotka ovat tottuneet radiolähetyksensä vastaanottamaan kaapeliteitse, ja heille tietysti siitä, että siirrytään käyttämään antenniverkon kautta tulevia radiolähetyksiä tai sitten vastaavasti, mikäli hyvä internetyhteys sen sallii, kuuntelemaan radiota internetin kautta, pieniä kustannuksia voi tulla tässä käytötapamuutoksessa, mutta sinänsä radiolaitteet, jotka välttävällä tavalla radiolähetykset koteihin välittävät, ovat nykyaikana varsin edullisia suhteessa ihmisten ostovoimaan. Esimerkiksi matkapuhelimet, joiden kautta nykyään yhä useampi radiota kuuntelee, ovat kyllä Suomessa käytännössä kaikkien saavutettavissa.

Eli tässä mielessä liikenne- ja viestintävaliokunta on huolellisesti asiaan perehtynyt ja esittää nyt tätä lakimuutosta ihan hallituksen esittämässä muodossa, jotta näitä operaattoreita säästetään tältä kohtuuttomalta tekniseltä haasteelta, joka liittyy siihen, että tämä vanhentunut teknologia on laista tullut heille velvoitteena, ja he pystyvät sitten oman aikansa ja energiansa käyttämään senkaltaiseen viestinnän kehittämiseen ja parantamiseen, joka sitten lisää entuudestaan ihmisten mahdollisuuksia.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti lopuksi: tällä ei ole heikentävää vaikutusta Suomen huoltovarmuuteen, kriisinkestävyyteen millään tavalla, vaan ulalähetyksinä radiolähetykset on turvattu kaikissa mahdollisissa kriisitilanteissa niin, että tiedonvälitys ihmisille toteutuu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 44/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle merityötä koskevan yleissopimuksen ohjeiston muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 15/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 6/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 6/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Lyly.

Keskustelu

16.41 **Lauri Lyly sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys 15/2024: Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi merityötä koskevan Kansainvälisen työjärjestön vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2022 tehdyt muutokset sekä lain niiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Yleissopimukseen vuonna 2022 tehdyt ohjeiston muutokset vahvistavat merenkulkijoiden oikeuksia. Ne koskevat muun muassa suojavarusteita, ruoan ja juoman maksuttomuutta ja laatua, merenkulkijoiden kotimatka-oikeutta ja oikeutta päästä välittömään terveydenhoitoon ja maihin sekä menehtyneiden merenkulkijoiden ruumiin tai tuhkan kotimaahan palauttamista. Lisäksi ohjeiston muutoksessa tarkastellaan sosiaalisen kommunikaation mahdollistavia yhteyksiä aluksella ja satamissa sekä eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Muutokset on tehty sekä sopimuksen ohjeiston oikeudellisesti sitovaan A-osaan että B-osan ei-sitoviin suosituksiin. Jotta ohjeistoon tehdyt muutokset, muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset, saadaan voimaan Suomessa, esityksessä ehdotetaan muutoksia ja lisäyksiä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sekä vuoden 2025 alusta voimaan tulevaan ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain korvaavaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun lakiin ja merityösopimuslakiin.

Lakeihin lisättäväksi ehdotetuissa pykälissä säädetään yksityisten työvoimapalvelujen tarjoajia koskevista velvoitteista. Merityösopimuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset merenkulkijoiden kotimatkasta ja työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa merenkulkijoiden kuolemantapauksista työsuojeluviranomaiselle, joka raportoi tiedosta Kansainväliselle työjärjestölle.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Merityöyleissopimuksen ohjeiston muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan 23.12.2024. Muutosten voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoitus on, että mainittu laki ja ehdotettavat merityösopimuslain sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain merityöyleissopimuksen ohjeiston muutokseen perustuvat muutokset tulevat voimaan samanaikaisesti kuin yleissopimuksen ohjeiston muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa merityöyleissopimuksen ohjeistoon tehtyjen muutosten voimaansaattamista seuraavin huomioin:

Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota asiantuntijakuulemisessa esitettyyn näkemykseen siitä, ettei esityksessä ehdotettu sääntely kaikilta osin riittävällä tavalla saata ohjeistuksen määräyksiä Suomessa voimaan. Merityöyleissopimuksen ohjeisto sisältää yksityiskohtaisia määräyksiä merenkulkualan yksityisen työnvälityksen järjestämisestä ja työnhakijan suojasta sekä työnvälitykseen liittyvien valitusten käsittelystä. Yksityisen merenkulkualan työnvälityspalvelulla tulee ohjeiston mukaan olla vakuutusjärjestelmän tai vakuutuksen taikka muun vastaavan vaihtoehdon avulla toteutettu suojajärjestelmä, jotta merenkulkijoille voidaan korvata taloudelliset menetykset. Tällaista sääntelyä lainsäädäntöön ei valiokunnan saaman selvityksen mukaan sisälly, eikä sellaista ehdoteta myöskään hallituksen esityksessä. Mietinnössä valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus vielä selvittää, onko lainsäädäntöä tältä osin tarpeen täydentää.

Merityöyleissopimuksen merenkulkualan työnvälitystoimintaa koskevien normien mukaan merenkulkijoiden työnvälityspalvelut varmistavat, että niiden toimintaa mahdollisesti koskevat valitukset tutkitaan ja käsitellään ja että toimivaltaiselle viranomaiselle tiedotetaan niistä valituksista, joita ei ole vielä ratkaistu. Toisaalta toimivaltaisen viranomaisen on tarkasti valvottava kaikkia alueella toimivia yksityisiä työnvälityspalveluita ja huolehdittava siitä, että merenkulkijoiden työnvälityspalveluja koskevat valitukset tutkitaan ja käsitellään asiaankuuluvissa elimissä asianmukaisessa järjestyksessä. Tarvittaessa käsitteilyyn voivat osallistua laivanvarustajien ja merenkulkijoiden edustajat.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriön tietoon tulleet merenkulkualan yksityisten työvoimapalveluiden tarjoajien velvoitteiden laiminlyönnit käsitellään tarvittaessa työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimivassa merimiesasiain neuvottelukunnassa. Tämä sääntely ei valiokunnan saaman asiantuntijaselvityksen mukaan ole merenkulkijan oikeusturvan kannalta riittävä eikä asianmukainen, minkä vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että työ- ja elinkeinoministeriö vielä harkitsee, täyttääkö esityksessä ehdotettu valitusten käsittely merimiesasiain neuvottelukunnassa merityöyleissopimuksen valitusten käsittelyä koskevan sääntelyn vaatimukset.

Vielä valiokunta tuo esille merenkulkijoiden sosiaalisten yhteyksien tärkeyden ja toteaa pitävänsä tärkeänä, että merenkulkijoilla on aluksilla käytettävissään internetyhteys.

Arvoisa rouva puhemies! Mietintö on yksimielinen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä 15/2024 tarkoitetut merimiestyötä koskevan vuoden 2006 yleissopimuksen ohjeistoon vuonna 2022 tehdyt muutokset ja että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 15/2024 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 15/2024 sisältyvän 3. lakiehdotuksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

16.48 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Merenkulku on aivan keskeinen osa Suomen kansantaloutta ja huoltovarmuutta. Yli 95 prosenttia tuonnista ja viennistä kulkee laivoilla. Maailman geopoliittinen tilanne on tehnyt tästä entistä merkityksellisempää meille Suomelle. Voikin oikeastaan todeta, että ”no shipping, no shopping”. Tämä lause pitää oikeastaan kaiken olennaisen sisällään, eli me olemme aivan riippuvaisia tästä meriliikenteestä.

Osaavan henkilöstön merkitys on olennainen osa tätä kokonaisuutta, ja on hienoa, että henkilöstön asemaa parannetaan tämän lain myötä. Alan henkilöstötilannetta haastaa moni asia, ja yhtenä viimeisimpänä on muun muassa laivasähköalan suomenkielisen koulutuksen lopettaminen Suomesta opettajapulaan vedoten. On hienoa, että sitten kuitenkin tämmöistä toisenkin sortista viestiä tältä alalta tulee tämän lain myötä.

Esityksessä on hyviä elementtejä tukemaan osaltaan merenkulun henkilöstön asemaa, ja täten se parantaa alan vetovoimaa. Henkilöstön aseman parantaminen onkin aina kannatettava asia. Ohjeiston muutokset koskevat esimerkiksi oikeankokoisten suojavarusteiden saantia, ruuan ja juoman maksuttomuutta ja laatua aluksella sekä sosiaalisen kommunikaation mahdollistavia yhteyksiä aluksilla ja satamissa. Pidänkin tätä erittäin tärkeänä tässä vaiheessa, kun nuoret tulevat alalle, sillä kun he ovat tottuneet siihen, että kommunikaatio toimii lähiympäristöön ja vähän kauemmaskin, niin kun näitä asioita parannetaan, saadaan vetovoimaa ja nuorisoa myös tälle alalle. Koska osaavan työvoiman saanti on ollut haasteellista tällä merenkulkualallakin ja kun kasvava nuoriso on tottunut niihin laitteisiin ja nettiyhteyksiin, on hyvä, että niitä parannetaan.

Kokonaisuudessaan on hienoa, että valiokunta on saanut asiasta yksimielisen mietinnön.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

16.50 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä edustajat Lyly ja Viitala toki jo niin sanotusti tyhjensivät pankin, voi sanoa näin. Mutta totta kai, kun olen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, tyytyväisenä suhtaudun siihen, että tämä mietintö merityötä koskevan yleissopimuksen ohjeiston muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä siihen liittyviksi laeiksi on yksimielinen. Ja kun tässä ajassa tiedämme, mitä asioita työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa on paljon ollut, arvostan kyllä tässä tilanteessa tätä yksimielisyyttä korkealle.

Toki tämän lakimuutoksen kärjethän ovat ne, että säädetään merenkulkualan yksityisestä työnvälityksestä, hylätyksi tulleen kohtelusta ja työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa kuolleesta työsuojeluviranomaiselle. Sitten tärkeää on myös, että miehistöllä on aluksella mahdollisuus käyttää internetyhteyttä, ja tämä on nimenomaan sosiaalisten yhteyksien kannalta tärkeää. Elikkä suhtaudun tähän lakimuutokseen hyvin myönteisesti. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 15/2024 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 5.6.2024 klo 14.00.

Pöytäkirja PTK 60/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia tästä päivästä ja hyvää illan jatkoa! Tämä istunto on päättynyt.

Täysistunto lopetettiin klo 18.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen